

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คู่มือ

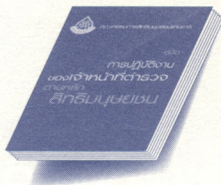
การปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ตามหลัก
สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คู่มือ

การปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ตามหลัก
สิทธิมนุษยชน

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ISBN

978-616-7213-15-6

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัต

ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนวาณิชย์

รองศาสตราจารย์ อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์

นายพิทยา จินาวัฒน์

นายทวีศักดิ์ วรพิรุณ

พลตำรวจตรีคำรบ ปัญญาแก้ว

พลตำรวจตรีสัญญา บัวเจริญ

พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศุภลักษณ์ เหลี่ยมวรังกูร

ดร.อายุตม สินธพพันธุ์

นายโสภณธิดา ตะดิโชติพันธุ์

นางสาวรจนสม ปรัชญาพิพัฒน์

นางสาวปวีณา จันทรเอียด

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๔๐๐

www.nhrc.or.th

ประธานคณะกรรมการ

ปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิ

ในกระบวนการยุติธรรมและ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รองประธานคณะกรรมการ

รองประธานคณะกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการและเลขานุการ

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๓/๕

สายด่วนร้องเรียน ๑๓๓/๙

	หน้า
คำนำ	ฐ
คำปรารภ	ฒ
อักษรย่อ และสัญลักษณ์	ต
ส่วนที่ ๑ ความรู้และหลักกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๒
๑.๑ ความหมายและคำจำกัดความ ของสิทธิมนุษยชน	๒
๑.๒ หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล (The Human Rights Principles)	๓
๑.๓ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	๔
๑.๔ รัฐธรรมนูญไทย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๖
๑.๔.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๖
๑.๔.๒ กฎหมายอื่นๆ	๑๔
ส่วนที่ ๒ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับ เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมาย	๒๒
๒.๑ ประมวลกฎหมายและจริยธรรม	๒๒
๒.๑.๑ หลักการ	๒๒
๒.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒.๒	การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย	๒๓
๒.๒.๑	หลักการ	๒๓
๒.๒.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๓
๒.๓	การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย	๒๔
๒.๓.๑	หลักการ	๒๔
๒.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๔
๒.๔	การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	๒๔
๒.๔.๑	หลักการ	๒๔
๒.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๕
๒.๕	การจับกุม	๒๕
๒.๕.๑	หลักการ	๒๕
๒.๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๖
๒.๖	การคุมขัง	๒๖
๒.๖.๑	หลักการ	๒๖
๒.๖.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๗
๒.๗	การใช้กำลังและอาวุธปืน	๒๘
๒.๗.๑	หลักการ	๒๘
๒.๗.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๘
๒.๘	การก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกเฉิน และความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธ	๒๙
๒.๘.๑	หลักการ	๒๙
๒.๘.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๐

(๓๐) สารบัญ

	หน้า
๒.๙ การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน	๓๑
๒.๙.๑ หลักการ	๓๑
๒.๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๑
๒.๑๐ สิทธิมนุษยชนของสตรี	๓๒
๒.๑๐.๑ หลักการ	๓๒
๒.๑๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๒
๒.๑๑ ผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ	๓๓
๒.๑๑.๑ หลักการ	๓๓
๒.๑๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๔
๒.๑๒ สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ	๓๔
๒.๑๒.๑ หลักการ	๓๔
๒.๑๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๔
๒.๑๓ การบังคับบัญชาและบริหารจัดการ ของตำรวจ	๓๕
๒.๑๓.๑ หลักการ	๓๕
๒.๑๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๕
๒.๑๔ การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน	๓๖
๒.๑๔.๑ หลักการ	๓๖
๒.๑๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๖
๒.๑๕ การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ	๓๖
๒.๑๕.๑ หลักการ	๓๖
๒.๑๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ ๓ แนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในด้านต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน	๔๐
๓.๑ การสืบสวน	๔๐
๓.๑.๑ ผู้มีอำนาจสืบสวน	๔๐
๓.๑.๒ หลักการ	๔๑
๓.๑.๓ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๑
๓.๑.๔ ขั้นตอนการปฏิบัติ	๔๒
๓.๒ การสอบสวน	๔๖
๓.๒.๑ หลักการ	๔๖
๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๗
๓.๓ การสอบปากคำในกรณีต่างๆ	๔๙
๓.๓.๑ การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน และผู้ต้องหาที่มีอายุยังไม่เกิน สิบแปดปี	๔๙
๓.๓.๑.๑ หลักการ	๔๙
๓.๓.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๕๑
๓.๓.๒ ประเภทของคดีที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องมีสหวิชาชีพ ร่วมฟังการสอบปากคำ	๕๒
๓.๓.๒.๑ หลักการ	๕๒
๓.๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๕๓
๓.๓.๓ การสอบปากคำผู้เสียหายในคดี ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๕๔

(ต่อ) สารบัญ

	หน้า
๓.๓.๓.๑	หลักการ ๕๔
๓.๓.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๕
๓.๓.๔	การสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว ๕๖
๓.๓.๔.๑	หลักการ ๕๖
๓.๓.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๖
๓.๓.๕	การสอบปากคำผู้ต้องหา ๕๗
๓.๓.๕.๑	หลักการ ๕๗
๓.๓.๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๗
๓.๓.๖	กรณีการสอบปากคำผู้ต้องหาที่ เป็นเด็กอายุ ไม่เกินสิบแปดปี ๕๘
๓.๓.๓/	ศาลไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหา ๕๙
๓.๔	การสอบสวนดำเนินคดีในความผิด อันยอมความได้ ๖๐
๓.๔.๑	หลักการ ๖๐
๓.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๖๑
๓.๕	ตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ๖๒
๓.๖	การสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ต่างหน่วยหรือต่างท้องที่ หรือร่วมกับ พนักงานอัยการ ๖๔
๓.๖.๑	แนวทางในการปฏิบัติ คดีบุกรุก ทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ๖๔
๓.๖.๒	แนวทางในการปฏิบัติคดีความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ๖๔

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
๓.๖.๓	แนวทางในการปฏิบัติคดีทหารเป็น ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด	๖๖
๓.๖.๔	แนวทางในการปฏิบัติการสอบสวน ในคดีวิสามัญฆาตกรรม หรือคดี ที่ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ของเจ้าพนักงาน	๖๗
๓.๖.๕	แนวทางในการปฏิบัติการชันสูตร พลิกศพ	๖๘
๓.๖.๖	แนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์ เป็นผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา	๖๙
๓.๗/	การจับ	๗/๑
๓.๗.๑	หลักการ	๗/๑
๓.๗.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๗/๑
๓.๗.๒.๑	การจับโดยไม่มีหมายจับ	๗/๑
๓.๗.๒.๒	เมื่อพบบุคคลมี พฤติการณ์อันควรสงสัย	๗/๓
๓.๗.๒.๓	มีเหตุออกหมายจับ บุคคลกรณีเร่งด่วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖(๒)	๗/๓
๓.๗.๒.๔	จับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หนีประกันในระหว่าง ถูกปล่อยชั่วคราว	๗/๔
๓.๗.๓	การจับของราษฎรโดยไม่มีหมายจับ	๗/๕

(ต่อ) สารบัญ

	หน้า
๓.๓/.๔ เมื่อจับตัวผู้ต้องหาได้แล้ว	๓/๕
๓.๓/.๔.๑ การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ สถานที่จับ	๓/๕
๓.๓/.๔.๒ การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ ที่ทำการของ พนักงานสอบสวน	๓/๓'
๓.๓/.๕ การจับโดยราษฎร	๔๐
๓.๓/.๕.๑ แจ้ง ณ สถานที่จับ	๔๐
๓.๓/.๕.๒ แจ้ง ณ ที่ทำการ ของพนักงานสอบสวน จับโดยราษฎร	๔๐
๓.๓/.๖ ข้อแตกต่างของการจับ โดยเจ้าพนักงานและการจับโดยราษฎร	๔๑
๓.๓/.๓' การจับพระภิกษุสามเณร	๔๓
๓.๓/.๓'.๑ หลักการ	๔๓
๓.๓/.๓'.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๓
๓.๓/.๔๔ การจับเด็กหรือเยาวชน	๔๕
๓.๓/.๔๔.๑ หลักการ	๔๕
๓.๓/.๔๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๕
๓.๔ การค้น	๔๖
๓.๔.๑ หลักการ	๔๖
๓.๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๓'
๓.๔.๒.๑ การค้นโดยไม่มีหมายค้น	๔๓'
๓.๔.๒.๒ การค้นโดยมีหมายค้น	๔๓'

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๘.๓ การคั่น แบ่งตามสถานที่	๘๘
๓.๘.๓.๑ การคั่นในที่สาธารณะ	๘๘
๓.๘.๓.๒ การคั่นในที่รโหฐาน หรือคั่นบ้าน	๙๐
๓.๘.๔ การคั่นตัวบุคคล	๙๕
๓.๘.๔.๑ การคั่นบุคคล ในสาธารณะสถาน	๙๖
๓.๘.๔.๒ การคั่นตัวบุคคล ในที่รโหฐาน	๙๖
๓.๘.๔.๓ การคั่นตัวผู้ต้องหา	๙๖
๓.๘.๕ การคั่นยานพาหนะ	๙๖
๓.๙ การควบคุมตัวระหว่างสอบสวน	๙๓/
๓.๙.๑ หลักการ	๙๓/
๓.๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๙๓/
๓.๑๐ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด	๑๐๐
๓.๑๑ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว (เด็กอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์)	๑๐๐
๓.๑๒ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลทหาร	๑๐๑
๓.๑๓ การควบคุมผู้ต้องหาในคดี พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙	๑๐๑

(๓๐) สารบัญ

	หน้า
๓.๑๔ การใช้เครื่องพันธนาการ	๑๐๒
๓.๑๔.๑ หลักการ	๑๐๒
๓.๑๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๐๒
๓.๑๕ การตั้งจุดตรวจจุดสกัดตามหลักสิทธิมนุษยชน	๑๐๕
๓.๑๕.๑ หลักการ	๑๐๕
๓.๑๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๐๕
๓.๑๕.๓ ขั้นตอนการปฏิบัติ การควบคุมและการตรวจสอบการปฏิบัติ	๑๐๗
๓.๑๖ การควบคุมฝูงชน/การปราบปรามจลาจล	๑๐๙
๓.๑๖.๑ หลักการ	๑๐๙
๓.๑๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๑๒
๓.๑๗ การรักษาความสงบในการชุมนุมเรียกร้อง	๑๑๔
๓.๑๗.๑ หลักการ	๑๑๔
๓.๑๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๑๔
๓.๑๘ การเผชิญเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชน	๑๑๖
๓.๑๘.๑ หลักการ	๑๑๖
๓.๑๘.๒ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ล่วงหน้ามาก่อน	๑๑๗
๓.๑๘.๓ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยรู้ล่วงหน้า	๑๑๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๑๘.๔ แนวทางในการปฏิบัติ การควบคุมฝูงชนและ การสลายฝูงชนที่สามารถกระทำได้	๑๒๑
๓.๑๙ กฎการใช้กำลังจากเบาไปหาหนักตาม หลักสากล	๑๒๔
๓.๑๙.๑ หลักการ	๑๒๔
๓.๑๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๕
๓.๒๐ การใช้อาวุธและเครื่องมือ	๑๒๖
๓.๒๐.๑ หลักการ	๑๒๖
๓.๒๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๖
๓.๒๑ การใช้กำลังและอาวุธปืน	๑๒๙
๓.๒๑.๑ หลักการ	๑๒๙
๓.๒๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๙
๓.๒๒ ปัญหาการปฏิบัติในการควบคุมฝูงชน	๑๓๒
๓.๒๒.๑ แนวทางการบริหารเหตุการณ์	๑๓๓
๓.๒๒.๑.๑ กรณีชุมนุมโดยสงบ	๑๓๓
๓.๒๒.๑.๒ กรณีชุมนุมเกินกว่า ขอบเขตเสรีภาพตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ และผิดกฎหมาย	๑๓๕
๓.๒๓ การใช้พลเรือนปฏิบัติงานตำรวจ (แนวทางในการปฏิบัติของผู้ช่วย เจ้าพนักงานตำรวจ อาสาสมัคร ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจตำรวจบ้าน)	๑๓๓/

(๓๐) สารบัญ

	หน้า
๓.๒๓.๑ หลักการ	๑๓๓
๓.๒๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๓๔
๓.๒๓.๒.๑ การจับโดยประชาชน	๑๓๔
๓.๒๔ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ ของตำรวจ	๑๔๒
๓.๒๔.๑ หลักการ	๑๔๒
๓.๒๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๔๓
๓.๒๕ จรรยาบรรณในการสอบสวน	๑๕๕
๓.๒๕.๑ หลักการ	๑๕๕
๓.๒๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๕๕
๓.๒๖ การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน	๑๕๘
๓.๒๖.๑ หลักการ	๑๕๘
๓.๒๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๕๙
๓.๒๗/ การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย	๑๖๖
๓.๒๗/๑ หลักการ	๑๖๖
๓.๒๗/๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๖๗
๓.๒๘ การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน	๑๗๐
๓.๒๘.๑ หลักการ	๑๗๐
๓.๒๘.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๗๐
๓.๒๙ สิทธิมนุษยชนของสตรี	๑๗๕
๓.๒๙.๑ หลักการ	๑๗๕
๓.๒๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๗๕

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๓.๓๐	สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ	๑๘๑
๓.๓๐.๑	หลักการ	๑๘๑
๓.๓๐.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๘๒
๓.๓๑	สิทธิมนุษยชนของผู้ลี้ภัยและ บุคคลไร้สัญชาติ	๑๘๖
๓.๓๑.๑	หลักการ	๑๘๖
๓.๓๑.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๘๘
บทสรุป		๑๙๒
บรรณานุกรม		๑๙๘
คณะที่ปรึกษาจัดทำข้อมูลคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน		๒๐๘
คณะทำงานจัดทำข้อมูลคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน		๒๑๐
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ		๒๑๑
การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน		๒๑๖
กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน		๒๑๓
อธิบายความหมายของเครื่องหมาย		๒๑๘

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน เล่มนี้ จัดทำขึ้นสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหิดลในการจัดทำคู่มือดังกล่าว

คู่มือเล่มนี้ได้รวบรวมหลักและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎระเบียบในด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ประกอบด้วย ปฎิญาสาภกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในกรอบของหลักสิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนติดตัวมาตั้งแต่เกิด ดังนั้น จึงต้องได้รับการปฏิบัติ อย่างถูกต้องตามกรอบของกฎหมายและกติกาที่เป็นสากล อันเป็น มาตรฐานที่แต่ละประเทศยอมรับ จึงสมควรมีเอกสารคู่มือรวบรวมหลักการ และแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อย การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน การจับกุม การคุมขัง การใช้กำลังและอาวุธปืน การให้ความคุ้มครอง แก่เด็กและเยาวชน สิทธิมนุษยชนของสตรี ผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ ฯลฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้ตระหนักเห็นว่า การให้ความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจค้น จับกุม ควบคุมและสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยตรง ด้วยการจัดทำเป็นเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริง ย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อันเป็นการช่วยคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเปรียบเสมือนการเดินทางโดยมีแผนที่และเข็มทิศ ย่อมมั่นใจได้ว่าจะไม่เกิดความผิดพลาดหรือหลงทาง จึงได้ขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อเผยแพร่ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหิดล ตลอดจนคณะทำงานทุกท่าน ที่ร่วมแรงร่วมใจจัดทำคู่มือเล่มนี้จนสำเร็จลงด้วยดี

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะได้ประโยชน์จากคู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้ และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคล และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ในด้านกระบวนการยุติธรรมให้ได้มาตรฐานที่เป็นสากลต่อไป

อนึ่ง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้ หากมีความผิดพลาด หรือตกหล่น ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมขออภัยและขอคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประธานคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์
ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
พฤษภาคม ๒๕๕๖

คำปรารภ

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชนเล่มนี้เขียนขึ้นมาตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรวมทั้งเจตนารมณ์ของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำคู่มือเล่มนี้ทุกภาคส่วน เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๔ และอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา ที่มุ่งหวังที่จะให้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เทียบธรรมและที่สำคัญคือ จะต้องไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน

คู่มือเล่มนี้เขียนขึ้นในลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ที่ต้องอาศัยหลักการ ปรัชญา แนวความคิดและทฤษฎีทางด้านสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผสมผสานเข้ากับหลักกฎหมายต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องฯ เหล่านี้ รวมไปถึงคำสอน คำบรรยาย คำอธิบาย ข้อสังเกต หลักการและแนวทางปฏิบัติ ของผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ (ที่ได้อ้างอิงไว้ในบรรณานุกรม) และนอกจากนั้นยังผนวกเข้ากับหลักการปฏิบัติงานที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักกฎหมายและบรรทัดฐานที่เป็นแนวประเพณีนิยมที่สังคมยอมรับอีกส่วนหนึ่ง เพื่อให้คู่มือเล่มนี้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังคมไทย และสามารถที่จะปฏิบัติได้ในความเป็นจริงมากที่สุด

ภาพรวมของคู่มือเล่มนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาที่สำคัญๆ สามส่วนด้วยกันดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากลที่ประเทศส่วนใหญ่ให้การยอมรับ

ส่วนที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมาย เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ และเป็นความพยายามที่จะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลที่มีสถานภาพและอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าใจและตระหนักถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนสิทธิมนุษยชนของสตรี สิทธิมนุษยชนของเหยื่อสิทธิมนุษยชนของผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติเหล่านี้ อีกส่วนหนึ่งด้วย

ส่วนที่สาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นๆ เช่น ผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจ อาสาสมัครที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจตำรวจบ้านฯ เหล่านี้ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ความเข้าใจมาปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้องชอบธรรมและไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว

ที่สำคัญในคู่มือเล่มนี้ยังได้พยายามเพิ่มเติมในเรื่องของข้อควรระวังแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่สำคัญๆ ที่สามารถที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อมิให้ละเมิดสิทธิของประชาชนดังกล่าวมาแล้วอีกส่วนหนึ่งด้วย

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
และผู้บังคับใช้กฎหมาย จะได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่
ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรมและไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนทั่วไป

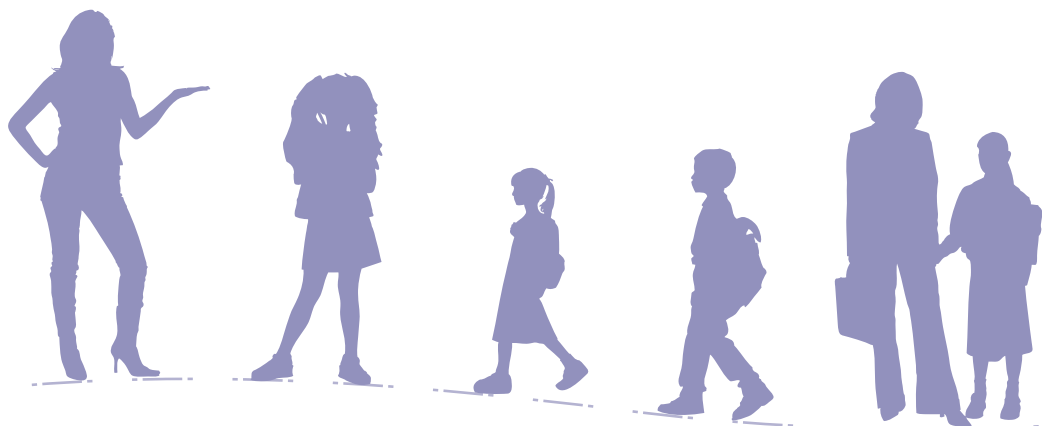
มหาวิทยาลัยมหิดล

อักษรย่อ และสัญลักษณ์

ฎ.	หมายถึง	แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่
ตร.	”	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
บก.	”	กองบังคับการ (ระดับกองบังคับการ)
บก.ตปพ.	”	กองบังคับการตำรวจสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ
บก.น.	”	กองบังคับการตำรวจนครบาล
ป.อ.	”	ประมวลกฎหมายอาญา
ป.วิ.อ.	”	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ผบ. เหตุการณ์	”	ผู้บัญชาการเหตุการณ์
ผบก.	”	ผู้บังคับการ (ระดับผู้บังคับการ)
ผบช.	”	ผู้บัญชาการ (ระดับผู้บัญชาการ)
ผวจ.	”	ผู้ว่าราชการจังหวัด
พงส.	”	พนักงานสอบสวน
พ.ร.บ.	”	พระราชบัญญัติ
ภ.จว.	”	กองบังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัด

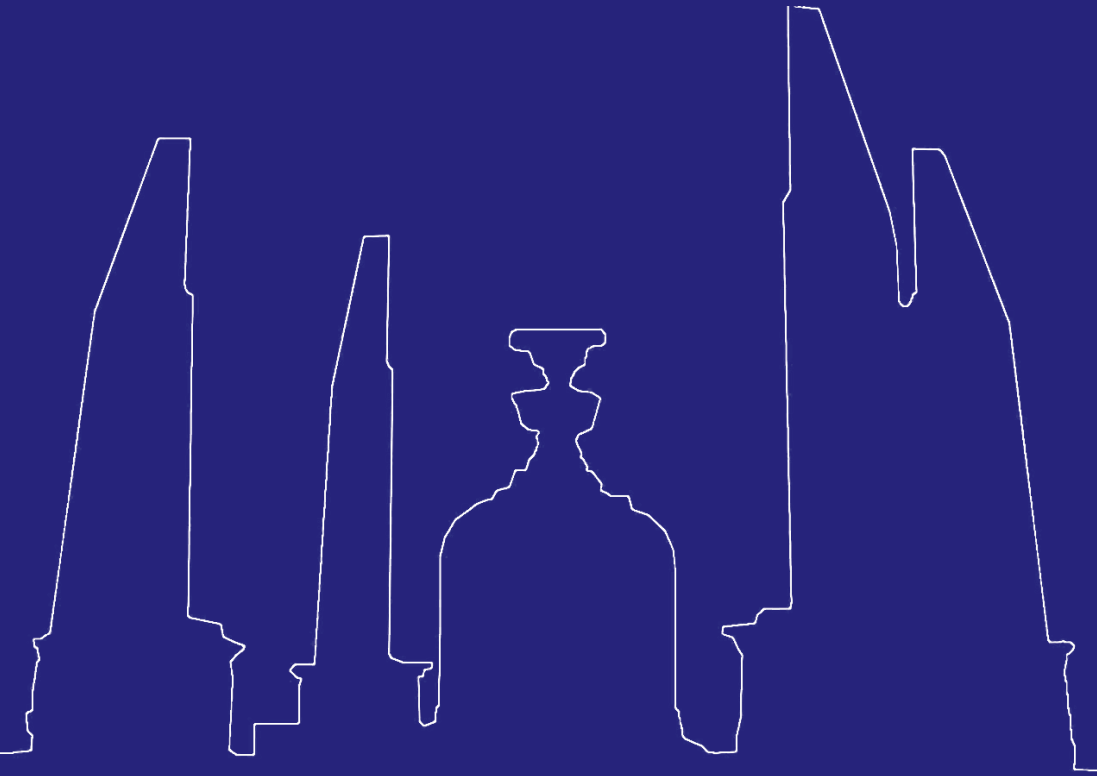
รอง ผบก.	หมายถึง	รองผู้บังคับการ (ระดับรองผู้บังคับการ)
รอง ผบช.	”	รองผู้บัญชาการ (ระดับรองผู้บัญชาการ)
ศปก.	”	ศูนย์ปฏิบัติการ
ศปก.ตร.	”	ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ศปก.สน.	”	ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า
สภ.	”	สถานีตำรวจภูธร
สน.	”	สถานีตำรวจนครบาล
นร.	”	สำนักนายกรัฐมนตรื
!	”	ข้อควรระวัง
ρ	”	ห้ามใช้
Υ	”	กรณีภาวะฉุกเฉิน/ความจำเป็นเร่งด่วน
Π	”	กรณีตัวอย่าง
Γ	”	หมายเหตุ/สิ่งที่ควรคำนึงถึง/ข้อสังเกต

บุคคลไร้สัญชาติ
(ชาวต่างชาติ และบุคคลผู้ไร้รัฐ)
ที่เข้ามาพำนักอย่างถูกกฎหมาย
จนได้รับการคุ้มครอง
ตามหลักสิทธิมนุษยชนในทุกประการ
จนแล้ว
สิทธิทางการเมืองบางประการ

ส่วนที่ ๑

ความรู้และหลักกฎหมายเกี่ยวกับ
การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ ๑ ความรู้และหลักกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

๑.๑ ความหมายและคำจำกัดความของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกา อนุสัญญา ข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยา และกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒:๖)

ส่วนความหมายตาม พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น **สิทธิมนุษยชน** หมายถึง คักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

๑.๒ หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล (The Human Rights Principles) ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

๑.๒.๑ เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ไม่มีใครมอบให้

- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์

- คุณค่าของมนุษย์ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม (แตกต่างกัน) กับในฐานะความเป็นมนุษย์ (เท่าเทียมกัน)

- การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกันนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์

๑.๒.๒ เป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้

๑.๒.๓ ไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง

๑.๒.๔ ความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

๑.๒.๕ การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น คือ ประชาชนทุกคนย่อมสามารถมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิต่างๆ ได้

๑.๒.๖ ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม กล่าวคือ รัฐหรือองค์กรมีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากล และประชาชนต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย เป็นไปตามหลักกฎหมายและมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย

๑.๓ ปณิณยาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

- ข้อ ๑ ทุกคนมีศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันและต้องปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง
- ข้อ ๒ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ
- ข้อ ๓ ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และมีความมั่นคง
- ข้อ ๔ ห้ามบังคับคนให้เป็นทาส และห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ
- ข้อ ๕ ห้ามการทรมาน หรือการลงโทษทารุณโหดร้ายผิดมนุษย์
- ข้อ ๖ สิทธิการได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
- ข้อ ๗ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๘ สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล
- ข้อ ๙ ห้ามการจับกุม คุมขัง หรือเนรเทศโดยพลการ
- ข้อ ๑๐ สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย
- ข้อ ๑๑ สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ก่อนศาลตัดสิน และต้องมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด
- ข้อ ๑๒ ห้ามรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งห้ามทำลายชื่อเสียงและเกียรติยศ
- ข้อ ๑๓ เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ในประเทศ รวมทั้งการออกนอกประเทศหรือกลับเข้าประเทศโดยเสรี
- ข้อ ๑๔ สิทธิในการลี้ภัยไปประเทศอื่นเพื่อให้พ้นจากการถูกประหัตประหาร
- ข้อ ๑๕ สิทธิในการได้รับสัญชาติและการเปลี่ยนสัญชาติ

- ข้อ ๑๖ สิทธิในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว
- ข้อ ๑๗ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
- ข้อ ๑๘ เสรีภาพในความคิด มโนธรรม ความเชื่อ หรือการนับถือศาสนา
- ข้อ ๑๙ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกรวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสาร
- ข้อ ๒๐ สิทธิในการชุมนุมและรวมกลุ่มโดยสงบ และห้ามบังคับเป็นสมาชิกสมาคม
- ข้อ ๒๑ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลทั้งทางตรง และโดยผ่านผู้แทนอย่างอิสระ และมีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณะโดยเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๒๒ สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคม และได้รับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการกำหนดระเบียบและทรัพยากรของประเทศตนเอง
- ข้อ ๒๓ สิทธิในการมีงานทำตามที่ต้องการ และได้รับการประกันการว่างงาน รวมทั้งได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน สำหรับงานอย่างเดียวกัน และรายได้ต้องพอแก่การดำรงชีพสำหรับตนเองและครอบครัว ตลอดจนมีสิทธิก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน
- ข้อ ๒๔ สิทธิในการพักผ่อนและมีเวลาพักจากการทำงาน
- ข้อ ๒๕ สิทธิในการได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ ได้รับปัจจัยสี่ สวัสดิการสังคมประกันการว่างงาน เจ็บป่วย เป็นหม้าย ผู้สูงอายุ ตลอดจนคน คุ่มครองแม่ และเด็กเป็นพิเศษ
- ข้อ ๒๖ สิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๒๗ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและชีวิตของชุมชน และได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

- ข้อ ๒๘ ลังคมต้องมีระเบียบทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายนี้
- ข้อ ๒๙ บุคคลย่อมมีหน้าที่ต่อชุมชน การให้สิทธิเสรีภาพจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
- ข้อ ๓๐ ห้ามมิให้รัฐ กลุ่มชน หรือบุคคลกระทำการทำลายสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในกฎหมายนี้

(กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒ : ๑๙)

๑.๔ รัฐธรรมนูญไทย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๔.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๔.๑.๑ หมวด ๑ บททั่วไป

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

๑.๔.๑.๒ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

๑) ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ
ทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ
นี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้ง
องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย
การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี
ของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่
รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้
สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับ
ให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิ
และเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิ
และเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพ
ในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน
และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอัยการอำนาจ
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และ
เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับ
เป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่
บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำ
มาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอัยการอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย
โดยอนุโลม

๒) ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย
และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล
เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ
ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง
เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็น
ทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค
หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น
ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือ จริยธรรม

๓) ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ ในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษา ของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบ ต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมาย บัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอน การกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยา ความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหาหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

๔) ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับ

การสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็น และเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติ ที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยาน หลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่งบุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

๕) ส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำ มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณี การชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้

ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศ
อยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ
รวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร องค์การ
เอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพ
ในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพ
ในการบริหารราชการแผ่นดิน และความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ
ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรค
สอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบ
เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาด
ตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

๑.๔.๒ กฎหมายอื่นๆ

กฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา พระราชบัญญัติต่างๆ อย่างเช่นพระราชบัญญัติคุ้มครอง
เด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฯ เหล่านี้ ล้วนต้อง
อาศัยหลักการและแนวทางจากรัฐธรรมนูญในการให้ความคุ้มครอง
สิทธิเสรีภาพของประชาชน คือเป็นสิทธิที่ราษฎรสามารถที่จะเรียกร้อง
ให้รัฐและเจ้าพนักงานของรัฐละเว้นที่จะไม่กล้ำกรายสิทธิดังกล่าวนี้
(โปรดดู หยุต แสงอุทัย, ๒๕๕๕:๑๗๕) ดังนั้น การกระทำใดก็ตามที่

กฎหมายรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยไว้ ไม่สามารถที่จะละเมิดหรือ จำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ได้

๑.๔.๒.๑ ประมวลกฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นอย่างหนึ่งเช่นกัน ดังนั้นในทุกมาตราที่เป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายนี้จึงมีโทษควบคู่ไปด้วย ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ประกาศใช้มานานแล้วและได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรที่จะได้ชำระสละ และนำเข้าสู่เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน

อนึ่ง ปรากฏว่าหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างควรจะได้ปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศ ในสมัยปัจจุบันหลักเดิมบางประการจึงล้าสมัย สมควรจะได้ปรับปรุงเสียให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๑.๔.๒.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการที่จะไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม เช่น การจับ การค้น การควบคุม เป็นต้น แต่เจ้าพนักงานนั้นก็ไม่สามารถจะดำเนินการเกินกว่าที่กฎหมายนี้ให้อำนาจไว้ได้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๕ กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และโดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชา

ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๕๓๗ โดยกำหนดเพิ่มเติมให้ประธานศาลฎีกาและนายกรัฐมนตรีรักษาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒.๓ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้พยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่ปัจจุบันได้มีการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระและกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้างใหม่ ประกอบกับสมควรปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒.๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖

เป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์ ส่งเสริมสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ตลอดจนติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุง วิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริม ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการ คุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒.๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วย

ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์ไม่ให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหมายความว่ารวมถึงอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิด อันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามายังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอน ที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒.๖ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตามที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น จากการค้าประเวณี จากสื่อลามกอนาจาร หรือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การนำคนมาเป็นทาสเป็นขอทาน เป็นต้น และยังรวมถึงการบังคับใช้แรงงานหรือบริการด้วย

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าผู้หญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำ

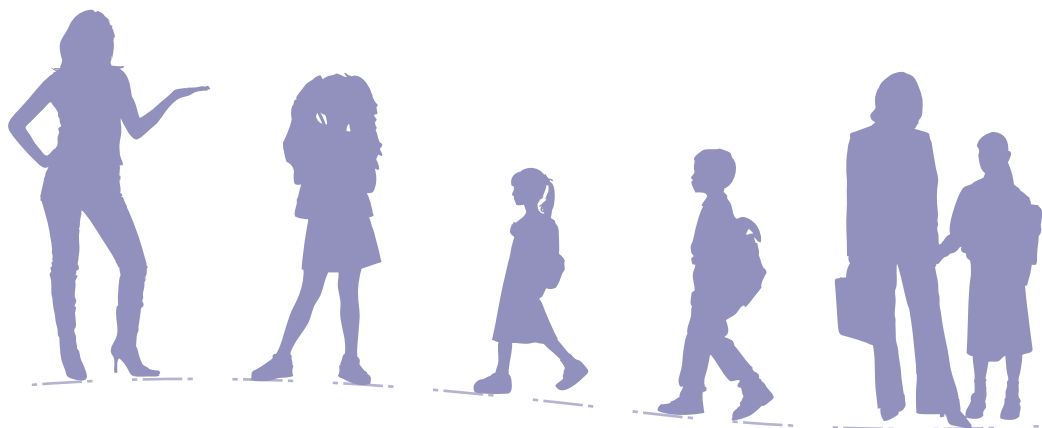
เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็ก และกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการ หรือขอทานบังคับตัดต่อวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำความผิดเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒.๓/ พระราชบัญญัติ หรือกฎกระทรวงอื่นๆ

เป็นกฎหมายที่ระบุรายละเอียดเฉพาะเรื่อง แต่ทุกฉบับล้วนต้องสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น

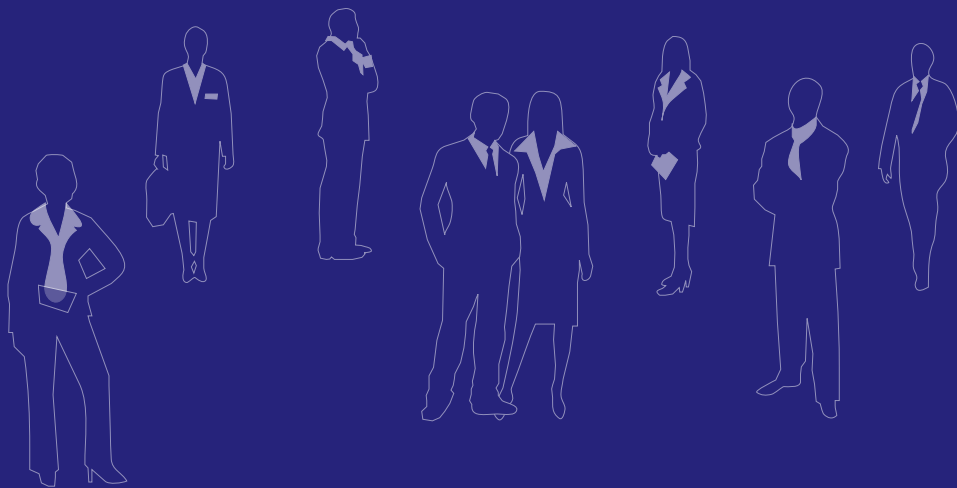

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง
และวรรคสอง จะกระทำมิได้
เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครอง
ประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน
เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาด
ตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๒

มาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับ
เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานใช้กฎหมาย

ส่วนที่ ๒ มาตรฐานสิทธิมนุษยชน สากลสำหรับเจ้าหน้าที่ ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมาย

มาตรฐานสิทธิมนุษยชน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่แต่ละประเทศควรดำเนินการให้ได้ หรือแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐานที่สูงกว่าก็ได้ และมาตรฐานดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันกับตัวแทนของประเทศ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศเหล่านั้นด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องรู้ และใช้มาตรฐานสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องและชอบธรรม (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2004)

๒.๑ ประมวลกฎหมายและจริยธรรม

๒.๑.๑ หลักการ

สิทธิมนุษยชนเป็นศักดิ์ศรีที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย จะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอยู่ตลอดเวลา เพื่อปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

๒.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจะนำมาสร้างความชอบธรรมในการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนไม่ได้

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอำนาจตามกฎหมาย และข้อจำกัดของอำนาจดังกล่าวนั้นด้วย

๒.๑.๓ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

๒.๑.๓.๑ หลักการ

(๑) ตำรวจต้องปกป้องคุ้มครอง รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั้งปวงด้วย ภายใต้ข้อจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) การจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้น จะทำได้เท่าที่จำเป็น เพื่อรักษาไว้ซึ่งการให้การยอมรับและเคารพในสิทธิของผู้อื่น และเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

๒.๑.๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

รักษาความเป็นกลางทางการเมือง ปฏิบัติหน้าที่อย่างยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และต้องรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมไว้

๒.๓ การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๓.๑ หลักการ

มนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยมีเสรีภาพ และความเท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีบุคคลทั้งปวง มีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เว้นแต่บางกรณีที่มีการใช้มาตรการพิเศษบางอย่าง เพื่อใช้กับบุคคลที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ แตกต่างจากบุคคลปกติเช่น สตรี เด็ก และเยาวชน คนป่วย คนชรา และบุคคลอื่นที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

๒.๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รับฟังความต้องการ ข้อร้องเรียน และคำแนะนำของชุมชน

(๒) ต้องมีจิตสำนึกให้รับรู้ถึงความสำคัญของการมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน การที่ต้องมีความยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๒.๔ การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๒.๔.๑ หลักการ

(๑) ในการสืบสวนคดีต่างๆ นั้น นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินถึงผลแห่งคดีแล้ว ยังจะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของพยานเหยื่อหรือผู้ต้องสงสัยด้วย เช่น สิทธิในความมั่นคงปลอดภัย ส่วนบุคคล

ต้องไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยพลการ หรือการปฏิบัติที่เป็นการ
ย่ำยีศักดิ์ศรี เป็นต้น

(๒) ดังนั้น การกระทำของเจ้าหน้าที่สืบสวนต่อเหยื่อ
หรือพยาน ต้องชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติอย่างมีเมตตา ปราศจาก
อคติ โดยต้องคำนึงเสมอว่า บุคคลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะถูกพิสูจน์ว่า
มีความผิดในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม

๒.๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ก่อนจะเริ่มการสืบสวนคดีใดๆ ให้ถามตัวเองว่า
“ถูกกฎหมายหรือไม่” “นำไปใช้ในศาลได้ไหม” “จำเป็นหรือไม่” และ
“เป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุหรือไม่”

(๒) ผู้บังคับบัญชาต้องมีบทลงโทษที่เข้มงวด สำหรับ
การกระทำผิดระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน

๒.๕ การจับกุม

๒.๕.๑ หลักการ

(๑) บุคคลย่อมมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคง
ปลอดภัยของตนและเสรีภาพในการเคลื่อนย้าย จะต้องไม่ถูกจับกุมหรือ
คุมขังโดยพลการ เว้นแต่เป็นไปตามกฎหมาย

(๒) เมื่อบุคคลถูกจับกุมแล้วจะต้องได้รับการแจ้งเหตุ
แห่งการจับกุม ข้อกล่าวหา ตลอดจนสิทธิต่างๆ ของผู้ถูกจับในที่ทันที ณ
ขณะเวลาที่ถูกจับกุม ห้ามบีบบังคับให้รับสารภาพ และจะต้องแจ้งให้ครอบครัว
ของผู้ถูกคุมขังทราบโดยทันทีในเรื่องการถูกจับกุมและสถานที่คุมขัง

๒.๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมจะต้องยึดบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นหลัก ใช้ความสุภาพ ละมุนละม่อมในการจับกุม จะใช้อำนาจอย่างจริงจังก็ต่อเมื่อ มีความจำเป็นเท่านั้น และควรพบบันทึกข้อความแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับกุมติดตัว เพื่อจะสามารถแจ้งให้ผู้ถูกจับกุมทราบในทันทีที่ควบคุมตัวได้แล้ว และหากผู้ถูกจับกุมต้องการใช้สิทธินั้นๆ จะต้องดำเนินการให้ตามที่กฎหมายกำหนด

๒.๖ การคุมขัง

๒.๖.๑ หลักการ

(๑) บุคคลทั้งปวงที่ถูกริดรอนเสรีภาพ จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา เป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิด ในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม

(๒) ผู้ถูกคุมขังต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการคุมขัง ต้องไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติอื่นใดที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และต้องถูกคุมขังในสถานที่ที่เป็นที่รู้จักอย่างเป็นทางการเท่านั้น โดยต้องแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ครอบครัวหรือตัวแทนทางกฎหมายของบุคคลเหล่านั้นทราบอย่างครบถ้วน

(๓) สถานที่คุมขังเด็กและเยาวชนจะต้องแยกจากผู้ใหญ่ ผู้หญิงต้องแยกจากผู้ชาย ผู้ต้องหาต้องแยกจากผู้ต้องโทษ สถานที่คุมขัง

ต้องมีสภาพแวดล้อมและสุขอนามัยที่เอื้อต่อความเป็นมนุษย์ ทั้งยังต้องได้รับอาหาร น้ำ ที่หลับนอน เสื้อผ้า การรักษาพยาบาล การออกกำลังกาย และสิ่งของเครื่องใช้เพื่อสุขอนามัยอย่างพอเพียง

(๔) ต้องให้ความเคารพในเรื่องความเชื่อทางศาสนา และหลักศีลธรรมจรรยาของผู้ถูกคุมขัง

(๕) ผู้ถูกคุมขังต้องมีสิทธิที่จะติดต่อกับโลกภายนอก เช่น ได้รับการเยี่ยมเยียน พบและปรึกษาผู้แทนตามกฎหมายอย่างเป็นทางการ ส่วนตัวแบบตัวต่อตัวด้วย

๒.๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) อำนาจความสะดวก และจัดสถานที่ในการเข้าเยี่ยม และพบผู้แทนทางกฎหมายให้เหมาะสม รวมถึงอำนาจความสะดวกในการใช้อุปกรณ์เพื่อความบันเทิง หนังสือ และอุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ

(๒) ตรวจสอบผู้ถูกคุมขังเป็นระยะ เพื่อความมั่นคงปลอดภัย และห้ามพกอาวุธเข้าไปในสถานคุมขัง ตลอดจนห้ามใช้อุปกรณ์เครื่องมือในการระงับยับยั้งในการลงโทษ จะใช้ได้ในความจำเป็น เพื่อป้องกันการหลบหนีเท่านั้น

(๓) ควรมีเจ้าหน้าที่ในการดูแลทางจิตวิทยา รวมทั้งให้คำปรึกษา เพื่อป้องกันการฆ่าตัวตาย อยู่ปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา

(๔) ต้องใส่ใจในสภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งอาการเจ็บป่วยของผู้ถูกคุมขัง

๒.๗ การใช้กำลังและอาวุธปืน

๒.๗.๑ หลักการ

บุคคลมีสิทธิในชีวิต ความมั่นคงปลอดภัยและเสรีภาพจากการไม่ถูกทรมาน หรือการกระทำอื่นใดที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดทอน ย่ำยีศักดิ์ศรี การใช้กำลังใช้ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และต้องถูกใช้โดยมีจุดมุ่งหมายในการบังคับใช้กฎหมายที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น จะต้องเหมาะสมและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒.๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) อาวุธปืนจะใช้ได้ต่อเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์คับขันสุดขีดเท่านั้น และต้องใช้เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่น จากการเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากภัยคุกคามที่กำลังจะมาถึง เพื่อการจับกุมหรือป้องกันการหลบหนีของบุคคลที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงเป็นพิเศษที่อาจนำไปสู่ภัยคุกคามร้ายแรงต่อชีวิตได้

(๒) ขั้นตอนในการใช้อาวุธปืน ต้องแสดงตัวให้ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วให้คำสั่งเตือนที่ชัดเจนโดยต้องให้เวลาที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามคำสั่งเตือนนั้น แต่ถ้าหากทำตามขั้นตอนแล้วล่าช้าอาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บสาหัส ก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้อาวุธปืนได้

(๓) ภายหลังมีการใช้อาวุธปืนแล้วต้องรีบให้การช่วยเหลือทางการแพทย์กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บทุกคน แล้วแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุดังกล่าวทราบ

(๔) เก็บรักษาอาวุธปืนที่ได้รับแจกจ่ายมาเป็นอย่างดี และปลอดภัย และต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า อาวุธปืนทุกกระบอกมีกระสุนบรรจุอยู่ ห้ามนำไปทดลองยิงก่อนมีการตรวจสอบกระสุนในรังเพลิง

(๕) หมั่นฝึกฝน และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน รวมถึงเทคนิคในการจู่โจม การไล่ล่า และการเจรจาเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กำลังหรืออาวุธปืน

๒.๘ การก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกเฉิน และความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธ

๒.๘.๑ หลักการ

(๑) มาตรการทั้งปวงในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนไม่เลือกปฏิบัติ และต้องคำนึงเสมอว่าการจำกัดสิทธิใดๆ จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพในศีลธรรมจรรยา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะและสวัสดิภาพโดยทั่วไปของประชาชน

(๒) ต้องใช้วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงเป็นลำดับแรก ก่อนการใช้กำลัง ซึ่งจะใช้กำลังได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บจะต้องได้รับการรักษาเยียวยาโดยทันที

(๓) ต้องไม่มีการบังคับในข้อจำกัดใดๆ ในเรื่อง เสรีภาพในความคิดเห็น การพูด การชุมนุม การคบหาสมาคม หรือการเคลื่อนย้าย

๒.๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) เมื่อมีการชุมนุมหรือประท้วง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องใช้ความอดทนอดกลั้นต่อการชุมนุม ไม่คุกคามหรือแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ร่วมชุมนุม หลีกเลี่ยงการกระตุนยั่วยุ เพื่อป้องกันไม่ให้สถานการณ์ลุกลามบานปลาย

(๒) ควรจัดให้มีการติดต่อประสานงาน เจรจาต่อรองกับตัวแทนผู้ชุมนุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

(๓) เมื่อจำเป็นต้องมีการสลายการชุมนุม ต้องเริ่มจากมาตรการเบาไปหาหนัก และต้องเปิดทางหลบหนีที่เห็นได้ชัดเจนเสมอ

(๔) ต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและจริงจังเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ เช่น การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รูปขบวนการจัดกำลัง รวมถึงการใช้จิตวิทยาในการเฝ้าระวังต่อรอง

(๕) ต้องจัดทำและบังคับใช้ระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจนในเรื่องการใช้กำลังและอาวุธ

(๖) การควบคุมฝูงชนที่มีประสิทธิภาพที่สุด จะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

Y ในกรณีภาวะฉุกเฉิน จะต้องมีการประกาศอย่างเป็นทางการก่อนจึงจะสามารถใช้มาตรการพิเศษได้ แต่หลักสิทธิมนุษยชนก็ยังคงอยู่

๒.๙ การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน

๒.๙.๑ หลักการ

(๑) เด็กต้องได้รับประโยชน์จากหลักสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกับผู้ใหญ่และมีมาตรการพิเศษอื่นๆ อีก

(๒) การคุมขังหรือกักขังเด็ก ควรเป็นมาตรการรุนแรงที่ใช้ในโอกาสสุดท้ายเท่านั้น และระยะเวลาในการคุมขังนั้นต้องสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(๓) สถานที่คุมขังเด็กต้องแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ และเด็กต้องได้รับการเยี่ยมเยียน ติดต่อกับสมาชิกในครอบครัว และควรกำหนดอายุที่น้อยที่สุดที่จะต้องรับผิดชอบทางอาญา

(๔) ไม่ควรใช้การระงับยับยั้งกระทำต่อร่างกาย และใช้กำลังต่อเด็ก จะใช้ได้ต่อเมื่อได้ใช้มาตรการควบคุมทั้งหมดแล้ว แต่ล้มเหลว และควรใช้ในเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

(๕) ไม่ควรพักอาวุธในสถานที่คุมขังเด็ก

(๖) ผู้ปกครองต้องได้รับแจ้งให้ทราบในเรื่องของการจับกุม การคุมขัง การโยกย้าย การเจ็บป่วย และการบาดเจ็บหรือการเสียชีวิตของเด็ก

๒.๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) หากพบการละเลยไม่เอาใจใส่ กระทำทารุณต่อเด็ก หรือแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กต้องรีบสืบสวนในทันที

(๒) ควรทำความรู้จักเด็กและผู้ปกครองในพื้นที่พอสมควร และจัดทำข้อมูลประวัติเด็กที่กระทำผิดหรือถูกคุมขังซึ่งประกอบด้วยเอกลักษณ์บุคคล เหตุผลในการกระทำผิด วันเวลาในการรับเข้ามา โยกย้าย และการปล่อยตัว เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลโดยแยกออกจากผู้ใหญ่และต้องเป็นความลับ

๒.๑๐ สิทธิมนุษยชนของสตรี

๒.๑๐.๑ หลักการ

สตรีย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปทุกประการ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้ความระมัดระวังในการป้องกัน สืบสวน ตรวจค้น (การตรวจค้นตัวสตรีต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่เป็นสตรี) และจับกุมสตรี เพราะการกระทำรุนแรงต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และเจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองสตรีไม่ให้ถูกกระทำรุนแรง หรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบทุกรูปแบบ สตรีมีครรภ์หรือมีลูกอ่อนต้องได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษในสถานคุมขัง

๒.๑๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) เมื่อได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือกระทำรุนแรงทางเพศต้องรีบช่วยเหลือและทำการสืบสวนสอบสวนในทันที

(๒) แยกผู้ต้องขังสตรีจากชาย และควรให้เจ้าหน้าที่สตรีเป็นผู้ควบคุมดูแล และตรวจค้นผู้ต้องขังสตรี

(๓) หากเหยื่ออาชญากรรมเป็นสตรีควรมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สตรีเป็นผู้ดำเนินการ

(๔) ควรละเว้นการพูดคุย หรือแสดงออกในลักษณะที่ไม่ให้เกียรติแก่สตรีเพศ

(๕) จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มพิเศษให้กับสตรี มีครรภ์หรือมีลูกอ่อนในสถานคุมขัง

๒.๑๑ ผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ

๒.๑๑.๑ หลักการ

(๑) บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาและได้รับที่หลบภัยในประเทศอื่นเพื่อหลบหนีการถูกกดขี่ข่มเหง

(๒) ผู้ลี้ภัย (บุคคลที่หวาดกลัวจากการถูกกดขี่ข่มเหง เพราะเหตุแห่งความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ ความเห็นทางการเมือง) ย่อมได้รับซึ่งสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทุกประการ ยกเว้นสิทธิทางการเมืองบางประการ และการอยู่อาศัยอย่างผิดกฎหมายนั้นจะต้องถูกจำกัดสิทธิบางประการเกี่ยวกับการเคลื่อนที่โยกย้าย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะและเหตุผลทางด้านสาธารณสุข

(๓) บุคคลไร้สัญชาติ (ชาวต่างชาติ และบุคคลผู้ไร้รัฐ) ที่เข้ามาพำนักอย่างถูกกฎหมาย ย่อมได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนในทุกประการ ยกเว้นสิทธิทางการเมืองบางประการ

๒.๑๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) การปฏิบัติกับผู้ลี้ภัยหรือบุคคลไร้สัญชาติควรประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานทางสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยต้องยึดหลักสิทธิมนุษยชน

(๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบควบคุมดูแลตามแนวชายแดน และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ

๒.๑๒ สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ

๒.๑๒.๑ หลักการ

ผู้ตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรม และจากการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกคน จะต้องได้รับการปฏิบัติช่วยเหลือด้วยความเมตตาและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็มนุษย์อย่างรวดเร็ว ยุติธรรม ปลอดภัยและเหมาะสม

๒.๑๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งให้เหยื่อทราบถึงสิทธิและบทบาทในเรื่องของคดี รวมถึงให้การช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ ด้านวัตถุ ด้านจิตวิทยา และด้านสังคม หากเหยื่อต้องการ

๒.๑๓ การบังคับบัญชาและบริหารจัดการของตำรวจ

๒.๑๓.๑ หลักการ

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมายอย่างเต็มความสามารถตลอดเวลา ด้วยการรับใช้ชุมชน และให้การปกป้องคุ้มครองประชาชนจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย

(๑) ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการทุจริตประพฤติมิชอบต่อหน้าที่

(๒) ให้ความเคารพและปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งต้องดำรงรักษาและสนับสนุนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งปวง

(๓) ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับการปฏิบัติงานทุกชนิดของตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

(๔) ตำรวจต้องมีการพัฒนาศาสตร์ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ชอบด้วยกฎหมายและเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๑๓.๒ แนวทางการปฏิบัติ

ควรมีการสุ่มตรวจการทำงาน หรือสถานที่ทำการ โดยไม่บอกล่วงหน้า เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย

๒.๑๔ การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน

๒.๑๔.๑ หลักการ

นำแผนปฏิบัติการและนโยบายชุมชนสัมพันธ์มาใช้ สร้างความใกล้ชิดกับชุมชนโดยผ่านการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ซึ่งกิจกรรมนั้นจะต้องไม่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๑๔.๒ แนวทางการปฏิบัติ

(๑) จัดตั้งศูนย์ชุมชนสัมพันธ์ และโครงการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ชุมชนได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ และข้อห่วงใยของชุมชนนั้น ๆ

(๒) มีการประสานงานกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ให้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนด้วย

๒.๑๕ การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๒.๑๕.๑ หลักการ

เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเคารพและให้การปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งปวงด้วย

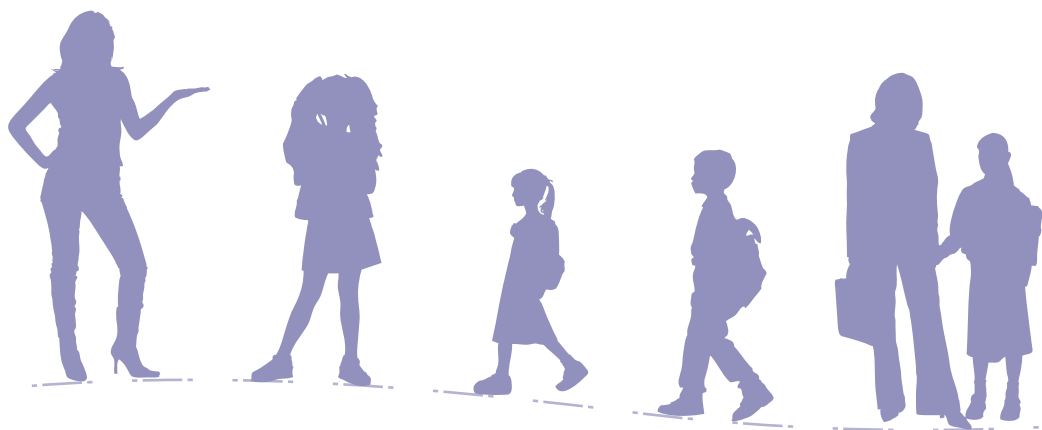
๒.๑๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) การสืบสวนสอบสวนในเรื่องของการใช้ความรุนแรง ต้องกระทำในทันทีอย่างเต็มความสามารถ ละเอียดถี่ถ้วน ยุติธรรม และปราศจากอคติ

(๒) การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ไม่สามารถยกเป็นข้ออ้าง ในกรณีการใช้ความรุนแรงที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ ตำรวจได้

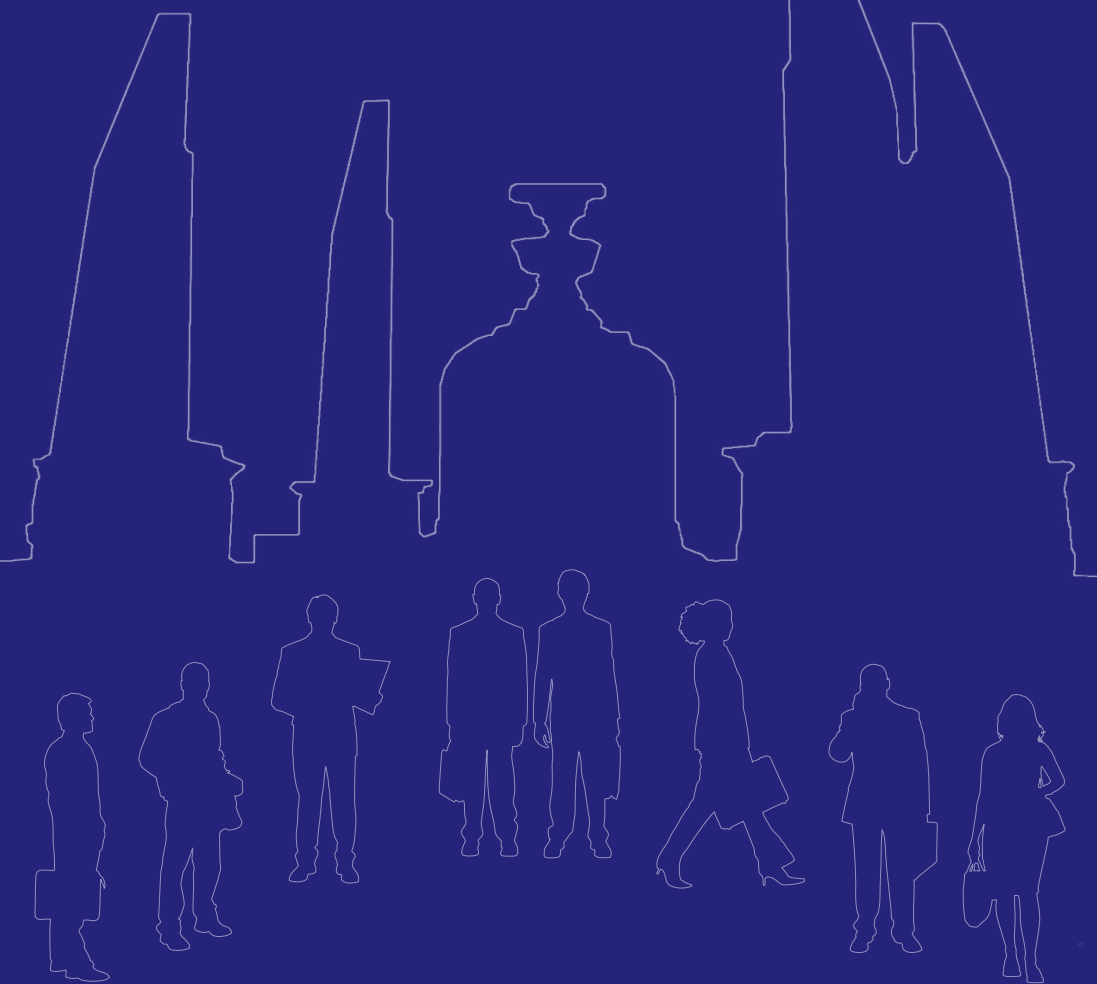

การคุมขังหรือกักขังเด็ก
ควรเป็นมาตรการรุนแรง
ที่ใช้ในโอกาสสุดท้ายเท่านั้น
และระยะเวลาในการคุมขังนั้น
ต้องสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ส่วนที่ ๓

แนวทางในการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านต่างๆ
ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ ๓ แนวทางในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในด้านต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน

๓.๑ การสืบสวน

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๐) หมายถึง

- (๑) การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน
- (๒) ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่
- (๓) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และ
- (๔) เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

๓.๑.๑ ผู้มีอำนาจสืบสวน คือ

- (๑) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาทั่วไป
- (๒) เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามขึ้นไปหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป และเป็นหัวหน้าในการตรวจค้น

๓.๑.๒ หลักการ

(๑) มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

(๒) ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

(๓) บุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้

(๔) บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขังหรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

(๕) บุคคลใดๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในเคหสถานหรือในการสื่อสารหรือจะถูกหลอกลวงในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้

๓.๑.๓ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๑.๓.๑ การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ ต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

- (๑) ภูมิประเทศ
- (๒) สถานที่
- (๓) ประเภทและความประพฤติดังกล่าวของบุคคล
- (๔) กิริยาและการอาชีพของบุคคล
- (๕) สิ่งของ บุคคล หรือสถานที่ที่ควรสงสัย
- (๖) การจัดเก็บข้อมูลในการสืบสวน

๓.๑.๓.๒ การสืบสวนหลังเกิดเหตุ ต้องพิจารณา ประเด็นต่อไปนี้

- (๑) การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ
- (๒) การซักถามพยานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- (๓) การรวบรวมพยานหลักฐานและข้อมูลต่างๆ
- (๔) การใช้อุปกรณ์ในการสืบสวน
- (๕) การใช้เทคนิคในการสืบสวน เช่น การเฝ้าจุด

สะกดรอย ล่อเหยื่อ และสายลับ

๓.๑.๔ ขั้นตอนการปฏิบัติ

๓.๑.๔.๑ เตรียมความพร้อมให้กับร่างกายอยู่เสมอ

๓.๑.๔.๒ ก่อนเกิดเหตุต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่
ตลอดเวลา

๓.๑.๔.๓ ตรวจสอบกลับกรองพยานหลักฐานที่
แสวงหาได้ว่า หลักฐานใดน่าเชื่อถือและหลักฐานใดเป็นเท็จ

๓.๑.๔.๔ เก็บข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนไว้เป็น
ความลับเพราะอาจกระทบต่อสิทธิและชื่อเสียงของผู้เกี่ยวข้องได้

๓.๑.๔.๕ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ต้อง
ค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะ ต้องกระทำดังนี้

- (๑) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของ
ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด
หรือมีไว้เป็นความผิด

(๒) ต้องทำโดยสุภาพ

(๓) ถ้าค้นผู้หญิง ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้หญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ค้น

๓.๑.๔.๖ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ต้องค้นในที่รโหฐาน ต้องกระทำดังนี้

(๑) ต้องกระทำการระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก (ดูเพิ่มเติมใน มาตรา ๓๐(๑) ของ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖)

(๒) ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งศาล เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย

(๓) ต้องแสดงหมายค้น หรือถ้าค้นโดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่งให้เจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นทราบ

(๔) การค้นตามข้อยกเว้นใน ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ ต้องส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้นให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้ส่งมอบแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปทราบด้วย

(๕) ก่อนลงมือค้น ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความเป็นสุจริตเสียก่อน และเท่าที่จะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น

(๖) ถ้าหากบุคคลดังกล่าวตามข้อ (๕) ไม่ได้ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

(๓) ถ้าค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น แต่ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับการตรวจค้น จะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับแทนก็ได้ ถ้าไม่มีก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานตามข้อ (๖)

(๔) ในกรณีค้นหาสิ่งของที่หาย ถ้าพอทำได้จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งของนั้นหรือผู้แทนไปกับเจ้าพนักงานผู้ค้นด้วยก็ได้

(๕) ในการค้นนั้นต้องพยายามมิให้สิ่งของกระจัดกระจายและทรัพย์สินเสียหายเท่าที่จะทำได้

(๖) การค้นในที่รโหฐานต้องค้นเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย

(๗) ถ้ามีเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นไม่ยินยอมให้เข้าไป ก็มีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป แต่จะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นต้องเป็นกรณีที่จำเป็นเท่านั้น

(๘) ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นไปควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำการค้นได้เท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผล หรือถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้เอาสิ่งของที่ต้องการ พบซุกซ่อนในร่างกาย ก็ให้มีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้

(๙) สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ โดยให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและทำบัญชีรายละเอียดไว้

(๑๔) บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของ ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดู เพื่อให้รับรองว่าถูกต้องและลงลายมือชื่อไว้ หรือถ้าไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้

(๑๕) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึด (ถ้าพอจะส่งได้) ไปยังผู้ออกหมายหรือตามที่กำหนดไว้ในหมาย แต่ถ้าไม่ใช้การค้นโดยมีหมาย และผู้ค้นไม่ใช้พนักงานสอบสวน ให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น

๓.๑.๔.๓/ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่เป็นจดหมาย ไปรษณียบัตร โทรเลข สิ่งพิมพ์หรือเอกสารอื่น ซึ่งส่งทางไปรษณีย์และโทรเลข จากผู้ต้องหาหรือจำเลย และยังไม่ได้ส่ง ให้กระทำการนี้

(๑) ขอคำสั่งจากศาลถึงเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์โทรเลขมิให้ส่งเอกสารนั้น

(๒) เพื่อมิให้เอกสารนั้นถูกส่งไปยังผู้รับระหว่างขอคำสั่งต่อศาล ให้ทำหนังสือขอให้ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้อำนาจขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไปรษณีย์โทรเลขเก็บเอกสารนั้นไว้ก่อน

(๓) การขอเอกสารดังกล่าวนี้ ต้องกระทำเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา หรือการกระทำอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๔) การขอเอกสารดังกล่าวนี้ ไม่ให้ใช้ถึงเอกสารโต้ตอบระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยกับทนายความของผู้นั้น

๓.๑.๔.๘ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน
จากภาคเอกชนที่มีลักษณะเดียวกับข้อ ๓.๑.๔.๗ ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน จึงเห็นควรให้ดำเนินการตามนั้นโดยอนุโลม

๓.๑.๔.๙ การซักถามพยาน ให้กระทำดังนี้

- (๑) ไม่ใช้วิธีการทรมานหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น
- (๒) ไม่ใช่ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือมีลักษณะที่เป็นการก่อให้เกิดการกระทำผิด
- (๓) ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับตามกฎหมายมาซักถามปากคำ
- (๔) ไม่ใช้วิธีจู่โจมหรือวิธีการมิชอบใดๆ

๓.๑.๔.๑๐ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานด้วยอุปกรณ์และเทคนิคการสืบสวนต่างๆ เช่น วิทยุสื่อสาร โทรศัพท์วงจรปิด กล้องถ่ายรูป เครื่องดักฟัง การสะกดรอย การอำพราง การล่อเหยื่อ หรือซุ่มโป่ง ต้องกระทำให้ถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้เฉพาะเรื่อง

๓.๒ การสอบสวน

๓.๒.๑ หลักการ

การสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๑) คือการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) พนักงานสอบสวนต้องเริ่มสอบสวนคดีโดยไม่ชักช้า และจะทำการสอบสวนในที่ใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร การสอบสวนไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๐

(๒) ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑

(๓) ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดักเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสาม

(๔) ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๕

(๕) การสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศให้ใช้ล่ามแปล

(๖) ในกรณีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือสามารถพูด หรือเข้าใจเฉพาะภาษาท้องถิ่น หรือภาษาถิ่น มีความจำเป็นต้องใช้ล่ามให้พนักงานสอบสวน จัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

(๓) ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน จัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถามตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

(๔) เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่นๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่า จะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความสิ่งที่แปล และต้องลงลายมือชื่อในคำแปล นั้นด้วย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓

(๕) ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกสูงเกิน สามปี หากการตรวจพิสูจน์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑/๑ วรรคหนึ่ง จำเป็น ต้องเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกาย จากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่กระทำได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความ เจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องให้คำยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย ไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุ อันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการบ่อนกบดขัดขวางมิให้ บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ เบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจ พิสูจน์แล้ว จะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

Γ หมายถึง การจะสอบปากคำบุคคล
ใดๆ สอบปากคำไว้ในสถานะใดๆ เช่น ผู้กล่าวหา
ผู้ต้องหา พยานหรือพยานที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี
(ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ) สอบปากคำผู้เสียหาย
ที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ สอบปากคำ
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกฎหมาย
ได้บัญญัติวิธีการไว้แตกต่างจากการสอบปากคำ
บุคคลทั่วไป พนักงานสอบสวนควรปฏิบัติตาม
ที่กฎหมายกำหนดให้ครบถ้วน

! ข้อควรระวัง ไม่ควรนัดหมาย
ผู้กล่าวหา หรือ พยานมาสอบปากคำในเวลา
กลางคืน

๓.๓ การสอบปากคำในกรณีต่างๆ

๓.๓.๑ การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน และผู้ต้องหา
ที่มีอายุยังไม่เกินสิบแปดปี

๓.๓.๑.๑ หลักการ

ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓/๑ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า
กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียก ส่งตัวมา หรือ เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง

ให้พนักงานสอบสวน รับผิดชอบต่อข้อมูลเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาแล้วให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ กล่าวคือ หากมีเหตุออกหมายจับ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ไปศาลเพื่อออกหมายจับ หากไม่มีเหตุออกหมายจับก็ให้ปล่อยตัวไป ส่วนกรณีที่ได้เด็กหรือเยาวชนถูกจับให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาให้เด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยทราบ

(๒) แจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒ กล่าวคือ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริง ทำรายงานแสดงความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิด

(๓) ส่งตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง โดยตรวจสอบว่า

(๓.๑) เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่

(๓.๒) การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(๓.๓) ถ้ายังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้

(๓.๔) ถ้าการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าชอบด้วยกฎหมายศาลอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย เป็นผู้ดูแล หรือกรณีที่การกระทำของเด็กหรือเยาวชนอาจเป็นอันตราย

๓.๓.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ก่อนถามคำให้การต้องแจ้งสิทธิให้ทราบ และการสอบปากคำให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น

(๒) ในการแจ้งข้อกล่าวหา และการสอบปากคำ เด็กหรือเยาวชน จะต้องมีการปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมด้วย ทุกครั้ง พร้อมแจ้งด้วยว่า เด็กหรือเยาวชนมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้

(๓) การสอบสวนต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้ เด็กหรือเยาวชนเข้าใจง่าย โดยคำนึงถึง อายุ เพศ และสถานะของเด็ก และเยาวชนเป็นสำคัญ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เข้าใจ หรือไม่สามารรถสื่อสาร ภาษาไทยได้ให้จัดหาล่าม (ตาม ป.วิ.อ.) หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ (ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ๒๕๕๐)

(๔) การสอบปากคำเด็ก ให้มีนักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมในการ สอบปากค่านั้น เว้นแต่จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวได้ หากการสอบปากคำจะกระทบจิตใจผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก พนักงานสอบสวน ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยไม่ให้เด็กได้ยินคำถาม ของพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพ และเสียงการสอบปากค่านั้นด้วย

(๕) ในระหว่างการสอบสวนให้พนักงานสอบสวน มอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือผู้แทนองค์การที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย หากไม่มีบุคคลที่กล่าวมา ให้ส่งตัว เด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาส แรกที่กระทำได้ และต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับตั้งแต่ที่เด็กนั้นมาถึงสถาน ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

Γ หากสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิ.อ. และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นอายุไม่เกินสิบปี ในขณะที่กระทำความผิด และเด็กอยู่ในการควบคุมของสถานพินิจ หรือองค์การอื่นใด ให้รายงานให้ศาลทราบเพื่อขอคำสั่งปล่อยตัว

Ρ ห้ามพนักงานสอบสวน ทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหาข้อหา

Ρ ห้ามมิให้ถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

๓.๓.๒ ประเภทของคดีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีสหวิชาชีพร่วมฟังการสอบปากคำ

๓.๓.๒.๑ หลักการ

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องทำการถามปากคำผู้เสียหายและพยาน รวมทั้งการถามปากคำผู้ต้องหาซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถามปากคำต้องมีสหวิชาชีพร่วมฟังการสอบสวนด้วย ในคดีดังต่อไปนี้

- (๑) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- (๒) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ
- (๓) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิได้เกิดจากการชุลมุนต่อสู้
- (๔) ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตาม ป.อ.
- (๕) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (๖) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก (ปัจจุบันถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑)
- (๗) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ

๓.๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

- (๑) มีหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์คุ้มครองเด็กในคดีอาญา ตามที่สำนักงานอัยการได้มีหนังสือแจ้งทั้งส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคไว้
- (๒) มีหนังสือแจ้งไปยังศูนย์นักสังคมสงเคราะห์เพื่อให้จัดนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์มาร่วมสอบสวน
- (๓) มีหนังสือแจ้งสภานายความ (กรณีสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก) ให้ส่งทนายความมาเป็นที่ปรึกษากฎหมาย

(๔) มีหนังสือแจ้งสภานายความ (กรณีสอบปากคำผู้ต้องหาเป็นเด็ก) ให้ส่งทนายความมาเป็นที่ปรึกษากฎหมายให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและร่วมฟังการสอบสวนด้วย

(๕) แจ้งให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก ทราบถึงการที่เด็กถูกจับกุมตัวและให้ร่วมฟังการสอบสวน และสอบถามจากเด็กว่าต้องการให้บุคคลใดที่เด็กไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำอีกหรือไม่

(๖) เตรียมห้องสอบปากคำที่จัดแยกไว้เป็นส่วนลัด มีเครื่องบันทึกภาพและเสียงที่สามารถบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

(๗) เริ่มบันทึกปากคำพนักงานสอบสวน ควรขานชื่อบุคคลที่ร่วมฟังการสอบสวนให้ได้ยินเสียงไว้ด้วยว่า ผู้ที่ร่วมฟังการสอบสวนเป็นใครบ้างมีชื่อ นามสกุล ตรงกับที่ปรากฏในบันทึกคำให้การที่ได้บันทึกไว้หรือไม่

(๘) ในห้องบันทึกปากคำควรมีนาฬิกาแขวนติดฝาผนังเอาไว้ด้วย เมื่อบันทึกภาพจะได้ปรากฏเวลาที่เริ่มสอบสวน และเวลาที่เสร็จสิ้นในการสอบสวนไว้เป็นหลักฐานด้วย

๓.๓.๓ การสอบปากคำผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

๓.๓.๓.๑ หลักการ

(๑) ต้องให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบปากคำผู้เสียหายที่เป็นหญิง

(๒) ผู้เสียหายสามารถขอให้ผู้ที่ไว้วางใจร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำได้ (เนื่องจากปัจจุบันยังมีพนักงานสอบสวนหญิงจำนวนน้อย มิใช่ครบทุกสถานีตำรวจ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนชาย

ต้องทำการสอบปากคำผู้หญิงซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดี ความผิดเกี่ยวกับเพศ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ มีข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนชายสอบสวน ได้หากหญิงนั้นยินยอม หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่)

๓.๓.๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

ก่อนถามคำให้การ พนักงานสอบสวนชายต้องถาม ผู้เสียหายก่อน (ให้ปรากฏในคำให้การ) ว่า ยินยอมให้พนักงานสอบสวนชาย สอบปากคำหรือไม่ และแจ้งให้ทราบด้วยว่า มีสิทธิให้ผู้ใดที่ไว้ใจใจ ร่วมอยู่ด้วยในขณะที่สอบปากคำ และหากผู้เสียหายไม่ยินยอมให้ พนักงานสอบสวนชายสอบปากคำและในสถานที่ตำรวจนั้นไม่มีพนักงาน สอบสวนหญิง ควรทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งการ เพื่อออก คำสั่งให้พนักงานสอบสวนหญิงในท้องที่อื่นไปสอบปากคำให้ได้ เพราะกรณี ที่ผู้เสียหายต้องการให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบปากคำแต่ท้องที่นั้น ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน หรือแนว คำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นแนวปฏิบัติในเรื่องนี้

! ข้อควรระวัง ๑) ไม่ควรสอบปากคำ ผู้เสียหายในห้องที่รับแจ้งความขณะที่เข้าเวร เพราะจะทำให้ผู้เสียหายอับอาย ไม่อยากให้ปากคำ ในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนต่อหน้าคนอื่นจำนวนมาก
๒) ควรรอเวลาให้ผู้เสียหายมีความพร้อมทั้ง ร่างกายและจิตใจเสียก่อนจึงจะสอบสวน

๓.๓.๔ การสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว

๓.๓.๔.๑ หลักการ

พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้ร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำ เพื่อให้คำปรึกษา (ตาม พ.ร.บ. คู่ครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ วรรคสาม)

๓.๓.๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ผู้ที่ร่วมเข้าฟังการสอบสวนเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นไม่จำเป็นต้องมีครบทุกคนตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๘

(๒) หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นเด็กก็ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ

(๓) ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนได้ โดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(๔) ในการแจ้ง ให้แจ้งเป็นหนังสือ (ตาม พ.ร.บ. คู่ครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ วรรคสี่ และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตาม พ.ร.บ. คู่ครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๒

๓.๓.๕ การสอบปากคำผู้ต้องหา

๓.๓.๕.๑ หลักการ

(๑) ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่น สัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องการนั้น (โปรตดู ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๕)

(๒) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิกษณ์ต่อตนเองอันจะทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ซึ่งหมายความว่าผู้ต้องหานั้นมีสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ หากผู้ต้องหาให้การก็จะต้องเป็นไปโดยสมัครใจอย่างแท้จริง และหากผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ (โปรตดู ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๔)

๓.๓.๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ก่อนถามคำให้การต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาราบถึงสิทธิตามกฎหมาย ๒ ข้อ คือ

(๑.๑) จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าให้การ คำให้การของผู้ต้องหาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๑.๒) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคแรก (๑))

(๒) ให้แจ้งข้อเท็จจริงแก่ผู้ต้องหว่า กระทำผิด เช่นไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร

(๓) ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา หลังจากดำเนินการตาม (๑) และ (๒) แล้ว

ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่ผู้ต้องหา มีอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี พนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคแรก)

ส่วนในคดีอื่นที่มีโทษจำคุกพนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาว่า มีทนายความหรือไม่ หากไม่มีและต้องการ พนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

๓.๓.๖ กรณีการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุ ไม่เกิน สิบแปดปี ให้นำบทบัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับใช้โดยอนุโลม

(การแจ้งทนายความให้ร่วมฟังการสอบสวนให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ และ ข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความ เรื่อง แนวทางในการปฏิบัติ กรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๑)

! ข้อควรระวัง การสอบสวนนั้น หากกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วย่อมทำให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ แต่หากการสอบสวนที่ไม่ชอบก็อาจจะทำให้ศาลต้องยกฟ้องคดีนั้น หรือผลอาจจะเป็นเพียงไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาเท่านั้นก็ได้

๓.๓.๓/ ศาลไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหา กรณีดังต่อไปนี้

๓.๓.๓/๑ พนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การ สิทธิที่จะมีทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง การสอบปากคำ พนักงานสอบสวนมิได้เตือนผู้ต้องหาว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหา ให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๔ บัญญัติไว้

๓.๓.๓/๒ พนักงานสอบสวนไม่ได้ถามผู้ต้องหาว่า มีทนายความหรือไม่ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑

๓.๓.๓/๓ พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดหาทนายความ ให้ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

๓.๓.๓/๔ พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้นักจิตวิทยา ฯลฯ ร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ ประกอบมาตรา ๑๓๔/๒

๓.๓.๓/๕ พนักงานสอบสวน ไม่ยอมให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๓

๓.๓.๓/๖ พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่ไม่เตือนผู้ต้องหาว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยาน หลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๐๔/ ๒๔๘๒)

๓.๓.๓/๗ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดย ฝ่าฝืน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ ทำให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่สมัครใจ คำรับสารภาพนั้นรับฟังไม่ได้ (หมายความว่า เมื่อผู้ต้องหานั้นต้องเป็น จำเลย ก็จะทำให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของจำเลยไม่ได้ หากเป็นคำรับสารภาพ

โดยไม่สมัครใจเพราะพนักงานสอบสวนข่มขู่ จู่ใจ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๘/๒๕๓๕, ๑๐๓๙/๒๕๔๒, ๕๐๐/๒๕๓๓, ๕๙๘/๒๕๔๒, ๑๓/๓/๒๕๓๖, ๕๓/๓/๒๕๓๙ เป็นต้น)

! ข้อควรระวัง ในการแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติมหรือสอบปากคำผู้ต้องหาเพิ่มเติม ทุกครั้งต้องเตือนผู้ต้องหาให้ทราบถึงสิทธิ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคแรก, ๑๓๔/๔ วรรคแรก (๑) (๒) หากไม่มีการเตือนกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๙/๒๕๔๒, ๕๓/๒๕๔๔ และ ๑๕๔๑/๒๕๓๑)

๓.๔ การสอบสวนดำเนินคดีในความผิดอันยอมความได้

๓.๔.๑ หลักการ

คำร้องทุกข์มีความสำคัญยิ่งในการดำเนินคดีในความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) ในเรื่องอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนในความผิดอันยอมความได้ ต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก่อน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง ถ้าไม่มีคำร้องทุกข์หรือคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๓) พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจสอบสวนและทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ ศาลก็ต้องยกฟ้อง

๓.๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) พนักงานสอบสวนต้องอธิบายข้อกฎหมายถึงอายุความร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัว(ความผิดอันยอมความกันได้) ให้ผู้เสียหายทราบและเข้าใจเสียก่อน หากผู้เสียหายประสงค์เพียงต้องการลงบันทึกไว้เป็นหลักฐานไว้ก่อนเท่านั้น ยังไม่มอบคดีให้พนักงานสอบสวนในบันทึกประจำวันที่ยื่นไว้เป็นหลักฐานพนักงานสอบสวนควรเขียนถึงคำอธิบายของพนักงานสอบสวนไปด้วยว่า “ได้ชี้แจง ถึงอายุความในการแจ้งความร้องทุกข์ มอบคดีให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาตามกฎหมาย ต้องมอบคดีภายในสามเดือน นับแต่วันรู้เรื่องการกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดให้ผู้แจ้งทราบและเข้าใจดีแล้ว”

(๒) ในคดีความผิดต่อส่วนตัวที่มีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นมาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ในหนังสือมอบอำนาจประสงค์แจ้งความให้ดำเนินคดีกับนิติบุคคลเท่านั้น แต่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินคดีกับกรรมการของนิติบุคคลนั้นในฐานะส่วนตัวด้วย เกิดความเสียหายต่อผู้ต้องหาที่ถูกดำเนินคดีโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้ประสงค์ให้ดำเนินคดีกับนิติบุคคลในฐานะส่วนตัว หรือบางครั้งผู้เสียหายเป็นนิติบุคคลได้มอบอำนาจให้บุคคลอื่นมาแจ้งความร้องทุกข์มอบคดีให้พนักงานสอบสวน แต่ในหนังสือมอบอำนาจไม่ได้ประทับตราของนิติบุคคลนั้น ถือว่าการมอบอำนาจไม่ถูกต้องผู้ที่รับมอบอำนาจไม่มีอำนาจมาแจ้งความร้องทุกข์ หากพนักงานสอบสวนได้สอบสวนไปการสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

(๓) หากผู้เสียหายมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนต้องอ่านข้อความในหนังสือมอบอำนาจให้ละเอียดรอบคอบว่าผู้เสียหายได้มอบอำนาจให้ดำเนินการอะไรบ้าง กับใครอย่างไร และผู้รับมอบอำนาจต้องทำการแทนได้ภายในกรอบวัตถุประสงค์

ของผู้มอบอำนาจเท่านั้น และหากนิติบุคคลเป็นผู้เสียหายได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นมาแจ้งความได้ประทับตราของนิติบุคคลผู้เสียหายครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ปิดอากรแสตมป์ครบถ้วนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่

! ข้อควรระวัง ในคดีความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานโดยที่ผู้เสียหายเข้าใจว่าได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว แต่พนักงานสอบสวนไม่ตัดเลขคดีในสารบบคดีอาญา เมื่อผู้เสียหายมาสอบถามความคืบหน้าของคดีปรากฏว่าคดีขาดอายุความร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่รู้เรื่องรู้ตัวผู้กระทำความผิดไปแล้วเกิดความเสียหายต่อตัวผู้เสียหายและถือว่าพนักงานสอบสวนบกพร่อง ที่ไม่รับคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

๓.๕ ตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

การร้องทุกข์นั้นผู้เสียหายต้องมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ การแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อกันคดีขาดอายุความ หรือแจ้งไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ถือว่าผู้เสียหายไม่มีเจตนาให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ไม่เป็นคำร้องทุกข์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๓) (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๙/๒๕๒๓, ๓/๕๘/๒๕๒๓, ๑๓/๒๕/๒๕๒๒, ๑๙/๕/๒๕๒๒, ๒๒๐๖/๒๕๒๒)

การร้องทุกข์ในความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ถ้าผู้เสียหายแจ้งว่าต้องการรับเช็คของกลางไปเพื่อดำเนินการฟ้องร้องจำเลยอีกทางหนึ่งก่อน โดยไม่ขอมอบคดีต่อพนักงานสอบสวน ถือว่าผู้เสียหายไม่มีเจตนาให้ผู้ออกเช็คต้องรับโทษ ไม่เป็นคำร้องทุกข์ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓/๑๔/๒๕๓๓, ๑๔๓/๘/๒๕๓๐, ๓๑๔/๒๕๒๙)

แต่ถ้าผู้เสียหายร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้ออกเช็ค และในขณะเดียวกันก็ขอรับเช็คคืนไปทางถามเอาจากผู้ส่งจ่ายอีกทางหนึ่ง โดยคำร้องทุกข์ไม่มีข้อความระบุว่ายังไม่มอบคดีให้พนักงานสอบสวน ถือว่าผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษแล้ว จึงเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐๙/๒๕๓๑ (ประชุมใหญ่), ๓๙๒๔/๒๕๓๒)

ในความผิดต่อส่วนตัว กรณีที่มีผู้กระทำผิดหลายคน และผู้เสียหายรู้ตัวผู้กระทำผิดทุกคน แต่ผู้เสียหายร้องทุกข์โดยระบุชื่อเพียงบางคนเท่านั้น ถือว่าผู้เสียหายไม่มีเจตนาจะให้ผู้ที่ไม่ได้ระบุชื่อต้องรับโทษด้วยจึงไม่เป็นคำร้องทุกข์สำหรับผู้ไม่ระบุชื่อ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๔๓/๒๕๓๖, ๑๒๙๘/๒๕๑๐, ๑๒๒/๒๕๒๘)

๓.๖ การสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนต่างหน่วย หรือต่างท้องที่ หรือร่วมกับพนักงานอัยการ

๓.๖.๑ แนวทางในการปฏิบัติ คดีบุกรุกทำลายป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนรับรายงานนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบโดยด่วน เมื่อนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบแล้ว จะใช้ดุลพินิจ ในการเข้าควบคุมการสอบสวน

(๒) หากเข้าควบคุมการสอบสวนโดยทำเป็นหนังสือ แจ้งว่าจะเข้าควบคุมการสอบสวน กรณีนี้ถือว่านายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน (ดูข้อบังคับ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.๒๕๒๓ ข้อ ๑๒.๔, ๑๒.๕, ๑๒.๖ และแก้ไขเพิ่มเติมฯ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๓๖ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๐๓/ว ๙๒๔๑ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๖ เรื่อง ทารื้อแนวทางในการปฏิบัติ ในการควบคุมการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ)

๓.๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๑) ในกรณีที่บุคคลใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐาน เสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูก ดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลตาม พ.ร.บ. พันพุมสมรรถภาพ

ผู้ติดตามเสด็จ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๙

(๒.๑) ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๒.๒) เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหานั้นไปตรวจพิสูจน์การเสด็จหรือการติดตามเสด็จ

(๒.๓) เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่เกิดจากตัวผู้ต้องหานั้นเอง หรือเกิดจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้

(๒.๔) ในระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดตามเสด็จ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนการสอบสวนคดีต่อไป

(๒.๕) และเมื่อสอบสวนเสร็จ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องส่งผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสภาพผู้ติดตามเสด็จหรือการควบคุมตัวอยู่แห่งใด

(๒.๖) ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ตาม พ.ร.บ. นี้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอพักฟ้องตามกฎหมาย

(๒.๗) ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาผู้ใดเสด็จก่อนขณะหรือภายหลังที่ถูกจับกุม เพื่อให้ตนเองได้รับการส่งตัวไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดตามเสด็จและไม่ถูกดำเนินคดี ผู้นั้นไม่มีสิทธิ์ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดตามเสด็จตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดตามเสด็จ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๐ ให้พนักงานสอบสวนมารับตัวผู้นั้นไปดำเนินคดีตามกฎหมายในทันทีที่สามารถกระทำได้

(๒.๘) ถ้าผลการพิสูจน์ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพยาเสพติดหรือติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ. พินูปสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ วรรคสาม ให้คณะอนุกรรมการพินูปสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด รายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

(๒.๙) ในกรณีที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาคืนให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาบังคับใช้โดยอนุโลม

(๒.๑๐) ในกรณีที่ผู้เข้ารับการพินูปสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ใด แม้จะได้รับการพินูปจนครบกำหนดเวลาตาม มาตรา ๒๕ แล้ว แต่ผลการพินูปยังไม่เป็นที่พอใจ ให้คณะอนุกรรมการพินูปสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด รายงานความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินคดีผู้ใช้นั้นต่อไป และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสี่ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

๓.๖.๓ แนวทางในการปฏิบัติคดีทหารเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดทราบ เมื่อทหารได้รับแจ้งแล้ว จะทำหนังสือมารับตัวไปควบคุม ในการสอบสวนฝ่ายทหารจะจัดนายทหารชั้นสัญญาบัตร หรือนายทหารพระธรรมนูญมาร่วมฟังการสอบสวนสำหรับคดีที่ผู้ต้องหาเป็นทหารกระทำผิดร่วมกับพลเรือน ซึ่งคดีอยู่ในอำนาจศาลแขวงและผู้ต้องหารับสารภาพ ให้ส่งฟ้องศาลแขวงได้โดยรีบแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบ แต่หากผู้ต้องหากระทำผิดตามลำพัง แม้ความผิดจะอยู่ในอำนาจศาลแขวงก็ยังคงต้องดำเนินคดียังศาลทหาร (โปรดดู ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน

กรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๖ ,๒๔ และหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๓๒๐๕ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๔ เรื่อง แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้นและหมายขัง สำหรับบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร)

๓.๖.๔ แนวทางในการปฏิบัติการสอบสวนในคดีวิสามัญฆาตกรรม หรือคดีที่ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือกรณี queผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อย่างผิดกฎหมายเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

(๑) พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนทันที

(๒) พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดี

(๓) พนักงานอัยการให้คำแนะนำ และสามารถตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มทำสำนวน นับแต่โอกาสแรกเท่าที่ฟังจะกระทำได้

(๔) การเข้าร่วมทำสำนวนสอบสวนของพนักงานอัยการต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอปพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอปพนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕/๑

! ข้อควรระวัง อำนาจของพนักงาน
อัยการในการสั่งให้พนักงานสอบสวนถามปากคำ
หรือสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถ
สั่งให้สอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่
เริ่มทำสำนวนการสอบสวน ซึ่งแตกต่างจากการ
สอบสวนคดีอาญาอื่นๆ คือ พนักงานอัยการ
จะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการ
สอบสวนเพิ่มเติมได้ก็ต่อเมื่อ พนักงานสอบสวน
ได้ทำการสอบสวนคดีเสร็จสิ้นและส่งสำนวน
การสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว

๓.๖.๕ แนวทางในการปฏิบัติการชั้นสูตรพลิกศพ

(๑) ในกรณีการตายที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของ
เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ใน
ความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

(๒) ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง
ตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้
ชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง
ของ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ และกฎกระทรวงกระทรวงมหาดไทยและกระทรวง
ยุติธรรมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวน
ร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่
๙ มิถุนายน ๒๕๕๓

(๓) และให้นำบทบัญญัติของ ป.วิ.อ. ดังกล่าวในวรรคสอง มาใช้บังคับ (ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ และก่อนการชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้)

(๔) เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวน ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง

(๕) ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน สองครั้ง ครั้งละสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยาย ระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ สำหรับในส่วนของการตรวจ ในภาคต่างๆ ต้องปฏิบัติตามหนังสือ ที่ มท ๑๙๔๔๐/ ๒๕๐๑ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๑ และ ที่ มท ๐๓๐๓.๑/ว ๑๐๔ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑ ด้วย

๓.๖.๖ แนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา

เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยร้องเรียนต่อแพทยสภา หรือแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าทำการ ตรวจรักษาผู้ป่วยจนเป็นเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิต จากการตรวจรักษามากขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีหนังสือ (โปรดดู หนังสือสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๙) กำหนด แนวทางการดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์ถูกกล่าวหาว่าทำการตรวจรักษา ผู้ป่วยจนเป็นเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิต ให้มีมาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้ดำเนินคดีกับแพทย์ผู้ตรวจรักษาแล้วเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายของผู้เจ็บป่วยให้ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยาน หลักฐานเพียงพอและแน่ชัดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(๒) เมื่อรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้มีหนังสือแจ้งเหตุ โดยสรุปไปยังนายกแพทยสภา โดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบการสอบสวน คือ

(๒.๑) ในการรักษาของแพทย์ผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการรักษาผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมของแพทยสภาหรือไม่

(๒.๒) แพทย์ผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวัง ในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของแพทย์ ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่

(๓) ให้ส่งสำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอก ของผู้ป่วยหรือผู้ตายไปยังนายกแพทยสภา สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข

(๔) กรณีต้องดำเนินการสอบสวนแพทย์ผู้ถูกกล่าวหา และมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมตัวแพทย์ ให้ดำเนินถึง เกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหา และให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็ว ตามสมควร

๓.๗ การจับ

๓.๗.๑ หลักการ

การจับนั้นโดยปกติแล้วกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการจับ โดยเจ้าพนักงานดังกล่าว จะทำการจับได้ต้องมีหมายจับหรือมีกฎหมายให้อำนาจทำการจับได้ แม้จะไม่มีหมายจับซึ่งเป็นหลักที่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมาย ของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือแม้แต่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในมาตรา ๓๑ วรรคสอง กับบัญญัติไว้ในลักษณะที่สอดคล้องต้องกันว่า การจับ คุมขัง ตรวจสอบ ตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การจับมี ๒ กรณีด้วยกันคือ

- (๑) จับโดยมีหมายจับ (หรือหมายศาล)
- (๒) จับโดยไม่มีหมายจับ

๓.๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๗.๒.๑ การจับโดยไม่มีหมายจับ ตาม ป.วิ.อ.

มาตรา ๗๘

- (๑) มีการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตาม ป.วิ.อ.

มาตรา ๘๐

(๒) การกระทำความผิดซึ่งหน้า ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๐ นี้ หมายถึง ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือเป็นการพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่า เขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการกระทำความผิดที่เจ้าพนักงานนั้นได้เห็นกับตาตนเอง ไม่ใช่เป็นการบอกเล่าที่มาจากคนอื่นอีกทอดหนึ่ง (วินัย เลิศประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๑๑๘) (โปรดดูแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๑/๒๕๙๑)

(๓) กรณีที่จะวินิจฉัยว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า เช่น การทะเลาะวิวาท ซึ่งได้ยุติลงไปก่อนหน้านี้แล้ว ไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมาภายหลังเกิดเหตุ ไม่มีอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๔๓/๒๕๔๒) หรือกรณีตัวอย่างของ จำสิบตำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จับจำเลยได้ในขณะที่จำเลยกำลังขายวัตถุออกฤทธิ์ให้กับจำสิบตำรวจ ส. ผู้ล่อซื้อกรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า (วิเชียร เตระอุทุมศักดิ์, ๒๕๕๕: ๓๕๕) (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๖๑/ ๒๕๔๐)

(๔) นอกจากนั้น คำว่าซึ่งหน้ายังหมายถึงรวมถึงความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ คือให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังต่อไปนี้

(๔.๑) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับ ดังผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(๔.๒) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใด หลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่น อันสันนิษฐานได้ว่า ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

๓.๗.๒.๒ เมื่อพบบุคคลมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า
ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำให้
ความผิด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓/๘(๒)

การจับตามกรณีนี้ เป็นการจับในลักษณะของการป้องกันการ
การกระทำความผิดหรือป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้น คือผู้กระทำความผิด ยังมิได้ลงมือ
กระทำความผิด เป็นเพียงการเตรียมการหรือการเตรียมการที่จะกระทำความผิด การ
เตรียมการเช่นว่านี้ ก็คือการมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอัน
สามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดได้ดังกล่าวมาแล้ว และเมื่อมีการจับกุมผู้
กระทำความผิดดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ
ดังนี้ (วิรพล กุลบุตร, ๒๕๕๐: ๖๔)

(๑) การจับนั้น ใช้วิธีการจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓
โดยแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าเขาจะต้องถูกจับ

(๒) หากเป็นการจับในกรณีที่ผู้ถูกจับยังมิได้ลงมือ
กระทำความผิด อาจอยู่ในขั้นเตรียมการกระทำความผิดหรือกำลังจะก่อเหตุ
อันตรายประการอื่น เมื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงาน
สอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ถูกจับยื่นฟ้องต่อพนักงาน
อัยการภายในสี่สิบแปดชั่วโมง เพื่อใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตาม ป.อ.
มาตรา ๔๖ และ พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙
มาตรา ๗

๓.๗.๒.๓ มีเหตุออกหมายจับบุคคลกรณีเร่งด่วน
ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาล
ออกหมายจับบุคคลนั้นได้

Y ความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับนั้นต้องมีเงื่อนไขดังนี้

- (๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดอาญา
- (๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (๓) ต้องมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

๓.๗.๒.๔ จับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีประกัน
ในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘(๔) หรือมาตรา ๑๑๓

สูตรย่อ - ผิดซึ่งหน้า -ว่าจะก่อ - ไม่อาจขอ - รอหลบหนี

(ดูสูตรย่อ วินัย เลิศประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๑๑๘)

การจับผู้ต้องหาในกรณีนี้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อ

- (๑) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้
- (๒) แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

(๓) ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจาก
เจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง
แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด

(๔) และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหา
หรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลโดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำ
สัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

๓.๗.๓ การจับของราษฎรโดยไม่มีหมายจับ

ราษฎรจะสามารถจับโดยไม่มีหมายได้ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าพนักงานขอให้ช่วยจับ
- (๒) จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามความผิด
ที่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ.

๓.๗.๔ เมื่อจับตัวผู้ต้องหาได้แล้ว

๓.๗.๔.๑ การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ สถานที่จับ

ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๘๓ และ ๘๔

- (๑) ต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับว่า เขาต้องถูกจับ
- (๒) ถ้ามีหมายจับให้แสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับ
- (๓) แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ (ครั้งที่ ๑)
- (๔) แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่า
 - (๔.๑) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้
 - (๔.๒) ถ้าให้การถ้อยคำที่ให้การนั้น อาจใช้
เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๔.๓) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

(๕) สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(๖) ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

Γ กรณีความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรฯ
เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้
หากผู้กระทำความผิดขัดขืนไม่ไปพบพนักงาน
สอบสวนให้ออกใบสั่ง

(๗) ถ้าผู้ถูกจับขัดขวางการจับหรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

Γ ถ้ามีการต่อสู้ขัดขืนจะมีความผิดฐาน
ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๔

Γ ถ้ามีการทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน
จะมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๖, ๒๙๘

Γ ถ้ามีการด่าพูดว่าแก่งจับ ไม่ยุติธรรม
จะมีความผิดฐาน ดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการ
ตามหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๖

(๘) ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม ซึ่ง

(๘.๑) สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และ

(๘.๒) ไม่เป็นการขัดขวางการจับ หรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๙) ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี และให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

(๑๐) ถ้าผู้ถูกจับได้รับบาดเจ็บ เจ้าพนักงานผู้จับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวส่งพนักงานสอบสวนก็ได้

(๑๑) ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุม ถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน

(๑๒) แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคสองของ ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ แก่ผู้ถูกจับ

๓.๗.๔.๒ การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔

(๑) ให้ผู้จับแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ (แจ้งข้อกล่าวหาครั้งที่ ๒)

(๒) ถ้ามีหมายจับให้แจ้งผู้ถูกจับทราบและอ่านหมายจับให้ฟัง

(๓) ถ้ายังไม่ได้เขียนบันทึกการจับ ให้เขียนบันทึกการจับ

! ข้อควรระวัง

เจ้าพนักงานที่ไม่ได้ร่วมจับกุม นั่งอยู่ในห้องแอร์แต่มาร่วมลงชื่อในบันทึกการจับกุม ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ แต่บันทึกการจับกุมนั้นไม่เสียไปสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้กระทำผิดในชั้นศาลได้เพราะมีการจับจริง (โปรดดูแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๑๒/๒๕๔๓)ให้อ่านบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับฟัง และถ้ามีข้อความใดเขียนผิดให้ขีดฆ่าแล้วเขียนใหม่ และให้เจ้าพนักงานลงชื่อกำกับตรงบรรทัดนั้น แต่ถ้ามีการแต่งเติมหรือเพิ่มถ้อยคำให้เจ้าพนักงานลงชื่อกำกับตรงตำแหน่งที่แต่งเติมหรือเพิ่มเติมถ้อยคำนั้นทุกแห่ง ในระหว่างที่ดำเนินการยังไม่เสร็จสิ้นนี้เจ้าพนักงานผู้จับ มีอำนาจแก้ไขบันทึกนั้นให้ถูกต้องได้ แต่เมื่อมีการส่งมอบบันทึกการจับกุมนี้ให้พนักงานสอบสวนแล้ว จะมาแก้ไขเพิ่มเติมอีกไม่ได้ ถ้าทำมีความผิดฐานปลอมเอกสาร ตาม ป.อ. มาตรา ๒๖๔, ๑๖๑, ๑๕๗

(๔) มอบสำเนาทันทีการจับให้ผู้ถูกจับนั้น

จำนวน ๑ ฉบับ

! ข้อควรระวัง

หากไม่มอบสำเนาบันทึกการจับ มีผลดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานผู้จับมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ เจ้าพนักงานผู้จับกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ ผู้ถูกจับอาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งได้ และเจ้าพนักงานผู้จับมีความผิดทางวินัยด้วย

Γ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานว่า (ได้รับมอบสำเนาบันทึกการจับกุมไว้แล้ว) แต่ความจริงไม่ได้มอบให้ ถือได้ว่าเจ้าพนักงานไม่ได้มอบสำเนาบันทึกดังกล่าว เพราะเจ้าพนักงานไม่มีการกระทำในเรื่องนี้จริงแต่อย่างใด

(๕) ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการพนักงานสอบสวนนั้น

(๖) ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน

(๗) แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งของ ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔

๓.๗.๕ การจับโดยราษฎร ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ และ ๘๔

๓.๗.๕.๑ แจ้ง ณ สถานที่จับ

- (๑) แจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ
- (๒) สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
- (๓) ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป
- (๔) ถ้าผู้จับขัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้จับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น
- (๕) ถ้าผู้ถูกจับได้รับบาดเจ็บ ราษฎรผู้ทำการจับ จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวส่งพนักงานสอบสวนก็ได้

๓.๗.๕.๒ แจ้ง ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน จับโดยราษฎร ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔

- (๑) ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจของที่ทำการพนักงานสอบสวนนั้น
- (๒) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับเขียนบันทึกการจับโดยบันทึก ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้
- (๓) ให้ผู้จับลงลายมือชื่อในบันทึกการจับไว้เป็นสำคัญ
- (๔) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ (แจ้งครั้งเดียว)

(๕) ให้เจ้าพนักงานผู้รับมอบตัวแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ

(๕.๑) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้

(๕.๒) ถ้าให้การ ถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๖) เมื่อส่งตัวผู้ถูกจับให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๓/๑

(๗) รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงพนักงานสอบสวน

(๘) หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็ว

(๙) และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ถูกจับ

๓.๓.๖ ข้อแตกต่างของการจับโดยเจ้าพนักงานและการจับโดยราษฎร

ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	สาระสำคัญ	การจับโดยเจ้าพนักงาน	การจับโดยราษฎร
๑	การแจ้งข้อกล่าวหา	๒ ครั้ง คือ สถานที่จับและที่ทำการของ พงส.	๑ ครั้ง คือ ที่ทำการของ พงส.
๒	การแจ้งสิทธิ	แจ้ง ๓ ข้อ - จะให้การหรือไม่ก็ได้ - ถ้อยคำที่ให้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ - มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ	แจ้ง ๒ ข้อ - จะให้การหรือไม่ก็ได้ - ถ้อยคำที่ให้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้
๓	การลงชื่อในบันทึกการจับกุม	เจ้าพนักงานผู้ไม่ได้จับลงชื่อในบันทึกการจับกุมไม่ได้	ราษฎรมีอำนาจลงชื่อในบันทึกการจับกุม
๔	การแจ้งสิทธิขั้นรับมอบตัว	ผู้จับและผู้รับมอบตัวเป็นคนละคนกัน ผู้รับมอบตัวมีหน้าที่แจ้งสิทธิขั้นรับมอบตัว	ผู้รับมอบตัวมีหน้าที่เขียนบันทึกการจับกุมและแจ้งสิทธิขั้นรับมอบตัวด้วย
๕	การมอบสำเนาบันทึกการจับกุม	ต้องมอบสำเนา	ไม่ต้องมอบสำเนา

๓.๗.๗ การจับพระภิกษุสามเณร

๓.๗.๗.๑ หลักการ

กรณีที่พระภิกษุสามเณรกระทำความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำการจับกุมได้เช่นเดียวบุคคลทั่วไป ไม่มีกฎหมายใดห้ามมิให้จับกุมพระภิกษุดังกล่าว แต่พึงระลึกเสมอว่า พระภิกษุสามเณรเป็นที่เคารพกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใดๆ ต่อพระภิกษุสามเณรนั้นจะต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพ และอ่อนโยนในทุกกรณี (กองกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๒: ๓๔-๓๖) และต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนด้วย

๓.๗.๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถจับกุมพระภิกษุสามเณรได้นอกจากการกระทำผิดทางอาญาแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจยังสามารถจับกุมพระภิกษุสามเณรที่ละเมิดพระพุทธานุญาติปรธมปาราชิกอีกส่วนหนึ่ง และควบคุมตัวส่งมอบให้กับกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมเพื่อดำเนินการต่อไป แต่ก็ต้องกระทำด้วยความเคารพและสุภาพอ่อนโยนทุกกรณี

(๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะนำพา หรือพาตัวพระภิกษุสามเณรไปส่งมอบให้แก่เจ้าคณะท้องถิ่นดำเนินการต่อไปได้ กรณีที่พระภิกษุสามเณรนั้นไม่เอื้อเพื่อปฏิบัติตามอาณัติของคณะสงฆ์ด้วยดี แต่ก็ต้องกระทำด้วยความเคารพและสุภาพอ่อนโยนเช่นเดิม การไม่เอื้อเพื่อต่ออาณัติของคณะสงฆ์ดังกล่าวได้แก่

(๒.๑) การเที่ยวเตร่เตร่ เป็นพระจรจัด เป็นพระไม่มีหลักแหล่ง

(๒.๒) การฉันทาที่มีคติเหมือนสุราเมรัย

(๒.๓) การเที่ยวเตร่แข่งในที่ประชุมชน คือ
เที่ยวดูการเล่น ดูการกีฬาหรือการมหรสพในสถานที่ต่างๆ ปะปนกับประชาชน

(๒.๔) การไม่ให้ไปถือโคจร คือการเที่ยวไป
ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมหรสพหรือกระบวนแห่ หรือเข้าไปในที่ถือโคจรเที่ยว
เบียดเสียดกับคฤหัสถ์ในงานต่างๆ

(๒.๕) การฉันทมสต นมชั้นและเนยในเวลา
วิกาลคือ เทียงวันล่วงไปแล้วจนถึงเช้าตรู่วันรุ่งขึ้น แม้จะใช้เจือปนในน้ำชา
หรือกาแฟก็ไม่ควร

(๒.๖) การฉันทน้ำมหลในเวลาวิกาลซึ่งได้แก่
น้ำมะพร้าวเป็นต้นตั้งแต่เที่ยงวันล่วงไปจนถึงเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น

(๒.๗) การไม่ให้สอแข่งขันเพื่อรับราชการ
และการอาชีพออย่างคฤหัสถ์

(๒.๘) การเที่ยวสัจจขอเงินชาวบ้านและ

(๒.๙) การจตสลากกินแบ่งและซื้อ หรือมี
สลากกินแบ่งไว้เป็นของตัว

Γ ถ้าเป็นความผิดเล็กน้อย ๙ ประการ
นี้ ให้จัดส่งคณะสงฆ์พิจารณา เจ้าคณะต่างๆ เป็นผู้
ดำเนินการลงโทษต่อไป

Γ ถ้าเป็นความผิดร้ายแรง เจ้าคณะต่างๆ
สั่งให้ลงโทษ แต่ถ้าหากขัดขึ้นไม่ยอมลงโทษให้ดำเนินคดี
อีกฐานหนึ่งได้ มีความผิดจำคุกไม่เกินหกเดือน (โปรดดู
พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หมวดที่ ๔ “ว่าด้วย
นิคหกรรมและการสละสมณเพศ” มาตรา ๔๒)

๓.๗.๘ การจับเด็กหรือเยาวชน

๓.๗.๘.๑ หลักการ

โดยทั่วไปแล้วห้ามมิให้จับกุมเด็ก ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับ หรือคำสั่งของศาล ส่วนการจับกุมเยาวชนนั้นให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. และ พ.ร.บ. ศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา ๖๖

๓.๗.๘.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

ถูกจับ (๑) ต้องแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนว่าเขาต้อง

ให้ทราบ (๒) แจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมาย

(๓) หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

(๔) ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเหตุแห่งการถูกจับ แต่ห้ามมิให้ถามคำให้การผู้ถูกจับ

(๕) นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนทันที

(๖) ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ให้ผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบด้วย แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้ผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้

(๓) หากผู้ถูกจับกุมประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้ผู้จับดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

(๔) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจาน

(๕) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ไม่นับเวลาเดินทาง

P ห้ามควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น

P ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กผู้ถูกจับ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

๓.๘ การค้น

๓.๘.๑ หลักการ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำการใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ (คือสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ที่จะไม่ถูกทรมาน ถูกทารุณกรรมหรือถูกลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม) จะกระทำมิได้

เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคสาม

๓.๘.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้นที่มีอำนาจในการค้นได้ การค้น มี ๒ กรณี คือ การค้นโดยมีหมายค้น และ การค้นโดยไม่มีหมายค้น

๓.๘.๒.๑ การค้นโดยไม่มีหมายค้น โดยทั่วไปแล้ว จะไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ ในกรณีดังต่อไปนี้เท่านั้น (รายละเอียดปรากฏตามหลักการค้นในทีรโหลฐาน)

๓.๘.๒.๒ การค้นโดยมีหมายค้น เหตุที่จะออกหมายค้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๙ ได้คือ

(๑) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบและยึดสิ่งของมิใช่เป็นความผิดหรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

๓.๘.๓ การค้น แบ่งตามสถานที่ มี ๒ ประเภทคือ

๓.๘.๓.๑ การค้นในที่สาธารณะ

(๑) หลักการ

(๑.๑) ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๓ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยดังนี้

(๑.๒) มีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด

(๑.๓) มีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด

(๑.๔) มีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองซึ่งมีไว้เป็นความผิด

*สูตรย่อ “ สงสัยมีสิ่งของ ในครอบครอง เป็นความผิด”

(ดูสูตรย่อ วินัย เลิศประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๑๓๕)

(๒) แนวทางการปฏิบัติ

(๒.๑) ก่อนการตรวจค้นแสดงความบริสุทธิ์ใจของผู้ตรวจค้น ให้ผู้ถูกค้นดูก่อนลงมือตรวจค้น

(๒.๒) การค้นผู้หญิงต้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงเป็นผู้ตรวจค้น

(๒.๓) หากค้นพบสิ่งของในความครอบครอง ซึ่งใช้ในการกระทำความผิด ได้มาโดยการกระทำความผิดหรือมิใช่เป็นความผิด ให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้ และให้อ่านบันทึก การค้นให้ผู้ถูกค้นฟังและให้ลงลายมือชื่อรับรองไว้

(๒.๔) หากมีการขัดขวางมิยอมให้ตรวจค้น เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแล ของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้ การค้นนั้นไร้ผล

! ข้อควรระวัง

การที่เจ้าหน้าที่พบเห็นผู้ต้องหา มี พฤติการณ์อันควรสงสัยว่าจะกระทำความผิด และพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมืองโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า แม้จะไม่มีหมายจับ แต่ได้ แสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจให้ผู้ต้องหา ทราบแล้ว จึงมีอำนาจตรวจค้นและจับผู้ต้องหาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๘(๑) (๓) และมาตรา ๓๓ การที่ผู้ต้องหาใช้มือกดอาวุธปืนไม่ให้เจ้าพนักงาน ที่ดึงออกมาจากเอวเพื่อยึดเป็นของกลาง จึงเป็น การขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้าย ตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรคสอง (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๑๒/๒๕๓๙)

Γ หมายถึง เหตุการณ์การค้นในที่สาธารณะ
สถานที่ไม่มีการจำกัดเวลาในการค้น สามารถค้น
ในเวลากลางคืนได้ และการค้นในที่สาธารณะ
สถานที่ไม่จำเป็นต้องมีหมาย นอกจากนั้นยังไม่
จำกัดว่าผู้ทำการค้นต้องเป็นพนักงานตำรวจ
ตำแหน่งใด แต่การค้นจะต้องมีเหตุผลอันสมควร
และอยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญ
ให้กับประชาชน โดยให้พยายามปฏิบัติในหลัก
การทำงานเดียวกันกับการค้นในที่รโหฐานเท่าที่
สามารถจะปฏิบัติได้ (ดู วีรพล กุลบุตร, ๒๕๕๐: ๕๐)

๓.๔.๓.๒ การค้นในที่รโหฐานหรือค้นบ้าน

(๑) หลักการ

ที่รโหฐาน คือ สถานที่ส่วนตัว ที่บุคคลทั่วไป
หรือประชาชนจะเข้าออกตามอำเภอใจไม่ได้ เช่น บ้านพักอาศัย

คือ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐาน โดยไม่มีหมายค้น
หรือคำสั่งของศาลเว้นแต่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นตาม
ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑.๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างใน
ที่รโหฐานนั้น หรือมีเสียงหรือมีพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้าย
เกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(๑.๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลัง
กระทำการในที่รโหฐาน

การกระทำความผิดซึ่งหน้า ต้องเห็นด้วยตาตัวเอง

(คู่มือรณรงค์ วินัย เลิศประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๑๑๘)

(๑.๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้นเช่น สมศักดิ์ ลักทรัพย์แล้วหลบหนีไป ตำรวจเห็นเหตุการณ์ในขณะลัก จึงวิ่งไล่จับเพื่อจะจับแต่สมศักดิ์วิ่งหลบหนีเข้าไปในบ้านวิทยาลัย ตำรวจติดตามเข้าไปในบ้านนั้นเพื่อค้นและจับสมศักดิ์ได้ แต่ถ้าตำรวจวิ่งไล่ห่างไปหน่อย ทำให้คลาดสายตา ตำรวจไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อไล่ติดตามไป ปรากฏว่าเห็นว่ามีบ้านอยู่บริเวณนั้นเพียงหลังเดียว และสมศักดิ์หายไปเช่นนี้ ถือว่า **มีเหตุอันแน่นแฟ้น** ควรสงสัยว่า สมศักดิ์ได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในบ้านนั้น ตำรวจก็เข้าไปทำการค้นเพื่อจับได้ แม้จะไม่เห็นขณะที่วิ่งเข้าไปในบ้าน

(๑.๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบกับต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการกระทำความผิดเนื่องจากการ**เฝ้าซัก**ว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(๑.๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๘

ผู้ต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน ไม่ใช่คนอื่นที่หลบหนีมาซุกซ่อนอยู่ คนใช้หรือญาติอื่นที่อาศัยอยู่ก็ไม่เข้าข้อนี้

เจ้าบ้านหมายถึง ผู้เป็นหัวหน้าของบุคคลที่พักอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น และรวมตลอดถึงคู่สมรสของผู้เป็นหัวหน้าเท่านั้น เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบในการครอบครองบ้าน และปกครองผู้อยู่อาศัยในบ้านหลังนั้น หาได้รวมถึงผู้อยู่ในบ้าน ทุกคนไม่

(๒) กรณีตัวอย่าง

จำเลยอยู่ในฐานะบุตร มิได้อยู่ในฐานะเจ้าบ้าน การที่ผู้เสียหายกับพวกเข้าไปจับกุมจำเลยในบ้านดังกล่าวตามหมายจับ แต่ไม่มีหมายค้น เป็นการจับกุมโดยไม่ชอบ จำเลยจึงชอบที่จะป้องกันสิทธิของตนได้ หากจำเลยชกต่อยผู้เสียหายจริง ก็เป็นการกระทำเพื่อป้องกันไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๓๖)

**สูตรย่อ “มีเสียงร้อง ต้องชี้หน้า ว่าชุกซ่อน จรเน้นซ้ำ
ถ้าเจ้าบ้าน”**

(ดูสูตรย่อ วินัย เลิศประเสริฐ, ๒๕๕๓: ๑๓๑)

(๓) แนวทางในการปฏิบัติ

(๓.๑) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสั่งให้เจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่นั้นให้ยอมให้เข้าไปและอำนวยความสะดวกในการค้น โดยพนักงานผู้ค้นต้องแสดงหมายค้น ถ้าเป็นการค้นได้โดยไม่มีหมายค้น ต้องแสดงนามและตำแหน่ง

(๓.๒) เจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ไม่ยอมให้ค้น เจ้าพนักงานมีอำนาจจะใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็น จะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

(๓.๓) ก่อนลงมือค้น เจ้าพนักงานผู้ค้น ต้องแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่ หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น ถ้าหาไม่ได้ก็ต้องค้นต่อหน้าบุคคลอื่น อย่างน้อยสองคน ที่ได้มาเป็นพยาน

(๓.๔) การค้นหาลังของที่หาย จะให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสิ่งของนั้น หรือผู้แทนของเขาไปกับเจ้าพนักงานในการค้น ก็ได้

(๓.๕) การค้นต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก เว้นแต่

(๑) เมื่อลงมือค้นในเวลากลางวัน แล้วไม่เสร็จ จะค้นต่อในเวลากลางคืนก็ได้

(๒) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้ เช่น กรณี มาตรา ๓๐(๑) ของ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ในกรณี มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากไม่ดำเนินการในทันทีเด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ หรือถูกนำไปสู่สถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๓.๕) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ จะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาล

(๓.๖) การค้นจะค้นได้เฉพาะเพื่อหาตัวคน หรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้น ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดย
ไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยาน
หลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์ หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย

(๒) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้น
มีอำนาจจับกุมบุคคล หรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายค้นอีกต่างหาก
หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า

(๓.๓) ในการค้น เจ้าพนักงานต้องพยายาม
มิให้มีการเสียหาย และกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้

(๓.๔) ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคล
ซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผลเจ้าพนักงาน
ผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นมาควบคุมไว้ หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน
ในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้น
ไร้ผล

(๓.๕) ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคล
ที่จะค้นนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้น
มีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้ เช่นเดียวกับพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้
ที่มี อำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
แต่การค้นต้องกระทำการ ดังนี้

(๑) การค้นต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้น
ผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

(๒) สิ่งของที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมี
อำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อคดีเสร็จแล้ว จึงให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่
ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

(๓.๑๐) การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ติดใจมากำกับ จะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัว หรือต่อหน้าพยาน

(๓.๑๑) สิ่งของที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลดังกล่าวนั้นรับรองหรือไม่รับรองก็ให้บันทึกไว้

(๓.๑๒) เจ้าพนักงานผู้ค้น ต้องบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องทำบัญชีรายละเอียดไว้ และให้อ่านบันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้

(๓.๑๓) เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีสิ่งของพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมา ถ้าพอจะส่งได้ ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย

๓.๘.๔ การค้นตัวบุคคล

การค้นตัวบุคคลหรือกระทำการใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒

การค้นตัวบุคคล มี ๓ กรณีด้วยกัน คือ

๓.๘.๔.๑ การค้นบุคคลในสาธารณะสถาน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๓ การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะไม่ต้องมีหมายค้น โดยผู้ค้นจะต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด เมื่อตรวจค้นพบว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า และสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ที่ตัวของผู้ที่ถูกค้น ซึ่งดูจากพฤติการณ์หรือเจตนาในการแสดงความครอบครองก็เพียงพอแล้ว

๓.๘.๔.๒ การค้นตัวบุคคลในที่รโหฐาน (โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง) การค้นตามมาตรานี้ สืบเนื่องจากการค้นในที่รโหฐาน และมีคนในที่นั้นขัดขวางการค้น โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้

๓.๘.๔.๓ การค้นตัวผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ มีอำนาจตรวจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ใช้เป็นพยานหลักฐานได้

๓.๘.๕ การค้นยานพาหนะ

ยานพาหนะนั้น ไม่ถือว่าเป็นที่รโหฐาน ไม่จำเป็นต้องมีหมายค้น เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถตรวจค้นเมื่อมีเหตุตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๓ หรือเพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น ให้เปรียบเทียบกับยานพาหนะก็คือ กระเป๋าใบหนึ่งเท่านั้น

Γ ก่อนการตรวจค้นทุกครั้ง ผู้ตรวจค้น ต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจ

๓.๙ การควบคุมตัวระหว่างสอบสวน

๓.๙.๑ หลักการ

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขัง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๓.๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๙.๒.๑ เหตุที่จะควบคุมผู้ต้องหาได้ ในกรณีนี้ผู้ต้องหามาถึงพนักงานสอบสวน ด้วยวิธีถูกเรียก / ถูกส่งตัวเข้ามา / เข้าหาพนักงานสอบสวนหรือมาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

- (๑) ถามชื่อ นามสกุล
- (๒) แจ้งข้อหาให้ทราบ
- (๓) ต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จึงเริ่มทำการสอบสวน ส่วนจะควบคุมผู้ต้องหาได้นั้น ต้องเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๒๑) คือ การควบคุมโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น ส่วนจะควบคุมอย่างไรเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๖ และ ๘๗

๓.๙.๒.๒ การนำผู้ต้องหาเข้าห้องควบคุม ก่อนนำตัวผู้ต้องหาเข้าห้องควบคุม ต้องตรวจค้นตัว มิให้นำของต้องห้ามเข้าห้องควบคุม หากมีเงินทองหรือของต้องห้ามดังกล่าวแล้ว ให้ยึดหรือเก็บรักษาไว้ตามระเบียบกำหนด (โปรดดู ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๑๔๔) และเพื่อความปลอดภัยของผู้จับ ควรให้ผู้ที่ไม่ได้จับกุมเป็นผู้นำตัวผู้ต้องหาไปควบคุม เนื่องจากผู้ต้องหาย่อมมีความโกรธแค้นผู้จับกุม ซึ่งอาจทำอันตรายผู้จับกุมได้

๓.๙.๒.๓ ระยะเวลาในการควบคุม

(๑) การควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นกรณีที่ผู้ถูกจับยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด แต่กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานจับกุมตัวได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗(๒) และเมื่อมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ปรากฏจากการสอบสวนว่าผู้ถูกจับนั้นจะก่อเหตุอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นแล้ว พนักงานอัยการสามารถยื่นฟ้อง โดยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังนั้น จึงสามารถควบคุมผู้ถูกจับได้สลับแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน จะต้องนำตัวไปฟ้องศาลภายในสลับแปดชั่วโมงดังกล่าวด้วย โดยพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจขอพักฟ้องหรือฝากขังต่อศาล

(๒) การควบคุมผู้ต้องหาในคดีลหุโทษ (โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ วรรคสอง) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมได้เท่าที่จะถามคำให้การ และรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ ของเขา อยู่ที่ไหนเท่านั้น

(๓) การควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง (คดีที่อัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) เป็นไปตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณา มาตรา ๓ แยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี

(๓.๑) กรณีผู้ต้องหาไม่ได้รับการประกันตัว

(๑) ควบคุมได้ไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง และต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ด้วย

(๒) หากฟ้องไม่ทันภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงแล้ว ให้ผัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล โดยขอผัดฟ้องคราวละ ไม่เกินหกวัน และขอได้ไม่เกินห้าคราว

ถ้าหากครบกำหนดระยะเวลาขอผัดฟ้องและฝากขัง หรือ สืบผัดฟ้องหรือฝากขังแล้ว **ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา** เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด

(๓.๒) กรณีผู้ต้องหาได้รับการประกันตัว

(๑) ต้องให้ประกันตัวโดยเร็ว นับแต่ ได้รับคำร้องขอประกันตัว ซึ่งจะต้องไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ผู้ต้องหา มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และ

(๒) ต้องฟ้องผู้ต้องหาภายใน สี่สิบแปดชั่วโมง หากฟ้องไม่ทัน ต้องขอผัดฟ้องต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาในการขอผัดฟ้องใช้ระยะเวลาเดียวกันกับ กรณีผู้ต้องหา ไม่ได้รับการประกันตัว

กรณีผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวน ให้แจ้งข้อหา ให้ทราบและหากเห็นว่า มีเหตุที่จะออกหมายขัง ให้สั่งให้ผู้ต้องหาไปศาล เพื่อขอออกหมายขัง โดยให้ นำ ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรคท้าย)

๓.๑๐ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญา หรือศาลจังหวัด (คดีที่อัตราโทษจำคุกเกินสามปี หรือปรับเกิน หกหมื่นบาท บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

๓.๑๐.๑ ควบคุมได้สี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่มาถึงที่ทำการ ของพนักงานสอบสวน

๓.๑๐.๒ หากจะครบสี่สิบแปดชั่วโมง แล้ว แต่ยังสอบสวน ไม่เสร็จ ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปขอฝากขังต่อศาลแยกพิจารณาดังนี้

๓.๑๐.๓ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินหกเดือน แต่ไม่ถึง สิบปี ขอฝากขังได้หลายครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบสองวัน รวมกันทั้งหมด ต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน (โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคห้า)

๓.๑๐.๔ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ขอฝากขังได้หลายครั้ง ครั้งละ ไม่เกินสิบสองวัน รวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน แปดสิบสี่วัน (โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคหก)

๓.๑๑ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชน และครอบครัว (เด็กอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์)

ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการ อื่นใดอันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่า กระทำความผิด หรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล (พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณายาวชนและครอบครัวฯ มาตรา ๖๘)

การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจาน และห้ามมิให้

ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง อันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับกุมหรือบุคคลอื่น (โปรดดู พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๙)

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้น ห้ามควบคุมรวมกับผู้ใหญ่ ให้ควบคุมไว้ในสถานที่เหมาะสม

๓.๑๒ การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

๓.๑๒.๑ ควบคุมได้ภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่มาถึง ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

๓.๑๒.๒ ยื่นคำร้องต่อศาลทหาร ให้ออกหมายขังตามอัตราโทษของแต่ละคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗

๓.๑๓ การควบคุมผู้ต้องหาในคดี พระราชบัญญัติ ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับไว้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน โดยไม่จำเป็นต้องนำตัวส่งพนักงานสอบสวนทันที ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ โดยมีให้ถือว่าเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวน ตาม พ.ร.บ.ฯ ดังกล่าวข้างต้น

๓.๑๔ การใช้เครื่องพันธนาการ

๓.๑๔.๑ หลักการ

การใช้เครื่องพันธนาการในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีอำนาจในการควบคุมตัว และมีอำนาจที่จะใช้เครื่องพันธนาการกับผู้กระทำความผิดได้ แต่ก็เป็นการใช้อำนาจที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่เมื่อบุคคลใดก็ตามกระทำความผิดอันมีโทษตามกฎหมาย ก็สมควรที่จะต้องได้รับการลงโทษ ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น เป็นไปตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์ ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย

๓.๑๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้น
(โปรดดู ป.วิ.อ. มาตรา ๘๖)

(๒) หากจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เช่น กุญแจมือ กับโซ่ร้อย ในการควบคุมผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่จำเป็นต้องใช้ทุกกรณี ดังนั้น ก่อนที่จะใช้เครื่องพันธนาการจึงควรพิจารณาจากปัจจัยหลายๆ ด้าน (โปรดดูระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๑๔๖) ดังนี้

(๒.๑) ให้พิจารณาถึงฐานความผิด ว่าเป็นความผิด อุกฉกรรจ์หรือเล็กน้อย หากเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือไม่แน่ใจว่าจะหลบหนี ก็ควรใช้กุญแจมือ

(๒.๒) ให้พิจารณาถึงตัวบุคคล หากเป็นบุคคล ที่ควรให้เกียรติ เช่น การกระทำความผิดของข้าราชการที่รับราชการ มีหลักฐานมั่นคง พระภิกษุ สามเณร นักพรตต่างๆ ทหารสวมเครื่องแบบ หญิงชรา เด็ก คนพิการและคนป่วยเจ็บที่ไม่สามารถจะหลบหนีได้ด้วยกำลัง ตนเอง ถ้าไม่ได้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่ได้แสดงกิริยาจะขัดขึ้น หรือหลบหนีแล้ว ไม่ควรใช้กุญแจมือ

P ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก ไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง อันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคล อื่น (โปรดดู พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา ๖๙ วรรคสาม)

(๓) ให้พิจารณาถึงสถานที่ที่จะควบคุมไป หากเป็น ทางเปลี่ยว มีโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือทำอันตรายแก่ผู้ควบคุมได้ง่าย ควรใส่กุญแจมือ

(๔) ให้พิจารณาถึงเวลา หากเป็นเวลาค่ำคืนหรือ จำเป็นต้องพักค้างคืน ณ ที่ใดในระหว่างทาง ที่ไม่มีที่ควบคุม เพื่อป้องกันการหลบหนีและการต่อสู้ ควรใช้กุญแจมือ

(๕) ให้พิจารณาถึงกิริยาและความประพฤติ ว่า มีความ ประพฤติเป็นอย่างไร เช่น เคยต้องโทษอาญามาแล้ว หรือเคยหลบหนี การควบคุม มีอาการปฏิกิริยาแสดงออกทำให้สงสัยว่า คิดจะทำร้ายผู้ควบคุม ควรใช้กุญแจมือ

(๖) หากต้องใช้กุญแจมือ ผู้ใส่จะต้องตรวจดูให้กุญแจมือพอดีกับข้อมือผู้ต้องหา คือต้องไม่ให้หลวมหรือคับเกินไป เพราะถ้าหลวมมากก็จะหลุดจากข้อมือได้ง่าย ถ้าคับมากก็จะเป็นการทรมานแก่ผู้ต้องหาเมื่อใส่กุญแจมือแล้ว ในกรณีที่มีความจำเป็นจะมีโซ่ร้อยสำหรับถือควบคุมไปก็ได้ ให้ผู้ต้องหาเดินหน้า ผู้ควบคุมถือชายโซ่เดินตามหลังหรือเดินตามไปข้างๆ (โปรดดู ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๑๔๗)

Γ กรณีที่ไม่มีกุญแจมือ อาจใช้วัสดุอย่างอื่นแทนกุญแจมือชั่วคราว เช่น ผ้าขาวม้า สายนกหวีด เชือกผูกกรองเท้า เข็มขัด หรือเทปขาว

! ข้อควรระวัง

๑) กุญแจมือ หรือเครื่องพันธนาการอย่างอื่น เป็นเพียงการทำให้ผู้ต้องหาต่อสู้หรือหลบหนีได้ยากขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้ต้องหาต่อสู้หรือหลบหนี จึงควรควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดระมัดระวังสังเกตอาการของผู้ต้องหา และพรรคพวกหรือญาติของผู้ต้องหาว่า จะเข้าช่วยเหลือหรือไม่อย่างไร ตลอดจนการร้องขอของผู้ต้องหา ขอให้เปลี่ยนเส้นทาง เพื่อจัดการธุระบางอย่าง เหล่านี้ผู้ควบคุมพึงระมัดระวัง

๒) การควบคุมตัวผู้ต้องหาติดการพนัน โดยใส่กุญแจมือล่ามโซ่เดินไปตามถนนให้ผู้ต้องหาอับอายนั้น เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา ๘๖ (โปรดดู แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗/๔๔/๒๕๐๑)

๓.๑๕ การตั้งจุดตรวจจุดสกัด ตามหลักสิทธิมนุษยชน

๓.๑๕.๑ หลักการ

ภารกิจหลักของตำรวจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งหากการปฏิบัติตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้เป้าหมายในการป้องกันอาชญากรรมบรรลุผลสำเร็จได้ ทั้งนี้ โดยต้องระลึกอยู่เสมอว่าการปฏิบัติภารกิจใดๆ ก็ตาม ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจโดยคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และหลักสิทธิมนุษยชนสากลด้วย

การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือ

- (๑) เพื่อควบคุมพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรม
- (๒) เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด
- (๓) เพื่อเป็นการตัดช่องโอกาสในการกระทำความผิด โดยเฉพาะการปิดเส้นทางที่คนร้ายจะหลบหนี
- (๔) เพื่อตรวจค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกพื้นที่ เพื่อป้องกันการกระทำความผิด
- (๕) เพื่อค้นหาลสิ่งผิดกฎหมาย อาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะใช้ในการกระทำความผิด

๓.๑๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๑๕.๒.๑ การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด ในเขตทางเดินรถหรือทางหลวง ใช้เมื่อกรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ต้องมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าควบคุม โดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา โดยต้องแต่งกายเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่ และให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน

๓.๑๕.๒.๒ ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง
ของหน่วยงาน

๓.๑๕.๒.๓ มีแฟงกันแสดงเครื่องหมายว่า “จุดตรวจ”
และควรจัดให้มีสิ่งกีดขวางหรือสัญญาณอื่นใดให้สังเกตได้ง่ายในระยะไกล
เช่น กรวยยางคาดแถบสีสะท้อนเพื่อช่วยป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น

๓.๑๕.๒.๔ ในเวลากลางคืนต้องมีแสงไฟส่องสว่าง
ให้มองเห็นได้อย่างชัดเจน ในระยะไม่น้อยกว่าสิบห้าเมตร ก่อนถึงจุดตรวจ

๓.๑๕.๒.๕ กำหนด “เขตพื้นที่ปลอดภัย” ไว้สำหรับ
เป็นบริเวณตรวจค้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งแนวที่ตรวจค้นและเจ้าหน้าที่
ตำรวจ ระหว่างที่ทำการตรวจค้น

๓.๑๕.๒.๖ ควรวางกำลังส่วนหนึ่งไว้บริเวณทางแยก
หรือจุดกลับรถก่อนถึงจุดตรวจหรือจุดสกัด เพื่อให้**ทำจุดสกัดกันหรือ**
ไล่ติดตามผู้ที่เลี้ยว หรือกลับรถหลบหนีการตรวจค้น

๓.๑๕.๒.๗ พึงใช้ความระมัดระวังและตั้งอยู่ในความ
ไม่ประมาททุกขณะทำการตรวจค้น

๓.๑๕.๒.๘ พึงเป็นผู้มีมารยาทที่ดีงามและรักษา
กิริยาวาจาระหว่างการตรวจค้นเช่น ไม่ส่องไฟบริเวณใบหน้าประชาชน
ผู้ถูกตรวจค้นโดยตรง และรู้จักใช้คำพูดที่สุภาพ

๓.๑๕.๒.๙ ใช้การสังเกตและให้ความสนใจเป็นพิเศษ
แก่พาหนะที่มีลักษณะพิรุณ เช่น รถจักรยานยนต์ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน
หรือ ปับงอแผ่นป้ายทะเบียนเพื่อปิดบังอำพรางหมายเลข หรือพาหนะที่มี
การดัดแปลงสภาพ

๓.๑๕.๒.๑๐ ในการตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัด ให้คำนึง
ถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานและประชาชนและไม่ก่อให้เกิด
ปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้ใช้งานโดยไม่จำเป็น

๓.๑๕.๓ ขั้นตอนการปฏิบัติ การควบคุม และการตรวจสอบ การปฏิบัติ

๓.๑๕.๓.๑ เรียกแถวตรวจยึดกำลังพล ตรวจสอบความพร้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติ รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการตั้งจุดตรวจ

๓.๑๕.๓.๒ อบรมชี้แจงสถานภาพอาชญากรรม การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในช่วงเวลาที่ผ่านมา แนวนโยบาย และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และข้อราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑๕.๓.๓ กำหนดตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติ ในแต่ละส่วนของพื้นที่จุดตรวจ และทำความเข้าใจกับบทบาท หน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน

๓.๑๕.๓.๔ การตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัด ให้รายงานทางศูนย์วิทยุ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อเริ่มต้นและเลิกปฏิบัติ

๓.๑๕.๓.๕ เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติให้รายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้อนุมัติ ภายในวันถัดไปเป็นอย่างช้า

๓.๑๕.๓.๖ ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับสารวัตรขึ้นไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันควบคุมการปฏิบัติ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมแห่งการกระทำผิดให้ละเอียดชัดเจน

๓.๑๕.๓.๗ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมจะต้องกำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

! ข้อควรระวัง

๑) ไม่ควรตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดในบริเวณทางโค้ง เชิงสะพาน ที่ลาดชัน และบริเวณที่เป็นมุมอับสายตา เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการมองไม่เห็นของผู้ขับขี่ หรือการหยุดรถไม่ทันในระยะกระชั้นชิด

๒) ในเวลากลางคืน ต้องมีแสงสว่างอย่างพอเพียงให้ผู้ขับขี่เห็นได้ในระยะไกล อุปกรณ์แสงสว่าง ต้องหมั่นตรวจสอบและปรับปรุงให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

๓) ในการเรียกรถให้หยุด ไม่ว่าจะกรณีใดๆ อย่าเอาตัวหรือส่วนของร่างกาย เช่น แขน ขา เข้าไปขวางหรือสกัดกั้นให้รถหยุด เพราะอาจถูกชนจากรถที่หยุดไม่ทัน ระหว่างการตรวจค้นใน “เขตพื้นที่ปลอดภัย” อย่ายืนขวางหน้ารถที่กำลังตรวจค้น เพราะอาจจะถูกรถชนได้กรณีผู้ต้องสงสัยพยายามขับรถหลบหนีการตรวจค้น

๔) ในกรณีที่ผู้ขับขี่พยายามขับขึ้นรถฝ่าจุดตรวจเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจค้น เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำจุดตรวจไม่ควรสร้างสิ่งกีดขวางขึ้นอย่างกะทันหัน เช่น ขับรถเข้าขวาง หรือเซ็นแฉงป้ายสัญญาณขวางทางเพื่อพยายามหยุดรถ เพราะอาจจะทำให้ผู้ขับขี่หยุดรถไม่ทันแล้วหักหลบสิ่งกีดขวางจนเกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนประชาชน

หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่บริเวณจุดตรวจ
ได้

๕) ในกรณีที่สงสัยว่าคนร้ายอาจมีอาวุธ
อยู่ในรถ เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งชุดตรวจค้นและชุด
คุ้มกันควรหาที่กำบังในขณะที่รถเข้ามาในบริเวณ
จุดสกัด และอาจใช้เครื่องขยายเสียงจากรถยนต์
สายตรวจบังคับรถเพื่อตรวจค้น

๓.๑๖ การควบคุมฝูงชน/การปราบจลาจล

๓.๑๖.๑ หลักการ

๓.๑๖.๑.๑ การใช้กฎหมายในการควบคุมฝูงชน
ผู้ชุมนุม และการปราบการจลาจล

Γ ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพ
และหลักสิทธิมนุษยชนในการใช้กฎหมาย
ในการควบคุมฝูงชน ผู้ชุมนุม และการปราบ
การจลาจล เมื่อเกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วง
การเรียกร้องของกลุ่มมวลชนต่างๆ และสถานการณ์
ได้บานปลายจนเป็นการจลาจลขึ้น จึงเป็นหน้าที่
ของรัฐบาลที่จะต้องเข้ามาควบคุมดูแลให้การ
ชุมนุมนั้น อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยยึด

หลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ทั้งนี้ การดำเนินการควบคุมฝูงชนของเจ้าพนักงาน จะต้องยึดหลักปฏิบัติภายในขอบเขตของกฎหมาย ที่ให้อำนาจไว้ และจะต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนด และหลักสิทธิมนุษยชนสากลอีกส่วนหนึ่งด้วย

๓.๑๖.๑.๒ กฎหมายที่กำหนดขอบเขตของการชุมนุม

(๑) หลักการที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุม ประชาชนพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎ อัยการศึก บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชนหรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกับ ประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และความต่อเนื่องในการจัดทำ บริการสาธารณะ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจำกัดเสรีภาพตาม วรคหนึ่งและวรรคสองจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ กฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษา

ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

ผู้ชุมนุมจะต้องระมัดระวังให้การชุมนุมอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย มิฉะนั้นหากมีการก่อความวุ่นวาย ใช้กำลังขว้างปาทำลายสิ่งของของบุคคลอื่น หรือกีดขวางทางสัญจรจนเกิดความเดือดร้อนรำคาญ อาจเป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานอาจกล่าวอ้างเป็นความผิดได้ ทั้งตาม ป.อ., พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒, พ.ร.บ. ควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓

(๒) หลักสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศ
เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ จึงต้องระมัดระวังมิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น มิฉะนั้นอาจถูกร้องเรียน หรือส่งรายงานการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสหประชาชาติอาจดำเนินการมาตรการที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยได้ นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๙ ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องพัฒนากฎหมาย และดำเนินการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกติกาดังกล่าว ซึ่งได้แก่

(๒.๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
สหประชาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๑ (Universal Declaration of Human Rights, ๑๙๔๘) ข้อ ๒๐(๑) บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบ

(๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๐๙ (International Covenant on Civil and Political Rights, ๑๙๖๖) ข้อ ๒๑ สิทธิในการร่วมประชุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงพอที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย

เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

๓.๑๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

กรณีมีการชุมนุมเรียกร้องต้องปฏิบัติตามนโยบายหลักของรัฐบาล และหน่วยงานภาครัฐคือ การรักษาความสงบในการชุมนุมให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อยและกำหนดแผนขั้นตอนในการปฏิบัติรองรับเมื่อเหตุการณ์ลุกลามจนกลายเป็นการจลาจล โดยให้เป็นในทิศทางเดียวกันรวมทั้งต้องมีการซักซ้อมความเข้าใจให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพโดยยึดถือหลัก ดังนี้

๓.๑๖.๒.๑ ใช้หลักเมตตาธรรม โดยให้คำนึงไว้เสมอว่าในการชุมนุมเรียกร้องของประชาชนที่มารวมตัวกันนั้นมีความเดือดร้อนจริงๆ ซึ่งต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีความเดือดร้อนและมีความทุกข์ตามข้อเรียกร้องจริงหรือไม่ ถ้ามีจริงก็ต้องให้การช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่

๓.๑๖.๒.๒ การดำเนินการตั้งแต่มีการชุมนุมโดยสงบไปจนกระทั่งเกิดการจลาจลนั้น ให้ใช้มาตรการการควบคุมฝูงชนจากเบาไปหาหนัก และมีการประกาศขั้นตอนในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนให้ทราบก่อนทุกครั้ง พึงระลึกเสมอว่าการชุมนุมในขอบเขตของกฎหมายเป็นสิทธิของผู้ชุมนุมที่จะกระทำได้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนต้องปฏิบัติอย่างละมุนละม่อม ใช้การเจรจา ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ หลีกเลี่ยงการใช้กำลังจนถึงที่สุด

๓.๑๖.๒.๓ การใช้หลักกฎหมาย หากผู้ชุมนุมเรียกร้องใช้วิธีการรุนแรง โดยกระทำผิดกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิผู้อื่น ให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ**ใช้วิธีการเจรจาก่อน** โดยเสนอแนะให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือยังคงมีการกระทำที่ก้าวร้าว รุนแรงก็ให้**ดำเนินการตามกฎหมาย โดยให้ดำเนินการในระดับถ้อยทีถ้อยอาศัย** และต้องมองว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมชาติ

๓.๑๖.๒.๔ หากจำเป็นต้องใช้กำลังสลายการชุมนุม หลังจากมีการสลายการชุมนุมแล้วต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู ส่งตัวผู้บาดเจ็บ หรือดำเนินการต่างๆ ให้เกิดความปลอดภัยต่อบุคคล สถานที่ที่เกิดเหตุ และควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในภาวะปกติ

มาตรการทั้งปวงในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนไม่เลือกปฏิบัติและต้องคำนึงเสมอว่า การจำกัดสิทธิใดๆ จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพในศีลธรรมจรรยา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะและสวัสดิภาพทั่วไปของประชาชน

ต้องใช้วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงเป็นลำดับแรกก่อนการ ใช้กำลัง กรณีจะใช้กำลังได้ต้องเป็นกรณีจำเป็นอย่างยิ่งและต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย หากมีผู้บาดเจ็บ ต้องได้รับการรักษาเยียวยาทันที

ต้องไม่มีการบังคับในข้อจำกัดใดๆ ในเรื่องเสรีภาพ ความคิดเห็น การพูด การชุมนุม การคบหาสมาคมหรือการเคลื่อนไหว

๓.๑๗ การรักษาความสงบในการชุมนุมเรียกร้อง

๓.๑๗.๑ หลักการ

การรักษาความสงบในการชุมนุมเรียกร้องนั้น จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและหลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก และจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้กำลังและความรุนแรงเป็นลำดับแรก พยายามใช้หลักการเจรจาและการป้องกันก่อนเป็นอันดับแรก แต่หากจะใช้กำลังจริง ๆ ก็ควรจะใช้ในสถานการณ์ที่คับขันถึงขีดสุดเท่านั้น และจะต้องใช้ให้ได้สัดส่วนกับความรุนแรงและชอบธรรมตามกฎหมายเท่านั้น

๓.๑๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ต้องเตรียมกำลังให้พร้อมที่จะจับกุมแกนนำและจับกุมกลุ่มผู้ชุมนุมขนาดใหญ่ เมื่อมีการทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ให้พร้อมที่จะจับกุม แต่ต้องเตรียมกำลังให้พ้นจากสายตาของกลุ่มผู้ชุมนุม และการแสดงกำลังนี้จะต้องไม่มีลักษณะเป็นการข่มขู่ผู้ชุมนุมที่ยังไม่มีการทำผิดกฎหมาย

(๒) โดยทั่วไป การรักษาความสงบในการชุมนุมเรียกร้อง ดำรงต้องทำงานเป็นหมู่ขึ้นไปจะไม่แยกปฏิบัติเป็นรายบุคคล

(๓) ตำรวจผู้ปฏิบัติงานจัดการเหตุชุมนุมเรียกร้องหรือควบคุมฝูงชนต้องติดเครื่องหมายยศ สังกัด บ้ายชื่อ ให้มีความสูงของตัวอักษรอย่างน้อยสองนิ้ว บนด้านนอกของรูปแบบหรือบนหมวก ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบ ถึงชื่อ และสังกัดได้ ได้ชัดเจนในระยะพอสมควร

(๔) การใช้กำลังเข้าควบคุมฝูงชนหรือการสลายฝูงชน ถ้าเป็นไปได้ ต้องใช้หน่วยที่ได้รับการฝึกมาเพื่อทำหน้าที่นี้โดยตรง หรือหากจะใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจจากหน่วยอื่น ก็ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการฝึกฝนมาทางด้านนี้โดยเฉพาะ

(๕) ไม่ว่าการรวมตัวของฝูงชน จะถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ ตำรวจจะต้องอำนวยความสะดวกการจราจร และการจัดการไม่ให้ฝูงชนกีดขวางการจราจร ในการชุมนุมเรียกร้องที่ไม่ได้มีการเตรียมการมาก่อน ผู้บัญชาการเหตุการณ์ ต้องตัดสินใจโดยดูจำนวนผู้มาชุมนุมว่าจะให้เดินหรืออยู่บนทางเท้า หรือจะให้ใช้ถนนช่องทางใดช่องทางหนึ่ง โดยพิจารณาปัจจัยความสมดุลระหว่างสิทธิในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธในที่สาธารณะ กับการกีดขวางการจราจร และการกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและส่วนรวมในการเดินทาง ตำรวจต้องติดต่อกับผู้ประสานงานหรือแกนนำผู้ชุมนุมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการเจรจา การจัดการจราจรมีความจำเป็นทั้งการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ชุมนุม และช่วยในการควบคุมพื้นที่ชุมนุม การจำกัดผลกระทบการชุมนุม และการสลายการชุมนุม

(๖) ตำรวจพึงระลึกไว้ว่าผู้ชุมนุมไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดเหมือนกันทั้งหมด แม้ว่าจะมีผู้ชุมนุมบางคนใช้ความรุนแรงหรือทำลายทรัพย์สิน ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรงด้วยอาชญากรรมหรือกันไว้ไม่ให้ออกจากพื้นที่ชุมนุม ดังนั้นตำรวจจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยง ในการจับกุมหรือใช้กำลังกับผู้ชุมนุมที่ไม่ได้ทำผิดกฎหมาย หรือมีส่วนก่อเหตุรุนแรงในระหว่างการชุมนุม

(๗) ตำรวจต้องหลีกเลี่ยงการโต้เถียงหรือใช้คำพูดท้าทายกับกลุ่มผู้ชุมนุม การท้าทายของกลุ่มผู้ชุมนุม หรือใช้คำพูดหยาบคายด่าว่า ตำรวจ ไม่เป็นเหตุเพียงพอให้จับกุมผู้ชุมนุมแต่ละบุคคล

(๘) ตำรวจจะต้องไม่แสดงอาวุธหรือกำลังว่าจะเข้าใช้กำลังในเหตุการณ์ชุมนุมที่ไม่ผิดกฎหมาย จะแสดงได้เมื่อมีการแจ้งเตือนว่า จะมีการสลายการชุมนุม หรือมีการแจ้งผู้ชุมนุมว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย ก่อเหตุรุนแรง ให้เลิกการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนด

(๙) หน่วยตำรวจจะต้องไม่ส่งตำรวจเข้าไปเจรจา หรือพูดคุยกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีลักษณะใช้ความรุนแรง ตำรวจจะไม่ฝ่าฝูงชน เข้าไปจับกุมผู้ชุมนุมเป็นรายตัว ในพื้นที่การชุมนุมเว้นแต่ ผู้ชุมนุมที่ก่อเหตุ รุนแรงดังกล่าวได้กระทำความผิดอย่างรุนแรงและคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่ง ของผู้บัญชาการเหตุการณ์

(๑๐) ผู้บัญชาการเหตุการณ์และผู้บังคับบัญชาจะต้อง ใช้ความพยายามเพื่อให้แน่ใจว่าภารกิจที่ได้รับมอบประสบความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความละมุนละม่อม ตามหลักการสากล โดยคำนึง ถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพส่วนบุคคล และพยายามใช้กำลังหรืออำนาจ แต่่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ การใช้กำลังต้องเป็นไปตามกฎการใช้กำลัง และสิ่งแวดล้อมหรือระดับของความจำเป็นของสถานการณ์ความรุนแรง ของกลุ่มผู้ชุมนุมที่เผชิญอยู่ ทั้งนี้ได้หมายถึงการตัดสินใจการใช้กำลังป้องกัน ตนเอง และการกระทำอันจำเป็นเพื่อที่จะป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ กลุ่มผู้ชุมนุม ประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่หรือตัวตำรวจเอง

๓.๑๘ การเผชิญเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชน

๓.๑๘.๑ หลักการ

ในการเผชิญเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชนนั้น จะต้อง คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ชุมนุมตามหลักรัฐธรรมนูญรวมทั้งหลัก สิทธิมนุษยชนสากลเป็นหลัก เพื่อคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนเหล่านั้น รวมทั้งเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง กับผู้ชุมนุมเหล่านั้นด้วย จะต้องพยายามใช้หลักการเจรจา และหลักกฎหมาย ในลักษณะนิมนต์ มีเมตตาและถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และพยายาม

เน้นการป้องกันก่อนการใช้กำลังเป็นอันดับแรก หรือหากจะใช้กำลังก็จะต้องพยายามใช้กำลังให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการใช้กำลังจะต้องเป็นไปตามกฎการใช้กำลังจากเบาไปหาหนักตามหลักสากลเป็นที่ตั้ง

๓.๑๔.๒ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ล่วงหน้ามาก่อน

(๑) ร้อยเวรป้องกันปราบปรามจะต้องไปยังที่เกิดเหตุที่มีการชุมนุมเรียกร้องโดยเร็วที่สุด และทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ จนกว่าจะมีผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่ามาทำหน้าที่แทนผู้บัญชาการเหตุการณ์ จะต้องแจ้งไปยังศูนย์ควบคุมสั่งการ หรือศูนย์วิทยุว่าได้ทำหน้าที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ และจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า (ศปก.สน.) ใกล้สถานที่ชุมนุม

(๒) ประเมินสถานการณ์ที่จำเป็น ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเข้าดำเนินการกับเหตุการณ์เบื้องต้น ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องรายงานเรื่องดังต่อไปนี้ให้เร็วที่สุด

(๒.๑) สถานที่และประเภทของกลุ่มผู้ชุมนุม
ข้อเรียกร้อง

(๒.๒) ผู้ชุมนุมมีการใช้ความรุนแรงหรือมีการทำผิดกฎหมายหรือไม่

(๒.๓) ผู้บัญชาการเหตุการณ์ต้องประเมินว่าการชุมนุมเป็นไปตามกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือไม่ คือเป็นการรวมตัวกันโดยความสงบ ปราศจากอาวุธ และไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ในลักษณะของการกระทำความผิดของกลุ่มผู้ชุมนุม เช่น การพูดปราศรัย การยื่นประท้วง การนอนหรือนั่งขวางทางเข้าออก การเดินขบวน หรือการแจกใบปลิว เป็นต้น การกระทำหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการบุกรุก การทำลายทรัพย์สิน การขัดขวางการขนส่ง การใช้เครื่องขยายเสียงโดยผิดกฎหมาย การทำร้ายหรือก่อกวนความสงบเรียบร้อยของผู้อื่น

การมีอาวุธหรืออาวุธเทียมเพื่อใช้ทำร้าย ถือว่าเป็นการชุมนุมโดยไม่สงบ ไม่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

(๒.๔) กลุ่มผู้ชุมนุมที่กระทำความผิดกฎหมายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

(๒.๕) จะมีการขยายพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงไปยังกลุ่มผู้ชุมนุมที่เหลือหรือไม่

(๒.๖) อันตรายหรือความไม่สะดวกที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไป ชุมชน และตำรวจจากการชุมนุมเช่น เส้นทางจราจรที่ควรหลีกเลี่ยง

(๒.๗) มีการใช้รถยนต์ร่วมในการชุมนุมหรือไม่

(๒.๘) ขนาดของพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการชุมนุม

(๒.๙) จำนวนตำรวจที่ต้องการในการควบคุมหรือจัดการเหตุชุมนุมเรียกร้องรวมทั้งหน่วยพิเศษ เช่น จราจร หน่วยอาวุธพิเศษ เป็นต้น

(๒.๑๐) ลักษณะของการเข้าที่เกิดเหตุของหน่วยที่จะมาสืบสวน

(๒.๑๑) จุดรวมพลและเส้นทางเข้าออก

(๒.๑๒) จุดแถลงข่าว

(๒.๑๓) หน่วยงานอื่นที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ชุมนุม เช่น โรงพยาบาล รถดับเพลิง รถสุราเคลื่อนที่

๓.๑๘.๓ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยรู้ล่วงหน้า

๓.๑๘.๓.๑ เมื่อได้รับข่าวว่าจะมีการชุมนุม หรือจะมีการจัดงานสำคัญ เช่น การประชุมผู้นำสภายุโรป และเมื่อข่าวว่าจะมีกลุ่มผู้ชุมนุมมาชุมนุมเรียกร้อง หน่วยตำรวจจะต้องมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้บังคับบัญชาเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และจัดการวิเคราะห์ความเสี่ยง การแสวงหาข้อตกลงทางยุทธวิธี และดำเนินการร่างคำสั่งหรือแผนปฏิบัติการ ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องรับผิดชอบในการวางแผนและประสานงานกับหน่วยงานทั้งหมดที่มาร่วม ซึ่งรวมถึงการควบคุมและจัดการฝูงชนด้วย

๓.๑๘.๓.๒ ปัจจัยอย่างน้อยต่อไปนี้จะต้องนำมาพิจารณาและกำหนดไว้ในแผนรักษาความปลอดภัย

(๑) แบบของเหตุการณ์ หรือการรวมตัวกันที่จะเกิดขึ้น เช่น การชุมนุมทางการเมือง การชุมนุมสังสรรค์ที่มีเป้าหมายทางการเมือง หรือการชุมนุมของกลุ่มเกษตรกรผู้เดือดร้อน เป็นต้น

(๒) สืบสวนค้นหาผู้จัดการชุมนุม แกนนำ พฤติกรรมที่ผ่านมาของกลุ่มผู้ชุมนุม (สงบ รุนแรง หรือให้ความร่วมมือกับตำรวจ)

(๓) จะมีกลุ่มต่อต้านหรือผู้ที่เดินผ่านไปมาสามารถมองเห็น หรือใช้สิ่งของขว้างทำร้ายผู้ชุมนุมได้หรือไม่

(๔) เหตุการณ์ชุมนุมหรือเหตุการณ์รวมตัวกัน มีการแจกจ่ายสุรา หรือสิ่งมีเมาหรือไม่

(๕) สถานที่จัดการชุมนุม ขนาด ที่ตั้ง ทางเข้าและออก

(๖) สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับตั้งศูนย์ปฏิบัติการ ส่วนหน้า (ศปก.สน.) และ จุติรวมพล

(๗) การชุมนุมที่ต้องใช้เครื่องขยายเสียงหรือ การเดินพาเหรดได้รับอนุญาต ถูกต้องหรือไม่

(๘) หน่วยงานอื่นได้รับแจ้งว่าจะมีการชุมนุมก่อน หรือไม่และควรต้องนำมาร่วมในการวางแผนก่อนหรือไม่ (หน่วยดับเพลิง รถพยาบาล เทศบาล จังหวัด หน่วยข่าว)

(๙) จะต้องมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการหลัก (ศปก.หลัก) ที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการข่าว กำลังพล การส่งกำลัง บำรุง และการประชาสัมพันธ์หรือไม่

(๑๐) จะต้องมีการระดมพลจากหน่วยอื่นหรือไม่ มีการเตรียมกองหนุนเมื่อมีข่าวว่าจะมีการชุมนุมเพิ่มเติม หรือมีเหตุร้าย เพิ่มมากขึ้นจากการชุมนุม มีขั้นตอนระดมพลอย่างไร

(๑๑) ควรต้องประชุมร่วมกับเจ้าภาพในการจัดงาน หรือแกนนำผู้จะจัดการชุมนุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลให้ได้มากที่สุด ข่าวสารใดที่อาจทำให้เกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงานของตำรวจก็ควร จะรักษาเป็นความลับ “การข่าวมีความแม่นยำ ยิ่งตรงว่าจะมีกลุ่มผู้ชุมนุม เท่าใด มาทำอะไร ที่ใด อย่างไร ได้มากเท่าใด ย่อมทำให้ประสิทธิภาพ ในการจัดการเหตุมีประสิทธิภาพมากเท่านั้น”

(๑๒) จำนวนกำลังพลและอุปกรณ์เพียงพอ ต่อการรับมือเหตุชุมนุมหรือไม่ ได้ขออนุมัติหลักการเพิ่มเติมกำลังจากหน่วยอื่น อย่างไร หน่วยงานใดจะรับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุงให้แก่หน่วยที่มา ควบคุมการปฏิบัติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะสนับสนุนงบประมาณได้ เท่าใด เมื่อใด

(๑๓) มีการขออนุมัติ “กฎการใช้กำลัง” ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเป็นเจ้าภาพในการจัดงานเช่น กระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด (ในกรณีต่างจังหวัด) โดยอย่างน้อยต้องระบุอำนาจการอนุมัติการใช้กำลังขั้นสุดท้ายต่อกลุ่มผู้ชุมนุม โดยอาจใช้คณะผู้ทำงานระดับยุทธศาสตร์ของแต่ละจังหวัด (โปรดดู คณะกรรมการจังหวัดตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔) หรือตามแผนของจังหวัดที่กำหนดไว้ และอาจมีการขออนุมัติใช้ “ระดับการใช้กำลังต่อผู้ชุมนุมตามที่คาดว่าจะก่อเหตุ” ตามการข่าวที่ได้รับไว้เช่นเดียวกับกฎการใช้กำลัง

๓.๑๔.๔ แนวทางในการปฏิบัติ การควบคุมฝูงชนและการสลายฝูงชนที่สามารถทำได้

(๑) ให้ประกาศแจ้งเตือนว่าการชุมนุมดังกล่าวผิดกฎหมาย ให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ ที่บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มีวสุมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ (คือ มีวสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชื้อว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง)” ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิกต้องระวางโทษจำคุก ๗

(๒) ให้มีการแจ้งเตือนถึงกำหนดเวลาและเส้นทาง การออกจากที่ชุมนุม

(๓) นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะใช้วิธีการจับกุมแกนนำ และกลุ่มผู้ชุมนุมที่ไม่ยอมออกจากที่ชุมนุมตามคำสั่งเตือนดังกล่าวมากกว่าที่จะใช้กำลังสลายการชุมนุม

(๔) ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะใช้กระบวนการแสวงหาข้อตกลงทางยุทธวิธี ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายและการยอมรับของสังคม ในการตกลงใจที่จะเลือกใช้วิธีการปฏิบัติในการแก้ไขการควบคุมฝูงชน โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้

(๔.๑) ภารกิจหรือข้อกำหนด หรือนโยบายที่หน่วยเหนือหรือผู้มีอำนาจอนุมัติใช้กำลังขั้นสุดท้ายสั่งการหรืออนุมัติให้ดำเนินการได้

(๔.๒) ขนาดของฝูงชนและอาวุธหรือความรุนแรง รวมทั้งผลกระทบของการแก้ไขปัญห

(๔.๓) กำลังและอุปกรณ์ของตำรวจที่มีอยู่

(๔.๔) เวลาที่เป็นเส้นตายหรือที่มีอยู่

(๔.๕) สภาพความเกือกูลของสถานที่หรือพื้นที่ที่ชุมนุมรวมทั้งกระแสความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่

(๔.๖) การยอมรับได้ของสังคมหรือความชอบธรรมทางกฎหมาย

(๔.๗) การปฏิบัติจะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นหรือไม่

(๔.๘) หากมีการจับกุมเฉพาะแกนนำจะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นมากกว่าการสลายฝูงชนหรือไม่

(๔.๙) มีเส้นทางที่จะให้กลุ่มผู้ชุมนุมออกจากที่ชุมนุมได้ปลอดภัยหรือไม่

(๔.๑๐) ต้องมีการแจ้งเตือนหรือเจรจาตกลงกับแกนนำผู้ชุมนุมให้เข้าใจถึงการใช้อยุทธวิธีการแก้ไขปัญห โดยจะต้องมีการประกาศเป็นภาษาไทยหรือภาษาที่กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เข้าใจ คำสั่งแจ้งเตือนหรือการตกลงกับแกนนำนี้ ควรต้องกระทำเมื่อหน่วยตำรวจ

ที่จะแก้ไขปัญหาผู้ชุมนุมมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามที่ได้ประกาศ

(๔.๑๑) ต้องมีการเตรียมแผนเผชิญเหตุในกรณี
ที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

(๕) ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องประเมินโดยใช้
ระบบการแสวงหาข้อตกลงทางด้านยุทธวิธี ที่สถานการณ์หรือการปฏิบัติ
ของกลุ่มผู้ชุมนุมเปลี่ยนไป

(๖) ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องพิจารณาและ
รับผิดชอบถึงขั้นตอนที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปที่ผ่านไปมาไม่ได้รับ
อันตรายจากผู้ชุมนุม

(๗) เมื่อมีการสลายการชุมนุมหรือผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุม
จะต้องแน่ใจว่า กลุ่มผู้ชุมนุมจะไม่ถูกผลักดันไปในพื้นที่อันตรายต่อ
ผู้ชุมนุมเองหรือผู้ที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว เช่น ไม่ผลักดันให้กลุ่มผู้ชุมนุม
ไปจมน้ำ หรืออยู่ในซอก หรือซอยที่คับแคบ

(๘) การไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องกระจายเสียง
และเดินพาเหรด ในทางสาธารณะตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก ไม่เป็นเหตุ
เพียงพอที่ถือว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย

(๙) ถ้าการเจรจาหรือการประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกมั่วสุม
ชุมนุมตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ ไม่เป็นผล และเมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์
ตกลงใจที่จะใช้เทคนิคใดการสลายผู้ชุมนุม ตามระบบการแสวงหาข้อตกลง
ทางด้านยุทธวิธี ที่จะต้องใช้เทคนิคจากเบาไม่หาหนักถ้าใช้ได้ โดยอาจจะใช้
เทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง โดยมีต้องใช้ตามลำดับตามความรุนแรงของสถานการณ์
หรือความปลอดภัยของผู้ชุมนุมและตำรวจดังนี้

(๙.๑) การแสดงกำลังของตำรวจรวมถึงการใช้
อุปกรณ์รถยนต์และหน่วยเคลื่อนที่เร็ว

(๙.๒) ทำการปิดล้อมสถานที่ชุมนุมและจับกุมแกนนำพร้อมกันหรือจับกุมขนาดใหญ่ (จำนวนผู้ถูกจับกุมเกินกว่าสามสิบคนขึ้นไป)

(๙.๓) ระบุขบวนการควบคุมฝูงชนเคลื่อนที่ กีดดัน ฝูงชนให้เคลื่อนที่ออกจากที่ชุมนุมโดยใช้โล่ และกระบอง

(๙.๔) การใช้แก๊สน้ำตา หรืออุปกรณ์ที่ไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต

(๙.๕) อุปกรณ์เสียงและแสงที่ทำให้ตกใจ ซึ่งอาจจะรวมถึงอุปกรณ์ที่มีแก๊สน้ำตา

(๙.๖) การใช้รถฉีดน้ำไลให้สลายจากพื้นที่การชุมนุม

๓.๑๙ กฎการใช้กำลังจากเบาไปหาหนักตามหลักสากล

๓.๑๙.๑ หลักการ

ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมการปฏิบัติในแต่ละสถานการณ์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการใช้กำลัง เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอาวุธอื่นใด โดยยึดหลักความจำเป็น สมเหตุสมผล ภายใต้กฎหมาย เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ เพื่อรักษาสันติภาพ สวัสดิภาพตลอดจนป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของปวงชนที่บริสุทธิ์และไม่เกี่ยวข้อง

ไม่ว่ากฎการใช้กำลังจะได้กำหนดไว้อย่างไร ผู้บังคับหน่วยทุกระดับชั้นและผู้ปฏิบัติงานทุกนายพึงระลึกไว้เสมอว่า กฎการใช้กำลังนั้นไม่ได้เป็นข้อจำกัดที่จะทำให้เจ้าพนักงานเสียสิทธิในการป้องกันตามสมควรแก่เหตุ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงโดยวิธีอื่นใดได้ เนื่องจากภัยอันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นจากความผิดของตน อย่างไรก็ตามก็จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลักรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชนตามหลักสากลเป็นหลักสำคัญด้วย

๓.๑๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

- (๑) ใช้กำลังน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นของสถานการณ์
- (๒) การป้องกันเป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างยิ่ง และหากมีการใช้สิทธิเสรีภาพเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานดำเนินการดังนี้
 - (๒.๑) บันทึก รายละเอียดและพฤติการณ์ในการกระทำผิด
 - (๒.๒) การกระทำใดที่ผิดกฎหมาย ประกาศโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้ยุติการกระทำ
 - (๒.๓) กรณีไม่แน่ชัดว่าผิดกฎหมายหรือไม่ ให้ร้องขอต่อศาลเพื่อคุ้มครองสิทธิ
 - (๒.๔) การปฏิบัติต่อผู้หญิง เด็ก และคนชรา จะต้องเพิ่มความระมัดระวังและปฏิบัติเป็นพิเศษ โดยให้เหมาะสม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของคนเหล่านั้นเป็นหลัก

๓.๒๐ การใช้อาวุธและเครื่องมือ

๓.๒๐.๑ หลักการ

ในการใช้อาวุธและเครื่องมือนั้น ผู้ใช้จะต้องตระหนักถึง สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลักรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชนที่เป็นหลักสากลเป็นหลัก จะต้องพยายามไม่ใช้วิธีการความรุนแรง คือพยายามใช้วิธีการป้องกัน หรือใช้วิธีการเจรจาเป็นอันดับแรกก่อน หรือหากจะใช้กำลังก็ควรใช้เฉพาะสถานการณ์ที่วิกฤต หรือระดับขั้นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จริงๆ เท่านั้น และจะต้องพยายามใช้กำลังให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และการใช้กำลังจะต้องเป็นไปตามกฎการใช้กำลังจากเบาไปหาหนักตามหลักสากลเป็นหลักเช่น การใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตก่อน เป็นต้น

๓.๒๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ควรใช้เฉพาะในสถานการณ์ที่วิกฤต หรือสถานการณ์ที่คับขันจริง ๆ และไม่สามารถหลีกเลี่ยงต่อการปกป้องคุ้มครองชีวิตได้เท่านั้น

(๒) โดยใช้เท่าที่จำเป็น เหมาะสมกับสถานการณ์ และได้สัดส่วนระหว่างความรุนแรงกับวัตถุประสงค์ในการใช้ที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือชอบธรรมเท่านั้น

(๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้บังคับใช้กฎหมาย ควรใช้วิธีการป้องกันตนเองก่อน ก่อนที่จะใช้อาวุธและเครื่องมืออย่างเช่น การใช้โล่หรือหมวกกันน็อก เลือกันกระสุนฯ เหล่านี้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้อาวุธใดๆ ที่กล่าวมาแล้ว

(๔) หากมีการใช้อาวุธ เมื่อวิธีการอื่นใดใช้ไม่ได้ผล ก็ควรจะต้องใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต หรือไม่เป็นอันตรายถึงตาย (Non-Lethal Weapon) ก่อนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะไปใช้อาวุธที่เป็นอันตรายแก่ชีวิต

(๕) ในกรณีที่ใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายแก่ชีวิตดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้จะต้องประเมินความเสี่ยงที่จะก่ออันตรายต่อบุคคล (The Risk of Endangering) อย่างระมัดระวัง และจะต้องเสี่ยงให้น้อยที่สุด

(๖) หากมีการใช้อาวุธที่เป็นอันตรายต่อชีวิต กรณีการใช้ปืนจริงในการควบคุมฝูงชนในเวลากลางวัน จะต้องใช้กระสุนปืนซ้อมยิง และควรยิงเฉพาะจุดที่ทำให้ไม่เสียชีวิตเท่านั้น

(๗) กรณีที่ใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือถึงตาย อาจเริ่มเป็นลำดับขั้นโดยอาศัยระยะห่างที่จะใช้เครื่องมือเป็นตัวกำหนด ดังนี้

- (๓.๑) การแสดงกำลัง
(ประมาณ ๓๐๐ หลา)
- (๓.๒) การประกาศแจ้งเตือน
(ประมาณ ๒๕๐ หลา)
- (๓.๓) การใช้เครื่องเสียงระยะไกล
(ประมาณ ๒๐๐ หลา)
- (๓.๔) การใช้แก๊สน้ำตาชนิดยิง
(ประมาณ ๑๕๐ หลา)
- (๓.๕) ฉีดน้ำผสมแก๊ส
(ประมาณ ๕๐ หลา)
- (๓.๖) ฉีดน้ำผสมสี
(ประมาณ ๓๐ หลา)

- (๓.๓) การใช้แก๊สน้ำตาชนิดขว้าง
(ประมาณ ๒๕ หลา)
- (๓.๔) การใช้ฉีดน้ำแรงดัน
(ประมาณ ๒๐ หลา)
- (๓.๕) การใช้กระสุนยาง
(ประมาณ ๑๕ หลา)
- (๓.๑๐) ปืนช็อตไฟฟ้า
(ประมาณ ๑๐ หลา)
- (๓.๑๑) ปืนยิงแห
(ประมาณ ๕ หลา)
- (๓.๑๒) แก๊สน้ำตาชนิดสเปรย์
(ประมาณ ๒.๕ หลา)
- (๓.๑๓) การใช้กระบอง
(ประมาณ ๑ หลา)
(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๕)

(๔) อุปกรณ์เคมีสารเคมี (Tactical Use of Riot Control Agents and Chemical Weapon) เช่น แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย การใช้จะต้องคำนึงถึงความเข้มข้นที่เหมาะสม อาณาบริเวณ สภาพการถ่ายเทของอากาศ สำนวนทิศทาง ระยะปลอดภัย หลีกเลี่ยงการไปโดนตัวผู้ใดผู้หนึ่ง พยายามมุ่งให้ตกที่พื้นเป็นหลัก และระมัดระวังการโดนผู้ไม่เกี่ยวข้อง ผู้มีอำนาจสั่งการวางแผนและตัดสินใจ จะต้องอยู่ในสถานที่ที่เกิดเหตุ ควรเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้รอบรู้เป็นอย่างดี สามารถถ่วงนกรองสถานการณ์และวางแผนใช้ขั้นตอนของกลยุทธ์ได้โดยทันที

(๕) กระบองหรืออุปกรณ์และอาวุธที่ไม่เป็นอันตรายถึงตายอื่นๆ ให้ใช้เฉพาะสถานการณ์วิกฤตไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยใช้เท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วนเหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้น

๓.๒๑ การใช้กำลังและอาวุธปืน

๓.๒๑.๑ หลักการ

ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิต ความมั่นคง ปลอดภัยและมีเสรีภาพจากการไม่ถูกทรมาน หรือการกระทำอื่นใดที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดทอนค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การใช้กำลังจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และจะต้องใช้อย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นสำคัญ

๓.๒๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) เมื่อมีการชุมนุมหรือประท้วง เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องใช้ความอดทนอดกลั้นให้มากที่สุด ไม่คุกคามหรือแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์กับผู้ชุมนุม หลีกเลี่ยงการกระตุนยั่วยุเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ลุกลามบานปลาย

(๒) ควรจัดให้มีการติดต่อประสานงาน เปรียบเทียบข้อมูลกับตัวแทนของผู้ชุมนุม

(๓) ต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ ในเรื่องการใช้อุปกรณ์เครื่องมือการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รูปขบวน รวมถึงการใช้จิตวิทยาในการเจรจา

(๔) จัดทำและบังคับใช้ระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจน ในเรื่องการใช้กำลังและอาวุธ

(๕) การควบคุมฝูงชนที่มีประสิทธิภาพที่สุด จะต้อง ดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๖) ในกรณีภาวะฉุกเฉิน จะต้องมีการประกาศอย่างเป็นทางการก่อนจึงจะสามารถใช้มาตรการพิเศษได้ แต่ยังคงเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน

(๗) อาวุธปืนจะใช้ได้ต่อเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์คับขันสุดขีดเท่านั้น และต้องใช้เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นเพื่อมิให้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจากภัยคุกคามที่กำลังจะมาถึง เพื่อการจับกุมหรือป้องกันการหลบหนีของบุคคลที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงเป็นพิเศษ ที่อาจนำไปสู่ภัยคุกคามร้ายแรงต่อชีวิต

(๘) ในเวลากลางคืนนั้น ไม่ควรใช้อาวุธปืนอย่างเด็ดขาด เพราะจะทำให้เกิดปัญหาการจำกัดขอบเขตความรุนแรง แต่อาจใช้อาวุธอย่างอื่นที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือถึงตายได้

(๙) ขั้นตอนการใช้อาวุธปืน ต้องแสดงตัวให้ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วออกคำสั่งเตือนชัดเจนโดยต้องให้เวลาที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามคำสั่งเตือนได้ แต่ถ้าหากทำตามขั้นตอนแล้วล่าช้า อาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บสาหัสที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้อาวุธปืนได้

(๑๐) หากมีการใช้อาวุธปืน ก็จะต้องระมัดระวังในการใช้ให้ได้สัดส่วนระหว่างความรุนแรงของการกระทำผิด กับวัตถุประสงค์ของการใช้อาวุธที่ถูกต้องและชอบธรรมตามกฎหมาย

(๑๑) การใช้อาวุธปืนนั้น จะต้องใช้ให้เกิดการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บน้อยที่สุด (Minimize Damage and Injury) และจะต้องเคารพและรักษาไว้ซึ่งชีวิตของเพื่อนมนุษย์

(๑๒) ภายหลังที่มีการใช้อาวุธปืนแล้วต้องรีบให้การช่วยเหลือทางการแพทย์กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บแล้วแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุดังกล่าวทราบ

(๑๓) เมื่อมีการใช้อาวุธปืนแล้ว ต้องมีหลักประกันว่าญาติหรือเพื่อนสนิทของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ต้องได้รับการเคลื่อนย้ายออกจากบริเวณที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด

(๑๔) หมั่นฝึกฝน และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน รวมถึงเทคนิคการจูงใจการไกล่เกลี่ย การเจรจาเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กำลังหรืออาวุธปืนดังกล่าว

! ข้อควรระวัง

๑) ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจ

๒) ต้องใช้ความอดทนอดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองให้มากที่สุด พยายามหลีกเลี่ยง การใช้กำลังและอาวุธ

๓) พยายามใช้หลักจิตวิทยาชี้แจงทำความเข้าใจ ชักจูง โน้มน้าวให้ผู้ชุมนุมเคารพกฎหมาย รักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อความสงบสุขและให้เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่กลุ่มอื่นๆ ด้วย หากการชุมนุมทวีความรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นการจลาจลขึ้น เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานจะต้องรีบรายงานให้ผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นขึ้นไปทราบและสั่งการแก้ไขปัญหาโดยด่วน หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้กำลังได้ เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติจะต้องใช้วิจารณญาณในการใช้กำลังเท่าที่จำเป็นโดยเฉพาะการเริ่ม

ใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือถึงตายก่อน และการใช้กำลังนั้นจะต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของฝูงชนนั้นด้วย

Γ ถ้าฝูงชนที่ก่อเหตุรุนแรงนั้นมีเพียงมือเปล่าหรือมีเพียงก้อนหินและไม้เท่านั้น เจ้าพนักงานก็ควรใช้เพียงโล่และกระบอง หรือถ้าจำเป็นก็ควรใช้แก๊สน้ำตา แต่ถ้าฝูงชนนั้นมีการใช้มีด ดาบ ขวาน อาวุธปืน ระเบิดฯ หรือมีการเผาทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น เช่นนี้เจ้าพนักงานก็อาจจะใช้อาวุธปืน และแก๊สน้ำตาเพื่อควบคุมฝูงชนดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม และได้สัดส่วนกับความรุนแรงของฝูงชนนั้นๆ

๔) ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ชุมนุมเสมอ

๓.๒๒ ปัญหาการปฏิบัติในการควบคุมฝูงชน

ภารกิจในการปฏิบัติการควบคุมฝูงชนและการปราบปรามการจลาจลของตำรวจที่ผ่านมายังประสบปัญหา เนื่องด้วยมีข้อจำกัดหลายๆ ประการ อาทิเช่น การจัดการหน่วย การบริหารเหตุการณ์ การบริหารกำลังพล ขนาดใหญ่ การปฏิบัติการร่วม การใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติความหลากหลายในรูปแบบ วิธีการในการควบคุมของผู้บังคับบัญชา ความชัดเจนในข้อกฎหมาย

รองรับการปฏิบัติงาน การเตรียมพร้อม การฝึก ขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นของกำลังพล ความพร้อมในด้านยุทธโธปกรณ์ยังขาดรูปแบบที่มีมาตรฐาน ทำให้การเข้าแก้ไขสถานการณ์ มักจะใช้ประสบการณ์เข้าดำเนินการ ขาดทฤษฎีและองค์ความรู้ ส่งผลกระทบต่อการยอมรับของสังคมและประชาชน และท้ายที่สุด เจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครองควรต้องทบทวนบทบาทหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน

๓.๒๒.๑ แนวทางการบริหารเหตุการณ์

๓.๒๒.๑.๑ กรณีชุมนุมโดยสงบ

(๑) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร/สถานีตำรวจนครบาล (สภ./สน.) ท้องที่เกิดเหตุ ได้รับแจ้งเหตุชุมนุมเรียกร้องให้รีบเดินทางไปยังสถานที่ชุมนุมโดยเร็ว หาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเหตุชุมนุม รายงานผู้บังคับบัญชา

(๒) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับแจ้ง ให้รีบเดินทางไปสถานที่ชุมนุมโดยเร็ว และแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ (ผบ. เหตุการณ์)

(๓) ผบ. เหตุการณ์ สั่งการให้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ./สน. ท้องที่เกิดเหตุปิดล้อมตามยุทธวิธีเพื่อให้อยู่ในขอบเขตพร้อมจัดการจราจรโดยรอบ

(๔) เมื่อมีการใช้กำลังในระดับกองบังคับการ (บก.) ให้ประสานกับหน่วยข้างเคียงและหน่วยร่วมปฏิบัติเตรียมกำลังร่วมปฏิบัติการเกินขีดความสามารถในระดับ บก. แจ้งชุดผู้เชี่ยวชาญ กฎหมาย และการสอบสวน เข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ ศูนย์ปฏิบัติการ (ศปก.)

(๕) จัดกำลังปฏิบัติการ

(๕.๑) ชุดเจรจาต่อรองหาข้อมูล ประสานเพื่อทราบความต้องการกับกลุ่มผู้ชุมนุมและประสานหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา และรายงานผู้บังคับบัญชา

(๕.๒) ชุดปฏิบัติการสืบสวนหาข่าว (นอกเครื่องแบบ) ปะปนกับกลุ่มผู้ชุมนุมโดยเฉพาะแกนนำ เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

(๕.๓) ชุดปฏิบัติการด้วยเครื่องมือพิเศษ บันทึกเสียง/ภาพ เป็นหลักฐาน

(๕.๔) ชุดประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการทางจิตวิทยาขอความร่วมมือให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามกฎหมาย

(๕.๕) กรณีเกินขีดความสามารถระดับ สน. ให้ขอรับการสนับสนุนกำลังไปตามลำดับชั้น ให้จัดกองร้อยควบคุมฝูงชนเข้าแก้ไขสถานการณ์ และพิจารณาตั้ง ศปก.สน. โดยมีผู้บังคับการ (ผบก.) หรือ รอง ผบก. ท้องที่เกิดเหตุ เป็น ผบ. เหตุการณ์ ในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการใน ศปก.สน.

(๕.๖) กรณีเกินขีดความสามารถระดับ บก. หรือกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด (ภ.จว.) ให้ขอรับการสนับสนุนกำลังไปตามลำดับชั้น ให้จัดกองร้อยควบคุมฝูงชนจากกองบังคับการตำรวจนครบาล/กองบังคับการตำรวจสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (บก.น./บก.ตปพ.) หรือ ภ.จว. ใกล้เคียง หรือหน่วยร่วมปฏิบัติจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วแต่กรณี เข้าแก้ไขสถานการณ์ และพิจารณาตั้ง ศปก.สน. โดยมีผู้บัญชาการ (ผบช.) หรือ รอง ผบช. ท้องที่เกิดเหตุ เป็น ผบ.เหตุการณ์/ในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน สั่งการ ใน ศปก.สน.

๓.๒๒.๑.๒ กรณีชุมนุมเกินกว่าขอบเขตเสรีภาพ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและผิดกฎหมาย

(๑) ให้ ผบ. เหตุการณ์รายงาน ศปก.ตร. ทราบ เป็นข้อมูล พร้อมขออนุมัติแผนการใช้กำลังเข้าสลายผู้ชุมนุม (ส่วนภูมิภาค ประสานหารือผู้ว่าราชการจังหวัด (พวจ.) ก่อน)

(๒) เมื่อได้รับอนุมัติแผนแล้ว ให้ ผบ. เหตุการณ์ พิจารณาตามสถานการณ์

(๓) การปฏิบัติตามแผนขั้นสุดท้าย ที่มีการใช้ เครื่องมือและอาวุธควบคุมฝูงชน และเหตุการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว ให้สถานีตำรวจท้องที่ เข้าควบคุมพื้นที่ ตรวจสอบสถานที่ หากพยาน หลักฐานแน่ชัดว่าไม่น่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงอีก จึงยกเลิกการควบคุม พื้นที่ และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นเข้าดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ผบ. เหตุการณ์ จะเป็นผู้พิจารณาสั่งใช้กำลังตามความเหมาะสมแก่สถานการณ์นั้นๆ

(๔) ผู้ชุมนุมใช้สิทธิเสรีภาพอยู่ภายในขอบเขต ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นๆ ที่บัญญัติไว้และไม่ละเมิด กฎหมายใด ๆ เจ้าพนักงานเพียงคอยควบคุมให้การชุมนุมนั้นเป็นไปโดยสงบ และไม่ไปก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น

(๕) ถ้าผู้ชุมนุมใช้สิทธิเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญ กำหนด และละเมิดกฎหมายใด ๆ เจ้าพนักงานผู้ควบคุมต้องพิจารณาว่า เป็นการละเมิดกฎหมายในชั้นใด รุนแรงเพียงใด แล้วเลือกวิธีปฏิบัติในการ ควบคุม สลายฝูงชนอย่างเหมาะสม เช่น ชี้แจง ชักจูงให้ผู้ชุมนุมกลับสู่ ความสงบ ออกคำสั่งให้ลดหรืองดการใช้เสียงดัง ออกคำสั่งให้ผู้ชุมนุมยุติ การชุมนุมที่กำลังบานปลายหรือสับสนวุ่นวาย ตั้งแถวแนวป้องกัน มิให้ผู้ชุมนุม ขยายตัวออกไป การใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม การจับกุมผู้นำการชุมนุม และผู้ร่วมชุมนุมที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานและก่อการจลาจล

และการใช้กำลังและอาวุธเข้าปราบปรามการชุมนุมที่บานปลายเป็นการก่อเหตุจลาจล ทั้งนี้การที่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการจะเลือกวิธีปฏิบัติในการควบคุม สลายฝูงชนด้วยวิธีใด จะต้องพิจารณาหลักกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าพนักงานเป็นอย่างดี และจะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติ ให้อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายดังกล่าว อย่างรอบคอบที่สุดด้วย

(๖) ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติในขั้นตอนใด เจ้าพนักงาน ผู้ปฏิบัติการจะต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ชุมนุมด้วยเสมอ เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์และวิธีการ ทั้งในด้านกฎหมาย และเทคนิควิธีการปฏิบัติเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งอดทนทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ มีวิจารณญาณในการวิเคราะห์สถานการณ์แล้วเลือกใช้วิธีปฏิบัติอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หากเจ้าพนักงานใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมแล้ว ก็อาจทำให้สถานการณ์บานปลายยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งฝ่ายผู้ชุมนุมและฝ่ายเจ้าพนักงาน นอกจากนี้การใช้กำลังและอาวุธในการปราบปรามผู้ชุมนุมหรือก่อการจลาจลอย่างรุนแรงเกินเหตุ อาจเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานผู้นั้นถูกฟ้องร้องกล่าวหาว่าเป็นการกระทำที่เกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ และยังอาจถูกต่อต้านโจมตีจาก กลุ่มพลังต่างๆ รวมถึงสื่อมวลชนอีกด้วย แต่หากการปฏิบัติของเจ้าพนักงานนั้นได้ใช้วิธีการที่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของการชุมนุม หรือการจลาจลนั้นๆ แล้วก็ย่อมจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และยังจะได้รับการยอมรับว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม อีกทั้งยังเป็นการบังคับให้ทุกคนเคารพกฎหมายบ้านเมืองด้วย

II กรณีตัวอย่างในการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖ กรณีความรุนแรงอันเนื่องมาจากโครงการ ท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งรัฐบาลได้ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม

การที่รัฐบาลใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม (ซึ่งในการชุมนุมนั้นเป็นการชุมนุมที่ใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ) โดยปราศจากหลักฐานและเหตุผลรองรับว่าผู้ชุมนุมได้ใช้ หรือจะใช้กำลังบุกฝ่ายแนวกันของตำรวจแต่อย่างใดนั้น เป็นการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมเกินกว่าความจำเป็นจึงเป็นเหตุทำให้ผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหาย อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑, มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๘

๓.๒๓ การใช้พลเรือนปฏิบัติงานตำรวจ (แนวทางในการปฏิบัติของผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจ อาสาสมัครช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจบ้าน)

๓.๒๓.๑ หลักการ

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของแต่ละพื้นที่ (โปรดดู พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ ๒๕๔๗ มาตรา ๓)

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจจะกระทำการใดๆ ได้ ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้อำนาจเท่านั้น และมีหน้าที่เพียงแต่เป็นผู้ช่วยหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถที่จะกระทำการใดๆ โดยพลการได้ เว้นแต่เป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ประชาชนทั่วไปสามารถกระทำได้

๓.๒๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

โดยทั่วไปแล้วกฎหมายจะให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นที่ประชาชนสามารถทำได้เช่นกัน ดังนี้

๓.๒๓.๒.๑ การจับโดยประชาชน โดยปกติแล้ว การจับกุมผู้กระทำความผิดนั้น เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งคำว่า เจ้าพนักงาน ที่ว่านี้มีความหมายกว้าง ขึ้นอยู่กับกฎหมายในแต่ละเรื่องนั้นจะบัญญัติให้ใครเป็นเจ้าพนักงาน ความหมายของคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” คือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมทั้ง พัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ดังนั้น นอกจากตำรวจแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ฯลฯ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทพนักงานฝ่ายปกครอง จึงมีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดได้ แม้ว่าความผิดนั้นๆ จะมีเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอยู่แล้ว เช่น ความผิดตามกฎหมายศุลกากร กฎหมายสรรพสามิต เจ้าหน้าที่ตำรวจ

นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ก็มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมได้เช่นกัน เจ้าหน้าที่ศาลการ เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายศาลการ มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมความผิดเกี่ยวกับการขนสินค้าหนีภาษี เจ้าหน้าที่สรรพสามิต เป็นเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายสรรพสามิต มีอำนาจหน้าที่จับกุมความผิดเกี่ยวกับสรรพสามิต เป็นต้น

สำหรับประชาชนหรือที่เรียกว่าราษฎรธรรมดา นั้นโดยปกติไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้ใดได้ เพราะเป็นประชาชนธรรมดาไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ อย่างไรก็ตามก็ตีกฎหมายไม่ได้ห้ามเด็ดขาดว่า มิให้ประชาชนธรรมดาจับกุมผู้กระทำความผิด บัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นไว้ให้ประชาชนธรรมดามีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดได้เฉพาะบางกรณีดังต่อไปนี้เท่านั้น

(๑) เมื่อเจ้าพนักงานขอร้องให้ช่วยจับ กรณีนี้จะต้องเป็นเรื่องที่กฎหมายจับอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานใดก็ตาม และเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามกฎหมายหรือจับตามหมายจับนั้นได้ขอร้องให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับกุมผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายระบุไว้ ข้อนี้ต้องพึงระวังให้ดีว่าถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานจะจับกุมโดยไม่มีหมายจับ แม้เจ้าพนักงานจะขอร้องให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับ ประชาชนธรรมดาก็ไม่มีอำนาจในการจับกุม มีข้อสังเกตว่าคำร้องขอของเจ้าพนักงานเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงาน ดังนั้น ประชาชนที่ได้รับการร้องขอจะปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นหรือไม่ก็ได้

(๒) เมื่อพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าเฉพาะความผิดประเภทที่กฎหมายระบุไว้ กรณีนี้ประชาชนผู้พบการกระทำความผิดนั้นสามารถทำการจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องรอเจ้าพนักงานร้องขอ อย่างไรก็ตามก็ตีอำนาจในการจับกุมของประชาชนธรรมดาตาม (๒) นี้ ค่อนข้างจะมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะแต่ความผิดประเภทที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ. เท่านั้น และต้อง

เป็นกรณีที่พบการกระทำผิดซึ่งหน้าอีกด้วย ซึ่งเงื่อนไขข้อนี้นับว่าเป็นปัญหาอยู่ไม่น้อยสำหรับผู้ไม่เข้าใจกฎหมายมาก่อน เพราะจะไม่ทราบหาว่า ความผิดประเภทใดบ้างที่กฎหมายระบุไว้ในบัญชีท้ายฯ และก็ไม่ได้ทราบหาว่า ที่เรียกว่า ความผิดซึ่งหน้ามีขอบเขตและความหมายมากน้อยเพียงใด ความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายฯ เหล่านี้ได้แก่

- (๒.๑) ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล
- (๒.๒) ขบถภายในพระราชอาณาจักร
- (๒.๓) ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร
- (๒.๔) ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับ ต่างประเทศ
- (๒.๕) ทำอันตรายแก่ธงหรือเครื่องหมายของต่างประเทศ
- (๒.๖) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
- (๒.๗) ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง
- (๒.๘) ความผิดต่อศาสนา
- (๒.๙) การก่อการจลาจล
- (๒.๑๐) กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน
- (๒.๑๑) ปลอมแปลงเงินตรา
- (๒.๑๒) ช่มชู้กระทำความชำเรา
- (๒.๑๓) ประทุษร้ายแก่ชีวิต
- (๒.๑๔) ประทุษร้ายแก่ร่างกาย
- (๒.๑๕) ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ
- (๒.๑๖) ลักทรัพย์
- (๒.๑๗) รังแก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด
- (๒.๑๘) กรรโชก ความผิดเหล่านี้ถือเป็นความผิดซึ่งหน้า ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

Γ ข้อสังเกต ความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์
เช่น ยักยอก ล้อโกง รีดเอาทรัพย์ ราษฎรจับไม่ได้
เพราะเป็นความผิดที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้าย
ป.วิ.อ.

(๓) เมื่อประชาชนผู้เป็นนายประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย
ที่ได้หลบหนีประกัน หรือจะหลบหนีประกัน และโดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถ
ที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงาน ให้จับกุมได้ทันท่วงทีเท่านั้น
การจับกุมของประชาชนธรรมดา ตามที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงอำนาจ
ตามกฎหมายที่จะจับกุมได้เท่านั้น ไม่ใช่เป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ
และถ้าเป็นกรณีอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ประชาชนธรรมดาก็ไม่มี
อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดได้เลย

Π กรณีตัวอย่าง

กรณีเจ้าพนักงานตำรวจจับผู้ร้ายซึ่งเป็น
ความผิดซึ่งหน้าและเรียกให้ราษฎรช่วยจับ ผู้ร้าย
ใช้มีดแทงราษฎรตาย ผู้ร้ายมีความผิดฐานใด

ราษฎรที่เข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานนั้น
มิใช่ผู้ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
การที่คนร้ายใช้มีดแทงราษฎรนั้น จึงมิใช่การต่อสู้
หรือขัดขวางผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
ไม่ผิด ป.อ. มาตรา ๑๓๘ แต่การที่คนร้ายใช้มีดแทง
ราษฎรที่เจ้าพนักงานตำรวจเรียกให้ช่วยจับจนราษฎร

ถึงแก่ความตายนั้น เป็นการฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน
ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ ฉะนั้น
จึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๔๙(๓) ข้อสังเกต
มาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๒๔๙ บัญญัติไว้คนละกรณี
มาตรา ๑๓๘ ใช้ถ้อยคำว่า “ผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงาน”

! ข้อควรระวัง

การกระทำใดๆ ก็ตามที่กฎหมายไม่ได้
ให้อำนาจประชาชนไว้เช่น การสืบสวน สอบสวน
การค้น การตั้งจุดตรวจโดยไม่มีเจ้าพนักงาน
ผู้ควบคุม หรือการใช้เครื่องพันธนาการ เป็นต้นนั้น
ประชาชนหรือผู้ช่วยเจ้าพนักงาน อาสาตำรวจบ้าน
ไม่สามารถกระทำได้ หรือแม้กระทั่งเจ้าพนักงาน
เอง หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจไว้ก็
ไม่สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

๓.๒๔ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

๓.๒๔.๑ หลักการ

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ในการรักษาความปลอดภัย
สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ
และมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการรักษากฎหมาย คຸ້ມครองชีวิตและทรัพย์สิน

ของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม บริการชุมชนให้เกิดความร่มเย็น ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายและดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างถูกต้องและชอบธรรม

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี**ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ** เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจให้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดีเป็นมาตรฐาน (ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๓) (แนบท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓) เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และประชาชนมีความศรัทธาเชื่อมั่น

ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ประกอบด้วย มาตรฐานทางจริยธรรมและอุดมคติของตำรวจ และมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

๓.๒๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๒๔.๒.๑ ด้านมาตรฐานคุณธรรม และอุดมคติของตำรวจ

(๑) ข้าราชการตำรวจพึงยึดถือคุณธรรมสี่ประการตามพระบรมราโชวาท เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

(๑.๑) การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

(๑.๒) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีเท่านั้น

(๑.๓) อดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

(๑.๔) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

(๒) ข้าราชการตำรวจพึงยึดถืออุดมคติของตำรวจ ๙ ประการ เป็นแนวทางชี้้นำการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ดังนี้

(๒.๑) เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่

(๒.๒) กรุณาปราณีต่อประชาชน

(๒.๓) อดทนต่อความเจ็บใจ

(๒.๔) ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก

(๒.๕) ไม่มักมากลาภผล

(๒.๖) มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

(๒.๗) ดำรงตนในยุติธรรม

(๒.๘) กระทำด้วยปัญญา

(๒.๙) รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

(๓) ข้าราชการตำรวจพึงหมั่นศึกษาหาความรู้ อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์และมีความชำนาญการในงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ธรรมเนียมการปฏิบัติของส่วนราชการ ในกระบวนการยุติธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เพื่อสามารถประสานงานได้อย่างกลมกลืนแนบเนียน และเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓.๒๔.๒.๒ ด้านมาตรฐานทางจริยธรรม และ จรรยาบรรณของตำรวจ

๓.๒๔.๒.๒.๑ มาตรฐานทางจริยธรรม ของตำรวจ

(๑) ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ
ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๑.๑) จงรักภักดีและเทิดทูน
พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท และไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด

(๑.๒) สนับสนุนการเมือง
ประชาธิปไตยด้วยศรัทธา มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่เป็นผู้บริหาร
หรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือ
เป็นโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับ
ท้องถิ่น

(๒) ข้าราชการตำรวจต้อง
เคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

(๓) ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติ
หน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึง
ถึงผลประโยชน์ทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ
ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(๓.๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
รวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม

(๓.๒) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
วิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ ใช้ปฏิภาณ ไหวพริบ กล้าหาญ
และอดทน

(๓.๓) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
รับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยงหรือปัดความรับผิดชอบ

(๓.๔) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สิน
ของทางราชการอย่างประหยัดคุ้มค่าโดยระมัดระวังมิให้เสียหาย หรือสิ้น
เปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

(๓.๕) รักษาความลับของ
ทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือจากประชาชน
ผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการ
ยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามที่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ กำหนด

(๔) ข้าราชการตำรวจต้อง
มีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เพื่อให้ประชาชนศรัทธา
และเชื่อมั่น ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๔.๑) มี ท า ที่ เป็น มิ ตร
มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชนผู้รับ
บริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ

(๔.๒) ปฏิบัติตนให้เป็น
ที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกริยาหรือท่าทาง
ไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะ
หยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน

(๔.๓) เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์
และช่วยเหลือประชาชนเมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ

หรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่นๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่

(๔.๔) ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

(๕) ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๕.๑) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจ หรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(๕.๒) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจ หรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลยพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้เกิดการตัดสินใจ การใช้ดุลยพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้นสูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม

(๕.๓) ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด เว้นแต่ญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะานุรูปหรือการให้โดยธรรมจรรยา

(๕.๔) ไม่ใช้เวลาราชการหรือทรัพย์สินของราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน

(๕.๕) ไม่ประกอบอาชีพเสริม ซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

(๕.๖) ดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมลทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมายแม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะของตน

(๖) ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๖.๑) ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(๖.๒) ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติการณ์ในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม

(๖.๓) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้หักทวงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง

(๖.๔) ไม่เลี่ยงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

(๗) ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๓.๑) ประพฤติปฏิบัติตน
เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับ
บัญชา

(๓.๒) หมั่นอบรมให้ผู้ใต้
บังคับ บัญชาชี้ต้อปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ ว่ากล่าว
ตักเตือนด้วยจิตเมตตาและให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่

(๓.๓) ปกครองบังคับบัญชา
ด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ยอมรับฟัง
ความคิดเห็น และไม่ฝักใฝ่ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

(๓.๔) ใช้หลักคุณธรรม
ในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด
และปราศจากความลำเอียง

(๔) ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา
และเพื่อนร่วมงาน ซื่อตรงการดำรงต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(๔.๑) เคารพเชื่อฟัง และ
ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔.๒) รักษาวินัยและความ
สามัคคี ในหมู่คณะ

(๔.๓) ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา
และเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่สมานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์
รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

(๔.๔) อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยง
หรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงาน
และชื่อเสียงของหน่วยเป็นที่ตั้ง

(๙) ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติ
ตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามที่
ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้

(๙.๑) การยึดมั่นในคุณธรรม
และจริยธรรม

(๙.๒) การมีจิตสำนึกที่ดี
ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

(๙.๓) การยึดถือประโยชน์
ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

(๙.๔) การยืนหยัดทำในสิ่ง
ที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย

(๙.๕) การให้บริการแก่ประชาชน
ด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

(๙.๖) การให้ข้อมูลข่าวสาร
แก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

(๙.๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์
ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

(๙.๘) การยึดมั่นในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๙.๙) การยึดมั่นในหลัก
จรรยาวิชาชีพขององค์กร

๓.๒๔.๒.๒.๒ จรรยาบรรณของตำรวจ

(๑) ข้าราชการตำรวจจะต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้านอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อมั่นและศรัทธา ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๑.๑) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ ขออนุญาต ขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย

(๑.๒) สุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติประชาชนเพื่อให้เกิดความน่าเคารพยำเกรง ไม่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน

(๑.๓) ในขณะปฏิบัติหน้าที่ต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมและเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

(๑.๔) พกพาอาวุธตามระเบียบแบบแผน ไม่จับหรือถืออาวุธ หรือเล็งอาวุธไปยังบุคคลโดยปราศจากเหตุอันสมควร

(๑.๕) พกพาเอกสารหรือตราประจำตัว และแสดงเอกสารหรือตราประจำตัวเมื่อมีบุคคลร้องขอ

(๒) เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิด ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๒.๑) แสดงถึงการอุทิศตน และจิตใจให้แก่การปฏิบัติหน้าที่อย่างกล้าหาญและมีสติปัญญา

(๒.๒) ยืนหยัดเจตนารมณ์ ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด และดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ให้ระลึกเสมอว่าการใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย

(๒.๓) ไม่ใช้มาตรการรุนแรง เว้นแต่ การใช้มาตรการปกติแล้ว ไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัยได้

(๓) ข้าราชการตำรวจต้องตระหนัก ว่า การใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ข้าราชการตำรวจอาจใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบแบบแผน หรือเมื่อผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัย ใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางการจับกุม หรือเพื่อช่วยบุคคลอื่นที่อยู่ในอันตรายต่อชีวิต

เมื่อมีการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ไม่ว่าจะ มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่ ข้าราชการตำรวจต้องรายงาน เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบแบบแผนทันที

(๔) ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจรวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๔.๑) ไม่ทำการทารุนหรือ ทารุนกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

(๔.๒) ไม่ใช่ จ้าง วาน หรือ
ยุงส่งเสริม หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล
หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

(๔.๓) ไม่กระทำการข่มขู่
หรือรังควาน หรือไม่ใช้อำนาจที่มีชอบ หรือแนะนำ เลี้ยมสอนบุคคล
ให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรักปรำผู้อื่น

(๔.๔) ไม่กักขังหรือหน่วง
เหนี่ยว บุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมาย เพื่อการสอบปากคำ

(๔.๕) ไม่ใช้อำนาจที่มีชอบ
เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

(๕) ข้าราชการตำรวจต้องควบคุม
ดูแลบุคคลที่อยู่ในการควบคุมของตนอย่างเคร่งครัดตามกฎหมาย
และมีมนุษยธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(๕.๑) ไม่ผ่อนปรนให้บุคคลนั้น
มีสิทธิหรือได้ประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบ แบบแผน

(๕.๒) ไม่รบกวนการติดต่อ
สื่อสารระหว่างบุคคลกับทนายความตามสิทธิแห่งกฎหมาย

(๕.๓) จัดให้ บุคคลได้รับ
การรักษาพยาบาล หรือการดูแลทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี
เมื่อบุคคลนั้นมีอาการเจ็บป่วยหรือร้องขอ

(๕.๔) ไม่ควบคุมเด็กและ
เยาวชนร่วมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือไม่คุมขังผู้หญิง
ร่วมกับผู้ชาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายและระเบียบแบบแผนอนุญาต

(๖) ข้อมูลข่าวสารที่ข้าราชการตำรวจได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ (๔) หรือจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น ข้าราชการตำรวจจะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัด เพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์หรือชื่อเสียงของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด ข้าราชการตำรวจจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อผลประโยชน์ในราชการตำรวจที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินการตามกฎหมายการยุติธรรมเท่านั้น

นอกจากข้าราชการตำรวจควรมีมาตรฐานทางจริยธรรม อุดมคติของตำรวจ และมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ดังกล่าวมาแล้ว ข้าราชการตำรวจควรมีจรรยาบรรณในสอบสวนเป็นพิเศษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

๓.๒๕ จรรยาบรรณในการสอบสวน

๓.๒๕.๑ หลักการ

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสอบสวนอำนวยความสะดวกทางอาญาให้กับคู่กรณี จึงต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณสูงเป็นพิเศษ โดยต้องทำใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม แสวงหาแต่ความจริงโดยบริสุทธิ์เท่านั้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อเท็จจริง หรือเป็นการพิสูจน์ถึงความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ด้วยเหตุนี้พนักงานสอบสวนจึงต้องมีจรรยาบรรณเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี พ.ศ. ๒๕๕๒)

๓.๒๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) พนักงานสอบสวนต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณที่สำคัญๆ ดังนี้

(๑.๑) พนักงานสอบสวนพึงยึดอุดมคติของตำรวจโดยเคร่งครัด

(๑.๒) พนักงานสอบสวนพึงระลึกถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

(๑.๓) พนักงานสอบสวนพึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม โดยถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม

(๑.๔) พนักงานสอบสวนพึงเต็มใจรับแจ้งความ แสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่ปิดป้องข้อเท็จจริงแห่งคดี

(๑.๕) พนักงานสอบสวนพึงพิจารณาข้อเท็จจริงให้ได้เหตุผลอันน่าเชื่อถือว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดก่อนมีการแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี และให้คำนึงถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวด้วย

(๑.๖) พนักงานสอบสวนพึงให้ความสำคัญและความคุ้มครองต่อพยานในคดีอาญา

(๑.๗) พนักงานสอบสวนพึงรักษาความลับ ในการสอบสวน

(๑.๘) พนักงานสอบสวนพึงสำนึกและยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน และอุทิศสละพยายาม

(๒) ให้พนักงานผู้มีหน้าที่สอบสวนพึงระลึกไว้ว่า

(๒.๑) การสอบสวนต้องรีบกระทำโดยมิชักช้า แม้กฎหมายจะให้อำนาจการควบคุมโดยร้องขอต่อศาลได้ก็ตาม แต่อย่าลืม

ว่าการสอบสวนล่าช้า ทำให้เดือดร้อนแก่คู่กรณีและพยาน และอาจทำให้ข้อเท็จจริงผันแปรไป ผู้สอบสวนจึงชอบที่จะรีบกระทำโดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลสั่งขังต่อไป

(๒.๒) การอ้างเหตุขออำนาจศาลชอบที่จะขอในเมื่อจำเป็นจริงๆ แม้ศาลจะอนุญาตขัง หากภายหลังปรากฏว่าเหตุที่ขอไม่สมควร ก็ต้องรับผิดชอบในทางวินัย

(๒.๓) ผู้สอบสวนจะต้องให้ความสะดวกแก่พยานในคดี และให้ถือเสมือนหนึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ช่วยเหลือหรือเป็นเพื่อนที่ดีของเรา แม้ผู้สอบสวนเกิดความจำเป็นเช่น มีราชการปัจจุบันทันด่วนที่สำคัญ ก็ต้องมอบหมายให้พนักงานสอบสวนอื่นดำเนินการสอบสวนต่อไป เพื่อสะดวกแก่พยานจะผัดผ่อน เลื่อนเวลา ทำให้พยานลำบากนั้นเป็นการไม่ชอบ

(๒.๔) เป็นหน้าที่ผู้สอบสวนจะต้องติดตามสำนวนการสอบสวนให้สำเร็จโดยเร็ว หากมีประเด็นที่ต้องติดต่อกับทางราชการหน่วยใด หรือเสนอสำนวนยังผู้บังคับบัญชา เมื่อติดต่อหรือเสนอแล้ว ผู้สอบสวนต้องคอยเตือน ถ้าฝ่ายที่รับผิดชอบล่าช้าให้รีบชี้แจงเหตุผลยังผู้บังคับบัญชาจัดการให้โดยด่วน ถ้าผู้สอบสวนไม่สนใจคอยติดตามเรื่องจะแก้ตัวว่าได้จัดการไปแล้ว หากยังไม่รีบตอบนั้นย่อมไม่ได้

(๒.๕) ถ้าสำนวนใดส่งพนักงานอัยการขอให้ฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องหมั่นไปติดต่อกับพนักงานอัยการเพื่อจะได้ทราบ หากมีข้อบกพร่อง เพื่อพนักงานอัยการจะได้ชี้แจงสั่งตามสมควรได้สะดวกและเกิดผลแก่คดี

(๓) ก่อนลงมือสอบสวนควรตั้งรูปคดีและประเด็นของเรื่องเสียก่อน แล้วดำเนินการสอบสวนไปตามประเด็นที่ตั้งโดยครบถ้วน

ข้อความที่เกี่ยวกับประเด็นหรือเหตุแวดล้อมกรณี
มืออย่างไรบ้าง ก็ควรถามจุดไปให้ครบถ้วนเพื่อประกอบการพิจารณา
เหตุอื่นๆ

(๔) พนักงานสอบสวนต้องย้าความรู้เห็นของพยาน
และเจ้าทุกข์ให้นำข้อความรู้จริงมากล่าว พยายามอย่าให้พยานเอาความ
เข้าใจของตนหรือเพียงแต่ได้ยินได้ฟังมาเป็นความรู้เห็นเสียเอง ซึ่งอาจทำให้
การสอบสวนผิดข้อเท็จจริงไปโดยไม่ตั้งใจ

(๕) ต้องจดตรงกับที่พยานให้ถ้อยคำ คำใดไม่เข้าใจ
ให้หมายเหตุในวงเล็บเป็นความเข้าใจของพนักงานสอบสวนไว้ต่อท้าย
ถ้อยคำตามประเพณีนิยมในท้องถิ่นของพยานนั้นๆ ไม่ควรผินใจให้ผู้ให้
ถ้อยคำให้การผิดแผกจากธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น เพราะการผิน
อาจทำให้ผู้ให้การงงงวยไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง

(๖) พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังเรื่องเวลา
ให้ดีด้วย เพราะบางท้องที่และบางฤดูนั้น เวลานาฬิกาถึง ๑๙.๐๐ น.
(๑ ทุ่ม) แล้ว แต่แสงสว่างยังเห็นได้ชัดเจนเพราะเกี่ยวแก่ฤดูหรือเพราะ
ไม่มีสิ่งกำบังหรือเพราะแสงดวงดาวในท้องฟ้า เป็นต้น

(๗) การสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย ถ้ามีการจำเป็น
ต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็น
ภาษาไทย ก็ให้ล่ามแปล และในบันทึกคำให้การนั้นต้องปรากฏว่าได้ให้ล่าม
แปลไว้ด้วย

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรือคำอื่นๆ
ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ผู้สอบสวนต้องให้ล่ามสาบานหรือปฏิญาณตนว่า
จะทำหน้าที่โดยสุจริต จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล เมื่อแปลเสร็จแล้ว
ให้ล่ามลงลายมือชื่อในถ้อยคำหรือเอกสารนั้น

(๘) การสอบสวนนั้นตามปกติผู้ที่มีอำนาจทางการสอบสวน ซึ่งเรียกว่าพนักงานสอบสวนนั้น จะต้องเป็นผู้ทำด้วยตนเอง เว้นแต่กรณีบางอย่างเกี่ยวแก่สำนวน โดยไม่ต้องสอบสวนถ้อยคำแล้วจะให้ผู้อื่นทำแทนในข้อกำหนดดังต่อไปนี้ก็ได้ คือ

(๘.๑) การใดอยู่นอกเขตอำนาจ ส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวน ซึ่งมีอำนาจทำกรนั้นจัดการได้

(๘.๒) การใดเป็นสิ่งที่เล็กน้อย เช่น เขียนคดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบได้ เขียนรูปพรรณต่างๆ เขียนรายงานชั้นสูตรบาดแผล หรือศพไปให้แพทย์ตรวจ เป็นต้น อยู่ในหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องลงนาม เป็นต้น

(๙) การสอบสวนนั้น ให้เริ่มกระทำการโดยมิชักช้า จะทำที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควรและไม่ต้องทำการสอบสวนต่อหน้าผู้ต้องหา

ให้พนักงานสอบสวนสืบหาหลักฐานอันเกี่ยวแก่คดีทุกชนิดให้เต็มความสามารถ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหากัน เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

๓.๒๖ การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน

๓.๒๖.๑ หลักการ

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเหตุทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องดำเนินการป้องกัน

และปราบปรามอาชญากรรม ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดชายแดนภาคใต้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน การบริการและการช่วยเหลือประชาชน และการรักษาความมั่นคงและกิจการพิเศษเหล่านี้ (แผนปฏิบัติการราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕)

๓.๒๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๒๖.๒.๑ ด้านการเทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๑) พัฒนากลไกการถวายความอารักขาแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูงสุด

(๒) รณรงค์ เทิดทูน สร้างความตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณและจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

(๓) เฝ้าระวัง ตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำผิดในการละเมิดสถาบันทุกด้าน รวมทั้งการกระทำผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และดำเนินคดีโดยเด็ดขาด

(๔) ส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งงานโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๓.๒๖.๒.๒ ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

(๑) เร่งรัดการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน อาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สินทั้งชาวไทยและชาว

ต่างประเทศ คดีความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็ก สตรี คดีความผิด
ประทุษร้ายต่อสาธารณสมบัติของชาติ

(๒) จัดระเบียบสังคม ควบคุมไม่ให้
มือบ้ายมุขผิดกฎหมายในพื้นที่ และการเปิด-ปิดสถานบริการตามเวลา
ที่กฎหมายกำหนด

(๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น
และฐานข้อมูลบุคคลทั้งในระดับพื้นที่ และระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดทำฐานข้อมูล

(๔) เร่งรัดจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับ
คดีค้างเก่าให้ได้มากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับคดีที่ส่งผลกระทบต่อ
ความรู้สึกของประชาชนและคดีที่ใกล้ขาดอายุความเป็นลำดับแรก

(๕) เร่งรัดการป้องกันและปราบ
ปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การทำลายป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การละเมิดทรัพย์สิน
ทางปัญญา อาชญากรรมระหว่างประเทศ การก่อการร้าย แรงงานต่างด้าว
หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

(๖) ป้องกันและปราบปรามเว็บไซต์
ที่กระทบต่อความมั่นคงและศีลธรรมอย่างเด็ดขาด

(๗) ส่งเสริมและแสวงหาการมีส่วนร่วม
กับประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้มากขึ้น ทั้งในรูปของการจัดกิจกรรม
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
การใช้สายตรวจเดินเท้า ต้องลงพื้นที่พูดคุยกับประชาชน การจัดให้มี
อาสาสมัครตำรวจบ้าน หรืออาสาสมัครแจ้งข่าวอาชญากรรม

(๘) นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วย
ในการปฏิบัติหน้าที่เช่น การใช้กล้องวิดีโอวงจรปิด การประยุกต์ใช้

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผน เช่น การจัดทำนาฬิกาอาชญากรรมเชิงพื้นที่ การวิเคราะห์และจัดทำเส้นทางสายตรวจ การจัดทำแผนที่อาชญากรรมเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ การประยุกต์ใช้ (Application) บนโทรศัพท์มือถือ เพื่อสนับสนุนการแจ้งข้อมูลข่าวสาร เบาะแส หรือการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

๓.๒๖.๒.๓ ด้านการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติด

(๑) ควบคุม ดูแลความประพฤติของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เข้าไปพัวพันกับยาเสพติด และให้การสืบสวนจับกุมการดำเนินการคดีเป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด หากมีผู้ฝ่าฝืนตามกฎหมายและวินัยอย่างเด็ดขาด

(๒) ลดโอกาสและจำกัดขีดความสามารถในการผลิตจากแหล่งผลิต โดยการสกัดกั้นสารตั้งต้น และสารเคมีที่ใช้ในการผลิต รวมทั้งการนำเข้ายาเสพติด โดยเน้นการสกัดกั้นที่จุดเสี่ยงและจุดผ่านตามแนวชายแดน เพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นตามเส้นทางลำเลียงยาเสพติดที่เล็ดลอดผ่านแนวชายแดน ไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ชั้นใน โดยเน้นมาตรการด้านการข่าวและประสิทธิภาพของจุดตรวจ จุดสกัด การปฏิบัติให้บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยทุกระดับ

(๓) บูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการอื่นๆ เพื่อลดปัญหาและความต้องการในการใช้ยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินการมาตรการการจัดระเบียบสังคมตามอำนาจหน้าที่เพื่อลดโอกาสการเข้าสู่วงจรยาเสพติดของกลุ่มเสี่ยง

(๔) เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนปราบปรามแหล่งพักยาเสพติด เครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาระบบการสืบสวนหาข่าว การจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ ผู้ค้ารายย่อย ผู้สนับสนุน ผู้สมคบ ในการค้ายาเสพติด

(๕) ดำเนินมาตรการเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน มาตรการสมคบ และการฟอกเงินตามกฎหมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อทำลายวงจรทางเศรษฐกิจของผู้ค้ารายสำคัญและผู้เกี่ยวข้อง

(๖) เร่งรัดติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับยาเสพติดค้างเก่าให้มากที่สุด

(๗) เปิดโอกาสให้ ผู้เสพและผู้ติดเข้าสู่ระบบการบำบัดโดยสมัครใจ และแสวงความร่วมมือจาก ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๓.๒๖.๒.๔ ด้านการแก้ไขปัญหายาจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๑) ควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้อยู่ในภาวะที่กระทบกระเทือนต่อการดำรงชีวิตตามปกติของประชาชนน้อยที่สุด โดยเน้นการดำเนินการด้านการข่าวและมวลชน

(๒) พัฒนาระบบการข่าวให้มีประสิทธิภาพรวดเร็ว และเที่ยงตรง

(๓) การพิสูจน์หลักฐานในการกระทำความผิด ให้ยึดหลักการตรวจค้นและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยให้คำนึงถึงกฎแห่งพยานหลักฐานที่จะต้องให้มีการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ มีการเก็บพยานหลักฐานอย่าง

ถูกต้องตามกฎหมาย มีการค้นหาและเก็บพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม และต้องมีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of Evidence) โดยตลอดด้วย

(๔) การพิสูจน์การกระทำผิดดังกล่าวข้างต้นต้องพยายามรักษาไว้ซึ่งความเป็นธรรมในทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเชื่อถือ ความศรัทธาของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ การขยายฐานมวลชนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเอื้อต่อการทำงาน

(๖) จัดเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ และจัดหาสวัสดิการ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย

(๗) เตรียมความพร้อมด้วยการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้มีการฝึกอบรมพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ

๓.๒๖.๒.๕ ด้านการอำนวยความสะดวก

(๑) กำหนดแนวทางและมาตรการพัฒนาความรู้ ทักษะของพนักงานสอบสวนทุกระดับ ในด้านกฎหมายกฎระเบียบ รวมทั้งองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้มีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

(๒) ปรับระบบการบริหารงานบุคคล ให้พนักงานสอบสวนมีความเจริญก้าวหน้า มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่การดำรงตนอยู่ในความยุติธรรม

(๓) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมของพนักงานสอบสวน ให้มีจิตสำนึกในการอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

(๔) เร่งเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมการใช้งานนิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชศาสตร์ การทะเบียนประวัติอาชญากร และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนในการดำเนินคดีพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา

(๕) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน หรือต่อการอำนวยความยุติธรรม

๓.๒๖.๒.๖ ด้านการบริการและช่วยเหลือประชาชน

(๑) พัฒนางานด้านการบริการสถานีตำรวจของทุกสถานีตำรวจ (หน่วยงานระดับ Front Office) เพื่อให้มีผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ การให้บริการในระดับมาตรฐาน และมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิเช่น การทำรายการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อกับสถานีตำรวจผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การแจ้งข่าวสาร ข้อเสนอแนะ หรือข้อร้องเรียน การดาวน์โหลดเอกสารหรือแบบฟอร์ม และการจ่ายค่าปรับผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

(๒) จัดให้มีการบริการเบ็ดเสร็จในจุดเดียว (One Stop Service) โดยมีระบบบัตรคิวและขั้นตอนในการให้บริการ รวมทั้งมีจุดให้บริการประชาสัมพันธ์และให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มาติดต่อก่อนพบเจ้าหน้าที่

(๓) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ให้บริการ เช่น บริเวณที่นั่งรอ ที่จอดรถ รวมถึงห้องน้ำให้มีความสะอาด และมีจำนวนที่พอเพียงต่อผู้มาใช้บริการ

(๔) บริหารและพัฒนาบุคลากรโดยเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และสร้างจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน โดยกำหนดเป็นค่านิยมร่วมกันในการบริการที่ดีแก่ประชาชน และมีบุคลิกภาพที่ดี มีกิริยามารยาท และการใช้คำพูดต่อประชาชนผู้รับบริการเป็นอย่างดี

(๕) บริหารจัดการจราจรอย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมทุกโครงข่ายของถนน และบังคับใช้กฎหมายด้านการจราจรอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวอย่างต่อเนื่อง และลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการสัญจรของประชาชนตามปกติ

(๖) จัดทำแผนช่วยเหลือประชาชน การเตรียม กำลังอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และการพัฒนากำลังพลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับส่วนราชการอื่น

๓.๒๖.๒.๗ ด้านการรักษาความมั่นคง และกิจการพิเศษ

(๑) ดำเนินการตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทุกโครงการอย่างต่อเนื่อง เต็มกำลังความสามารถ รวมทั้งให้ความร่วมมือการดำเนินการตามโครงการพระราชดำริที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่นให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด

(๒) พัฒนาความพร้อมของหน่วยข้าราชการตำรวจและวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญและสถานที่ รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อยในกรณีมีเหตุการณ์วิกฤติและการชุมนุมเรียกร้อง

(๓) จัดทำแผนช่วยเหลือและแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนโดยพัฒนาความพร้อมของหน่วยงานข้าราชการตำรวจ และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการช่วยเหลือประชาชนในด้านบรรเทาสาธารณภัยควบคู่ไปกับการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

(๔) พัฒนางานการข่าวและระบบเครือข่ายการข่าวเพื่อความมั่นคง โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานการข่าวอื่น เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว เที่ยงตรง และมีประสิทธิภาพ

(๕) เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน โดยดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวัง และกรรมวิธีทางการข่าว อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายตามแนวชายแดน น่านน้ำ และทะเลอาณาเขต

๓.๒๓ การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๒๓.๑ หลักการ

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ

หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐)

๓.๒๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้อง เคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นใด ในการปฏิบัติหน้าที่หรือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดย **ไม่เลือกปฏิบัติ คือ ไม่มีการแยกแยะ การกีดกัน การจำกัดการรื้อถอน หรือการปฏิบัติเป็นพิเศษใดๆ** ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อันเนื่องมาจากถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองดังกล่าวมาแล้ว (ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานการศึกษาเรื่อง สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, ๒๕๕๙) คือ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่รื้อถอนสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคม ของคนที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด ฯ

(๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ทำการทรมาน หรือลงโทษใดๆ ที่เป็นการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า กับบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ดำเนินการควบคุม กักขังบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ เพียงเหตุเพราะว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา หรือการกักขังด้วยเหตุแห่งหนี้

(๔) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในอันที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย

(๕) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนาของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๖) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่เช่นฆ่าบุคคลใดๆ ที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ตามอำเภอใจ

(๗) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่จับกุม คุมขังบุคคลใดๆ ที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ตามอำเภอใจหรือโดยพลการ

(๘) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิในการรับทราบข้อกล่าวหาในการถูกจับ ของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๙) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การเมื่อถูกจับ ของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๑๐) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัวเมื่อถูกจับ ของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๑๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำของตนในชั้นสอบสวนของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๑๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ริตรอนสิทธิ ที่จะต้องถูกส่งตัวไปยังศาลโดยด่วนเมื่อถูกจับกุมโดยมีหมายศาลของบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ

(๑๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถค้นบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในที่รโหฐานได้จะต้องมีหมายศาลหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่กรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(๑๔) เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไม่ค้นบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในที่สาธารณะ เว้นแต่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด

(๑๕) เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะค้นบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในที่รโหฐานได้เฉพาะ เพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น เว้นแต่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(๑๖) เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้อง แสดงความบริสุทธิ์ใจ ก่อนการลงมือค้นบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในที่รโหฐาน และเท่าที่สามารถจะทำได้ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจติดต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่ หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าไม่ได้ ให้ติดต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอมาเป็นพยาน

(๑๗) เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพยายามมิให้มีการเสียหาย และกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้ เมื่อมีการค้นบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ในที่รโหฐาน

(๑๘) การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดฯ ซึ่งถูกควบคุมตัว หรือคุมขังอยู่ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกระทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือติดใจมากำกับจะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยาน ไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือพยานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจร้องขอ

๓.๒๘ การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน

๓.๒๘.๑ หลักการ

ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๖) นอกจากนั้นในการจับกุมเด็กและเยาวชน ต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการประจานเด็กและเยาวชน และห้ามมิให้ใช้การควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชน ผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น (พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๙ วรรคสาม)

๓.๒๘.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

๓.๒๘.๒.๑ การจับเด็กหรือเยาวชน

- (๑) การจับเด็กจะกระทำมิได้เว้นแต่
- ในกรณี ดังต่อไปนี้
- ซึ่งหน้า หรือ
- (๑.๑) เด็กนั้นได้กระทำความผิด
 - (๑.๒) มีหมายจับ หรือ
 - (๑.๓) มีคำสั่งของศาล หรือ

(๒) การจับเยาวชน ต้องมีหมายจับ หรือคำสั่งของศาล เว้นแต่

(๒.๑) เมื่อเยาวชนนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

(๒.๒) เมื่อพบเยาวชนโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(๒.๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับเยาวชนนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ (๒) คือ จะต้องมียุทธยานตามสมควรว่าเยาวชนได้นำจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับเยาวชนนั้นได้

(๒.๔) เป็นการจับเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๑๗

(๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับต้องแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ หากมีหมายจับให้แสดงแก่ผู้ถูกจับ

(๔) ถ้าขณะจับ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้แทนองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วยในขณะนั้น ให้แจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ

(๕) การจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว

(๖) การควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับควบคุมได้เท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

(๗) ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการสำหรับเด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

(๘) นำตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนทันที

(๙) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับต้องทำบันทึกการจับกุมแจ้งข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ

(๑๐) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับถามคำให้การเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ ถ้าขณะนั้นบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วย ให้ถามต่อหน้าบุคคลดังกล่าว

๓.๒๔.๒.๒ การสอบสวน

(๑) เมื่อเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับและส่งตัวมาที่พนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

(๑.๑) สอบถามเบื้องต้น แจ้งข้อกล่าวหา และสิทธิตามกฎหมายให้เด็กหรือเยาวชนทราบ รวมทั้งแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยทราบ

(๑.๒) แจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒ คือ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริง ทำรายงานแสดงความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิด

(๒) พนักงานสอบสวนต้องนำเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาล เว้นแต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบได้ ทั้งนี้หากการจับกุมเป็นไปโดยขอศาลเป็นผู้ออกหมายควบคุมเด็กหรือเยาวชนหรือมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้กับบิดามารดา ผู้ปกครอง รวมทั้งศาลเป็นผู้พิจารณาการปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชน

(๓) กรณีเด็กหรือเยาวชนเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำเด็กหรือเยาวชนมาศาลเพื่อตรวจสอบการจับ แต่หากพนักงานสอบสวนต้องการควบคุมเด็กหรือเยาวชน ก็สั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายควบคุมได้

(๔) การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา หรือการจัดให้เด็กในฐานะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาชี้ตัวบุคคล

(๔.๑) จัดให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วม ได้แก่ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ

(๔.๒) แยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชน

(๔.๓) ใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนเข้าใจได้ง่ายโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(๔.๔) ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๔.๕) ในกรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการถามปากคำพนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้และแจ้งสิทธิให้ทราบดังต่อไปนี้

(๔.๕.๑) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่เด็กหรือเยาวชนให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๔.๕.๒) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

(๔.๖) การถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โดยมิให้เด็กได้ยินคำถามและห้ามมิให้ถามซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๔.๗) ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

(๔.๘) ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันสมควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ร่วมด้วย

ก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจระบุบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน

(๔.๙) การจัดให้ผู้เสียหายพยาน หรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคล ให้พนักงานสอบสวน จัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วย

๓.๒๙ สิทธิมนุษยชนของสตรี

๓.๒๙.๑ หลักการ

สตรีจะต้องไม่ถูกกระทำการใดๆ ที่เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือสุขภาพ หรือไม่ถูกกระทำการใดๆ ที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจหรือสุขภาพของบุคคลดังกล่าว หรือถูกบังคับหรือถูกอำนาจครอบงำที่ผิดคลองธรรมให้สตรีดังกล่าวต้องกระทำการ ไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ทั้งนี้ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท (โปรดดู พ.ร.บ. คຸ່ມครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐)

๓.๒๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็น หรือทราบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ. คຸ່ມครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ (มาตรา ๕)

(๒) การแจ้งต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา

(๓) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. คู่ครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง

(๔) รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

(๕) ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

(๖) ถ้ามิได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ. คู่ครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้ง หรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสีย จะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว

(๗) เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา ๗ แล้วให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยัง

พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

(๘) แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอคัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๙) ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่ง พ.ร.บ. นี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

(๑๐) ในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา

(๑๑) ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควร ไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานสอบสวนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๑๒) เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใดๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใดๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตาม พ.ร.บ. นี้

(๑๓) ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว หรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

(๑๔) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

(๑๕) ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

(๑๖) ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรา ๑๐ สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายใน สามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

(๑๗) ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

(๑๘) ในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

(๑๙) ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามวรรคหนึ่งเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม

โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบ
ด้วยก็ได้

(๒๐) หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไข
ดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการ
ถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา ๔ ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืน
หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจ
ยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

(๒๑) วิธีพิจารณา การยื่น และการรับฟังพยานหลักฐาน
หาก พ.ร.บ. นี้มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง
ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้
บังคับโดยอนุโลม

(๒๒) เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำ
ความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี
อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดา
มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาล
เห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความ
ได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงาน
สังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความ
กันก็ได้

(๒๓) เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
ตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่
หรือศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล
แล้วแต่กรณีด้วย ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าว
จะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำ
สัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลก็ได้

(๒๔) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นว่าสัญญา ยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น

๓.๓๐ สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ

๓.๓๐.๑ หลักการ

ผู้เสียหายหรือเหยื่อ คือผู้ที่ได้รับผลร้ายหรือผลกระทบจากการกระทำผิดนั้นโดยตรง ทั้งผลกระทบทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม (Siegel, 2000 : 84-85) นอกจากนั้นผู้เสียหายยังหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น (พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓ วรรคแรก)

ผู้เสียหายจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนได้รับการคุ้มครองป้องกันและปราบปรามจากการกระทำโดยมิชอบ ซึ่งเป็นการกระทำที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอราน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตักตวงอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหาย ซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจขอรับค่าตอบแทนได้ตามมาตรา ๑๓ แห่ง พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้แก่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิดเหล่านี้ คือ

(๑) ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา ๒๓๖ ถึงมาตรา ๒๔๓/

(๒) ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

(๒.๑) หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิตมาตรา ๒๔๔ ถึงมาตรา ๒๔๔

(๒.๒) หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย มาตรา ๒๔๕ ถึงมาตรา ๓๐๐

(๒.๓) หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา ๓๐๑ ถึงมาตรา ๓๐๕

(๒.๔) หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา มาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

๓.๓๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑)

(๑.๑) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน

(๑.๒) ตรวจตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เมื่อผู้นั้นยินยอม แต่ถ้าผู้นั้นเป็นหญิงจะต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ

(๑.๓) ตรวจค้นยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีพยานหลักฐานหรือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อยู่ในยานพาหนะนั้น

(๑.๔) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัด เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีพยานหลักฐานในการค้ามนุษย์ หรือเพื่อพบและช่วยบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และหากเห็นว่าจะเอามาขายได้ พยานหลักฐานนั้นอาจถูกโยกย้าย ซ่อนเร้น หรือทำลายไปเสียก่อน หรือบุคคลนั้นอาจถูกประทุษร้าย โยกย้าย หรือซ่อนเร้น

(๑.๕) ในการใช้อำนาจตามข้อ (๑.๔) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้นและรายงานเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ รวมทั้งผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ตลอดจนจัดทำสำเนารายงานดังกล่าวให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนารายงานนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้

(๑.๖) และหากเป็นการเข้าค้นในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและขึ้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องดำรงตำแหน่งนายอำเภอ หรือรองผู้กำกับการตำรวจขึ้นไป หรือเป็นข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับเจ็ดขึ้นไป ทั้งนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนารายงานเหตุผลและผลการตรวจค้น บัญชีพยานหลักฐาน หรือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และบัญชีทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการค้นหรือศาลอาญาภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้นเพื่อเป็นหลักฐาน

ในการดำเนินการตาม (๑.๒) และ (๑.๓) พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งให้ผู้ใดบังคับบัญชาทำแทนได้

(๑.๓) ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ. นี้ก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่ผู้นั้นไม่ได้

(๒) ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. นี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๒๔)

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๓) ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า **เป็นผู้เสียหาย**จากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

(๔) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็น**ผู้เสียหาย**เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้

(๕) การจัดให้บุคคลซึ่งอาจจะเป็น**ผู้เสียหาย**อยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวตามมาตรา นี้ (มาตรา ๒๙) ต้องจัดให้

บุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานที่อันสมควรซึ่งมิใช่ห้องขังหรือสถานคุมขัง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖ (มาตรา ๒๙) ให้คำนึงถึง หลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด

(๖) ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูล ข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศอื่นใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐาน ค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มี เขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาซึ่งเอกสาร หรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในข้อบังคับประธานศาลฎีกา (มาตรา ๓๐)

(๗) การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง (มาตรา ๓๐) ให้ศาล พิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับ เหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้

(๗.๑) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิด หรือจะมีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

(๗.๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ดังกล่าว

(๗.๓) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือ มีประสิทธิภาพมากกว่าได้

(๘) การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง (มาตรา ๓๐) ให้ศาลสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารตามคำสั่งดังกล่าวให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

(๙) ในการดำเนินการตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องขอให้บุคคลใดช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกรายละเอียดผลการดำเนินการนั้น และให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่มีคำสั่งโดยเร็ว

(๑๐) บรรดาเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(๑๑) ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. นี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๓.๓๑ สิทธิมนุษยชนของพัวุ้ลั้กัยและบุคคลไร้สัญชาติ

๓.๓๑.๑ หลักการ

ผู้ลั้กัย หมายถึง บุคคลที่อยู่นอกประเทศแห่งสัญชาติของตน เนื่องด้วยความหวาดกลัวที่มีมูลเหตุอันจะกล่าวอ้างได้ว่าจะถูกประหัด

ประหารด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพในกลุ่มสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือความคิดเห็นทางการเมือง และไม่สามารถหรือด้วยความหวาดกลัวนั้น ไม่เต็มใจที่จะได้รับความคุ้มครองจากประเทศนั้นๆ (อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัยขององค์การสหประชาชาติ ปี ค.ศ. ๑๙๕๑)

ส่วนคนไร้สัญชาตินั้นคือ บุคคลที่ไม่สามารถระบุได้ว่า เป็นผู้ที่มีสถานะที่เป็นสมาชิกของประเทศใด หรือไม่มีประเทศได้รับว่า เป็นสมาชิกหรือเคยเป็นสมาชิกของประเทศนั้นๆ ไม่มีสัญชาติของรัฐสังกัด หรือเป็นคนไร้รัฐ (Stateless) หรือเป็นคนต่างด้าวของทุกประเทศนั่นเอง (UNHCR/ The UN Refugee Agency, February, 2012)

ผู้ลี้ภัยและคนไร้สัญชาติตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มีสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย

(๑) คนต่างด้าวจะเข้ามาในราชอาณาจักรและมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้ จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบพิธีการ การตรวจคนเข้าเมือง ตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) การลักลอบเข้าเมืองจึงเป็นความผิดมีโทษถึงจำคุกโดยทั่วไปแล้วคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง คือ การเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาต และอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต

(๓) การจับกุม คุมขังผู้ลี้ภัยและคนไร้สัญชาติโดยอาศัยอำนาจจาก พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐถือว่าเป็นการบังคับตามกฎหมายภายในของประเทศไทย เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของรัฐ แต่ในทางกลับกันหากพิจารณาจากแง่มุมด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว การจับกุมคุมขังผู้ลี้ภัยและคนไร้สัญชาติถือเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เช่น

สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สิทธิที่จะแสวงหาและพักพิงในประเทศอื่นๆ เพื่อลี้ภัยจากการกดขี่ข่มเหง และสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกายเป็นต้น

๓.๓๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) คนต่างด้าวผู้ใดไม่มีใบสำคัญคนต่างด้าว และไม่มีเอกสารซึ่งแสดงว่าได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองส่งตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอื่นๆ จับกุมดำเนินคดี

(๓) ให้พนักงานสอบสวนผู้ดำเนินคดีส่งสำเนาสำนวนการสอบสวนให้กองตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาโดยด่วน โดยไม่ต้องรอให้เสร็จคดี เพื่อพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนได้ตั้งข้อหาตรงกับกรกระทำผิดหรือไม่ หากไม่ถูกต้องประการใด กองตรวจคนเข้าเมือง จะได้แนะนำให้ถูกต้องต่อไป

(๔) คนต่างด้าวที่ถูกดำเนินคดี ไม่ว่าผลคดีถึงที่สุดจะเป็นประการใด ให้พนักงานสอบสวนผู้ดำเนินคดีคอยติดตามนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในท้องที่ดำเนินการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมืองต่อไป หากไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในท้องที่ก็ให้นำส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในท้องที่ที่ใกล้ที่สุดเพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมืองทุกรายไป

(๕) ในกรณีที่คนต่างด้าวถูกจำคุกให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่อายัดตัวและคอยนำตัวส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเมื่อพ้นโทษแล้ว

(๖) การจัดการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบโดยเคร่งครัด

(๗) ถ้าคนต่างด้าวนั้นมีต้องถูกส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรจึงให้พิจารณาออกไปสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวให้

(๘) คนต่างด้าวซึ่งเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาในความผิดอาญาหรือใช้อุบายเล่ห์เหลี่ยมลบล้างโดยการกระทำอันทุจริตและหลบหนีออกไปนอกราชอาณาจักร และผู้นั้นเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาจัดการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมือง แต่ถ้าปรากฏว่าการกระทำของผู้นั้นยังไม่ขาดอายุความฟ้องร้อง หรือยังไม่ล่วงเลยการลงอาญา หรือมีหมายสั่งจับผู้นั้นอยู่ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการในกรณีนั้นๆ แก่ผู้นั้นก่อน

(๙) การกักตัวคนต่างด้าว พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักไว้ได้เท่าที่ตามพฤติการณ์แห่งกรณีแต่ห้ามมิให้กักเกินกว่า สี่สิบแปด ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกกักนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะยืดเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้ เท่าเหตุจำเป็น แต่ไม่เกินเจ็ดวันและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำบันทึกเหตุจำเป็นที่ต้องยืดเวลาไว้ให้ปรากฏด้วย

(๑๐) ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะต้องกักตัวคนต่างด้าวไว้เกินกว่ากำหนดเจ็ดวันให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ให้อำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ต่อไปอีกได้ และศาลอาจสั่งให้อำนาจกักตัวได้เท่าที่จำเป็นครั้งละไม่เกินสิบสองวัน แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวโดยเรียกประกัน หรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้

(๑๑) เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้กัก โดยปกติให้นำตัวคนต่างด้าวนั้นไปกักไว้อย่างเดิม

(๑๒) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ใดกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจออกหมายเรียกหมายจับ หมายค้น หรือจับ หรือค้น หรือควบคุมกักตัว ผู้นั้นเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง และให้มีอำนาจสอบสวนคดีได้เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๑๓) ถ้าปรากฏหลักฐานว่าเป็นผู้มีความผิดอันควรดำเนินคดีก็ให้ส่งเรื่องพร้อมด้วยผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

(๑๔) คนต่างด้าวผู้ใดต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลเมื่อพ้นโทษแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำตัวมาเพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมืองหรือส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งขออายัดตัวคนต่างด้าวนั้นไว้กับพนักงานสอบสวนเป็นหนังสือ

(๑๕) ในการสอบสวนถ้ามีความจำเป็นจะต้องให้เจ้าหน้าที่หน่วยราชการอื่นทำการสอบสวนให้ หรือขอหลักฐานจากเจ้าหน้าที่อื่นก็ให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

unaru

บทสรุป

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชนเล่มนี้ เป็นคู่มือที่ได้พยายามเสนอแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อมิให้ละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยพยายามเชื่อมโยงแนวทางดังกล่าว เข้ากับหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหลักสากล หลักกฎหมายต่างๆ (เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฯลฯ เหล่านี้) นอกจากนั้นยังรวมไปถึงประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นับว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องยึดถือในการปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำไปปฏิบัติได้ในความเป็นจริง และเป็นการปฏิบัติที่ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวมาแล้ว

การเชื่อมโยงเช่นว่านี้ เป็นการเชื่อมโยงบนพื้นฐานของสภาพปัญหาที่มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเป็นข้อเท็จจริงที่มีการยอมรับในทางวิชาการ อย่างเช่น การศึกษาของสัญญา บัวเจริญ และคณะ ในเรื่อง “สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ” ในปี ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่พบว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจละเมิดสิทธิมนุษยชนก็คือการมีเจตนาหรือจงใจ หรือสุกเอาเผอานาจ หรือใช้อำนาจเกินขอบเขต ไม่ปฏิบัติ

หน้าที่ตามกฎหมาย (สัญญา บัวเจริญ และคณะ, ๒๕๕๔: ๙๘-๑๐๑) ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ที่เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการปรับปรุงร่างคู่มือฉบับนี้ ที่มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๔ และอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมามีการทํารายร่างกายโดยปรากฏร่องรอยบาดแผลเป็นหลักฐาน ใช้เสื้อคลุมหัว ตบหูทั้งสองข้าง กระติบหน้าอกและท้อง นอกจากนั้นยังมีการจับ โดยไม่มีหมายจับฯ เหล่านี้ ซึ่งคู่มือเล่มนี้ได้พยายามวางแนวทางและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อมิให้ละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว โดยอาศัยหลักสิทธิมนุษยชนหรือมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจมาวางเป็นแนวทางเพื่อยืนยันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามแนวทางนี้ตั้งแต่ภาคที่ ๑ เป็นต้นมา อย่างเช่น คักดีศรีของความเป็นมนุษย์หรือคุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ (หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล) ทุกคนมีคักดีศรีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันและต้องปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง (ปฏินญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑) คักดีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒) นอกจากนั้นไม่เพียงแต่จะอาศัยหลักการของประมวลกฎหมายอาญาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนทราบดีอยู่แล้วว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดกฎหมายหรือผิดกฎหมายมีโทษทางอาญาไม่สามารถกระทำได้ ยังอาศัยหลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในส่วนที่ ๓ อีกส่วนหนึ่งอย่างเช่น กรณีการจับโดยไม่มีหมายจับดังกล่าว

มาแล้ว ในคู่มือเล่มนี้ก็ได้อาศัยหลักการในเรื่องการจับที่จะต้องใช้
หมายจับในมาตรา ๗๘ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ตำรวจดังกล่าว ซึ่งในเรื่องนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับ
ไม่ได้เว้นแต่ เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้
ในมาตรา ๘๐ อย่างนี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตามนอกจากสัญญา บัวเจริญและคณะ จะพบ
สาเหตุทางด้านกรณีเจตนาหรือจงใจ หรือลู่แก่อำนาจ หรือใช้อำนาจ
เกินขอบเขต ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว ยังพบสาเหตุการละเมิด
สิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในลำดับรองลงมาอีกคือ การขาด
จิตสำนึกในการสืบสวน สอบสวน กรณีการสืบสวนนั้นคือไม่มีการรวบรวม
พยานหลักฐานก่อนและหลังเกิดเหตุอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และกรณี
การสอบสวนนั้นคือ ไม่มีการรวบรวมพยานหลักฐานหลังเกิดเหตุ
อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่รวดเร็ว ไม่โปร่งใส และไม่เป็นธรรม (สัญญา
บัวเจริญ และคณะ, ๒๕๕๔: ๑๐๒-๑๐๔) ต่อประเด็นในเรื่องนี้ คู่มือเล่มนี้
ได้พยายามนำหลักสิทธิมนุษยชนสากล มาตรฐานสิทธิมนุษยชน
กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่
ตำรวจ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลระเบียบการ
ตำรวจเกี่ยวกับคดี กฎหมาย กฎ-ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องๆ เหล่านี้
เช่นเดียวกับแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อมิให้ลู่แก่อำนาจที่กล่าวมาแล้ว
มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในเรื่องนี้อย่างเช่น ในเรื่องความเสมอภาค
และการห้ามเลือกปฏิบัติในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคน จะต้องได้รับการ
ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (หลักสิทธิมนุษยชนสากล) เป็นหน้าที่ของพนักงาน
สืบสวนที่จะต้องระลึกเสมอ และเป็นหลักปฏิบัติในการสืบสวนทั้งกรณี
ที่จับตัวผู้ต้องหาได้และยังไม่ได้ คือจะต้องสืบสวนหามูลเหตุและเจตนา
ในการกระทำความผิดคือ สืบว่า วัตถุประสงค์ หรือความตั้งใจ อันเป็นมูลเหตุ

จงใจให้เกิดการกระทำผิดนั้นเป็นอย่างไร (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๗) โดยปกติเมื่อเกิดคดีอาญาขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจำเป็นที่จะต้องไปสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้ได้เห็นสภาพของสถานที่หรือค้นหาร่องรอยพยานหรือพยานบุคคล (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๘) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๓)) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, มาตรา ๔๐ (๗)) ในการสอบสวนให้เริ่มสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในทีใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๐) และให้พนักงานสอบสวนสืบหาหลักฐานอันเกี่ยวแก่คดีทุกชนิดให้เต็มความสามารถ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหากัน เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๒๐๘, ๒๑๖) พนักงานสอบสวนพึงระลึกเสมอว่าการสอบสวนต้องรีบกระทำโดยมิชักช้า แม้กฎหมายจะให้อำนาจการควบคุมโดยร้องขอต่อศาลได้ก็ตาม แต่อย่าลืมว่าการสอบสวนล่าช้า ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่คู่กรณีและพยาน และอาจทำให้ข้อเท็จจริงผันแปรไป (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๒๐๙ (๑)) พนักงานสอบสวนพึงเต็มใจรับแจ้งความ แสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่ปิดเป็นข้อเท็จจริงแห่งคดี (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๒๐๘ (๔)) พนักงานสอบสวนพึงพิเคราะห์ข้อเท็จจริงให้เหตุผลอันน่าเชื่อถือว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดก่อนมีการแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๒๐๘ (๕)) พนักงานสอบสวนพึงสำนึกและยึดมั่น

ในวิชาชีพการสอบสวน และอุตสาหพยายาม (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๒๐๘ (๘)) เหล่านี้เป็นต้น

ไม่เพียงแต่คู่มือเล่มนี้ จะพยายามวางแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อมิให้ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่อง การใช้อำนาจเกินขอบเขตไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือลุแก่อำนาจ (ทำร้ายร่างกาย จับโดยไม่มีหมายจับควบคุมตัว หน่วงเหนี่ยวกักขัง ค้นโดยไม่มีหมายค้นฯ) รวมทั้งการขาดจิตสำนึกในการสืบสวนและสอบสวนดังกล่าวมาแล้ว คู่มือเล่มนี้ยังพยายามที่จะวางแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องอื่นๆ อีกเช่นเรื่อง การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทั้งในฐานะผู้ต้องหาและผู้เสียหาย การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายในคดีการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว การปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ รวมทั้งการควบคุมฝูงชนในระบบประชาธิปไตย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อแนวทาง และหลักการในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและชอบธรรมตามกฎหมาย ซึ่งการขาดรู้ความเข้าใจต่อหลักการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามกฎหมายนี้ นับว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญอีกอันหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจละเมิดสิทธิมนุษยชนดังที่สัญญา บัวเจริญ และคณะได้ศึกษามาแล้ว (สัญญา บัวเจริญ และคณะ, ๒๕๕๔:)

คู่มือเล่มนี้จึงน่าจะเป็นแนวทางพื้นฐานที่สำคัญ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจละเมิดสิทธิมนุษยชนกับประชาชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ប្រណិប័តន

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

(๒๕๕๔). **คู่มือสำหรับองค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนา
อาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

(๒๕๕๒). **คู่มือเพื่อดำเนินงานแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒
สำหรับองค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชน**. สถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏ.

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (๒๕๔๐). **รัฐธรรมนูญแห่ง**

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๔๐). **ข้อตกลงความร่วมมือ**

**การดำเนินการยุติความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐**.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: D:\Documents and Settings\UserSH\
Desktop\www_violence_in_th ระบบข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี
และความรุนแรงในครอบครัว. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖).

กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๐๑). “**เรื่องการบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการ**

**ขยายระยะเวลาในการทำสำนวนชั้นสูตรวลิกศพสำหรับในส่วน
ของตำรวจในภาคต่างๆ**”. **หนังสือที่ มท. ๑๙๔๔๐/๒๕๐๑ ลงวันที่
๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๑**. อัดสำเนา.

กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๕๑). “เรื่องการบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพลสำหรับในส่วนของการตรวจในภาคต่างๆ”. หนังสือที่ มท. ๐๓๐๗.๑/ว ๑๐๘ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑. อัดสำเนา.

กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๒๓). **ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓**. อัดสำเนา.

กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๓๖). “เรื่องหารือแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ”. หนังสือที่ มท ๐๑๐๗/ว ๙๒๘๑ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๖. อัดสำเนา.

กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๓๖). **ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕** อัดสำเนา.

กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงยุติธรรม. (๒๕๕๐). “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙”. **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๑๑ ก (๑๖ กุมภาพันธ์):๓๑

กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงยุติธรรม. (๒๕๕๓). “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนการสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ”. **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่มที่ ๑๒๗, ตอนที่ ๓๗ ก (๙ มิถุนายน):๑๖.

กองกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๕). **ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์हरषा.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ชาติ ชัยเดชสุริยะ และ ธีรวิมล วัชรไพฑูริย์. (๒๕๕๔). **มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็สนตุลา.

กู๊เกิ้ลดิ เจริญญู. (๒๕๕๒). **ขั้นตอนการจับผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://forums.212cafe.com/board/>

24304/4f0d2647846567ae0507d15c.(วันที่เข้าถึงข้อมูล ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๔).

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๔๖). รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ กรณีความรุนแรงอันเนื่องมาจากโครงการ ท่อก๊าซไทย-มาเลเซียที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. อัดสำเนา.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๐). หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และ Conventional on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD). กรุงเทพฯ: เอส. เอ็ม. เซอร์คิตเพลส.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๐). หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ UN International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR). กรุงเทพฯ: มิราเคิล ครีเอชั่น อินเตอร์พรีนท์.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๐). หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment(CAT) และ Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. กรุงเทพฯ: เอส. เอ็ม. เซอร์คิตเพลส.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๒). **ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.**

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

คมกริช ดุลยพิทักษ์. (๒๕๕๑). **ข้อพิจารณาทางกฎหมายในการควบคุมและจัดการเกี่ยวกับการชุมนุมและก่อเหตุจลาจลของฝูงชน.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.jehrrming.net. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๔).

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (๒๕๐๕). **นิคหกรรมและการสละสมณเพศ: มาตรา ๔๒.** กรุงเทพฯ: นิติเวช.

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๕๒๒. (๒๕๒๒). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๙๖, ตอนที่ ๒๔ ฉบับพิเศษ (๑ มีนาคม): ๔๕.

พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๕๓๓. (๒๕๓๓). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๘, ตอนที่ ๑๓๒ (๗ กุมภาพันธ์).

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔. (๒๕๔๔). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๑๑๘, ตอนที่ ๑๐๔ ก (๑๒ พฤศจิกายน).

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๑๒๔, ตอนที่ ๗๒ ก (๒ ตุลาคม): ๑๒.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐. (๒๕๕๐). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๑๒๔, ตอนที่ ๔๑ ก (๑๔ สิงหาคม): ๑.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒. (๒๕๒๒). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๙๖, ตอนที่ ๘ ฉบับพิเศษ (๒๙ มกราคม): ๑.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗. (๒๕๔๗). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๑, ตอนที่ ๑๘๗ (๑๔ กุมภาพันธ์): ๑.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑. (๒๕๕๑). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๕, ตอนที่ ๒๙ ก (๖ กุมภาพันธ์): ๒๘.

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙. (๒๕๑๙).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๙๓, ตอนที่ ๑๔๔ ก (๑๙ พฤศจิกายน).

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕. (๒๕๔๕).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๙, ตอนที่ ๙๖ ก (๓๐ กันยายน): ๒๖.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔. (๒๕๓๔).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๐๘, ตอนที่ ๑๕๖ ฉบับพิเศษ (๔ กันยายน): ๑.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓. (๒๕๕๓). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๑๒๔, ตอนที่ ๓๒ ก (๒๒ มิถุนายน): ๑๒.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐. (๒๕๕๐).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔, ตอนที่ ๖๑ ก (๒๓ กันยายน).

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙. (๒๔๙๙). **ราชกิจจา**

นุเบกษา. เล่มที่ ๗๓, ตอนที่ ๙๕ ฉบับพิเศษ (๑๕ พฤศจิกายน): ๑.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหา

ว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ ๑๑๘, ตอนที่พิเศษ ๑๑๘ ง (๓๐ พฤศจิกายน): ๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. (๒๕๕๐). **ราชกิจจา**

นุเบกษา. เล่ม ๑๒๔, ตอนที่ ๔๗ ก (๒๔ สิงหาคม): ๑.

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์.(๒๕๕๔). **วิ. อาญาพิสดาร เล่ม ๑ (ฉบับปรับปรุงใหม่**

ปี ๒๕๕๔). กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.

วินัย เลิศประเสริฐ. (๒๕๕๓). **วิธีไล่สายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**

(เล่มที่ ๓). กรุงเทพฯ: อินเตอร์บุคส์.

วีรพล กุลบุตร (๒๕๔๘).**กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งเกี่ยวกับ**

การค้น การจับและการควบคุม.กรุงเทพฯ: ธนรุ่งชัย.

ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๓). **บทเรียนการปฏิบัติงาน**

ควบคุมฝูงชนของตำรวจ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๕๙). **รายงานการศึกษา**

“เรื่อง สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน”. อัดสำเนา.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๐). **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๐). **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (๒๕๕๒). **ประมวลกฎหมาย**

อาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (๒๕๕๓). **ประมวลกฎหมาย**

วิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (๒๕๕๓). **ประมวลกฎหมาย**

อาญา. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.

ลัก กอแสงเรือง และบุญทรง พุกษาพงษ์. (๒๕๕๓). **ประมวลกฎหมายอาญา**

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

สัญญา บัวเจริญ และคณะ. (๒๕๕๔). **รายการวิจัย “เรื่องสาเหตุการละเมิดสิทธิ**

มนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ”. อัดสำเนา.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๕). “เรื่องแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการขอ

ให้ศาลออกหมายจับหมายค้นและหมายขังสำหรับบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร”. หนังสือ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๓๒๐๕ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๕. อัดสำเนา.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๔๙). “เรื่องกำหนดแนวทางการดำเนินคดีอาญา กรณีแพทย์ถูกกล่าวหาว่าทำการตรวจรักษาผู้ป่วย จนเป็นเหตุให้ผู้ป่วย เสียชีวิต”. หนังสือ ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๙. อัดสำเนา.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๒). การจัดการเหตุชุมนุมเรียกร้อง หน้าพระลาน พ.ศ. ๒๕๐๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๒). แผนรักษาความสงบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ตำรวจ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๕). คู่มือฉบับตำรวจตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ (แก้ไข ตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของ ตำรวจ (ฉบับ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓. สถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (๒๕๕๕). แผนปฏิบัติราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช ๒๕๕๕. อัดสำเนา.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสหภาพนายความ. (๒๕๔๒). ข้อตกลงระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสหภาพนายความเรื่องแนวทางปฏิบัติ กรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวนปากคำ ของตนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๑. อัดสำเนา.

สำนักงานกฤษฎีกา. (๒๕๔๔). การปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา. อัดสำเนา.

สุญานี ยอดดำเนิน. (๒๕๕๕). อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย (๑๙๕๑). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.learners.in.th/blogs/posts/515909>. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖).

หยุด แสงอุทัย. (๒๕๕๕). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จ้ากั.

องค์การสหประชาชาติ นิวยอร์คและเจนีวา. (๒๐๐๔). **มาตรฐานและการปฏิบัติทางด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจคู่มือสิทธิมนุษยชนฉบับเพิ่มเติม สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ** แปลจากเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพ Series No.5 / Add.3 โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. สถานที่พิมพ์: ไม่ปรากฏ.

ภาษาอังกฤษ

Child Rights Center Commission on Human Rights of The Philippines. (2009). **Respect, Protect, Promote and Fulfill The Rights of The Children.** Philippines: Sida.

High Commissioner for Human Rights Centre for Human Rights. (2000). **Professional Training Series (no.6) Human Rights Training: A Manual on Human Rights Training Methodology.** New York: United Nations Publication.

International Committee of the Red Cross. (2002). **Human Rights and Humanitarian Law in Professional Policing Concepts.** Switzerland: ICRC.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2004). **Professional Training Series (no.5/add.3) Human Rights Standards and Practice for the Police.** New York: United Nations Publication.

Siegel, Larry. (2000). **Criminology.** Wadsworth.

The Philippines National Police Human Rights Affairs Office. (2009).

PNP Guide Book on Human Rights–Based Policing. The Philippines.

UNHCR/ The UN Refugee Agency. (2012). **UN Refugee Agency Concerned over Treatment of Asylum–Seekers in Ukraine.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=41106&Cr=unhcr&Cr1> (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖).

United Nations High Commissioner Refugees. (2012). **States Parties to the 1951 Convention Relation to the Status of Refugees and the 1967 Protocol.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก <http://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b73b0d63.pdf>. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).

United Nations. (2012). **International Covenant on Civil and Political Rights 1996.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก <http://www.ohchr.org/English/law/ccpr.htm>. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).

United Nations. (2012). **The Universal Declaration of Human Rights.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml>. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).

United Nations. (2012). **UN Basic Principles on the Use of Forces and Firearms by Law Enforcement Officials.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก <http://www2.ohchr.org/english/law/firearms.htm>. (วันที่เข้าถึงข้อมูล ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).

คณะที่ปรึกษา

คณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน

คณะที่ปรึกษาคณะทำงาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามหลักสิทธิมนุษยชน

๑. พล.ต.ต.วิสุทธิ	เปล่งข้า
๒. พ.ต.อ.ดร.ณรัชต์	เศวตนันท์
๓. พ.ต.ท.วรรณพงศ์	คชรักษ์
๔. ศ.พ.ต.อ.วีรพล	กุลบุตร
๕. รศ.พ.ต.อ.ดร.ทิวลิป	เครือมา
๖. พ.ต.ท.ดร.พงษ์ธร	ธัญญสิริ
๗. รศ.ดร.วริยา	ชินวรโรจน์

คณะทำงาน

จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ตามหลักสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน

๑. รศ.ดร.ชาญคณิต กฤตยา	สุริยะมณี	หัวหน้าคณะทำงาน
๒. ศ.พล.ต.ต.ดร.พิศาล	मुखแจ้ง	คณะทำงาน
๓. พ.ต.อ.มานะ	เผาะช่วย	คณะทำงาน
๔. พ.ต.อ.สัมฤทธิ์	เกตุแย้ม	คณะทำงาน
๕. พ.ต.อ.เฉลิมชัย	สุริยะมณี	คณะทำงาน
๖. พ.ต.ท.พร	แก้วช้าง	คณะทำงาน
๗. พ.ต.ท.รุ่งโรจน์	พุทธิยาวัฒน์	คณะทำงาน
๘. พ.ต.ท.พิทักษ์	ปัญญาพร	คณะทำงาน
๙. พ.ต.ท.ธนุ	กล้าสู้ม	คณะทำงาน
๑๐. พ.ต.ท.หญิง ชนิตา	ชื่นสมบัติ	คณะทำงาน
๑๑. พ.ต.ท.หญิง นัศรแก้ว	วรรณฉวี	คณะทำงาน
๑๒. พ.ต.ท.หญิง กัญญา	แดนมะตาม	คณะทำงาน
๑๓. พ.ต.ท.สุธี	เลี่ยมเจริญยิ่ง	คณะทำงาน
๑๔. พ.ต.ท.ธีรพงษ์	วัชรากุล	คณะทำงาน
๑๕. พ.ต.ท.แมน	รทอง	คณะทำงาน
๑๖. ดร.เสกสิทธิ์	สวรยาธิปติ	คณะทำงาน
๑๗. นายวรวุฒิ	อุบลเวช	คณะทำงาน
๑๘. นางสาวพิมพ์หทัย	สังสุทธิ	คณะทำงาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ๑ คน และกรรมการอื่นอีก ๖ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาเสนอ มีวาระดำรงตำแหน่ง ๖ ปี และดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว

อำนาจหน้าที่

๑. ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

๒. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๓. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

๔. พ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควร เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามกฎหมายบัญญัติ

๕. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎต่อรัฐสภา หรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๖. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๗. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

๘. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

๙. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำรวมทั้งมีอำนาจอื่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการ

และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่วุฒิสภาได้ลงมติ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ให้ความเห็นชอบผู้ซึ่งมีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วยจำนวนเจ็ดคนให้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และบุคคลทั้งเจ็ดคนได้ประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นางอมรา	พงศาพิชญ์	เป็นประธานกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายแท้จริง	ศิริพานิช	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนิรันดร์	พิทักษ์วัชร	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นายปริญญา	ศิริสารการ	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายไพบูลย์	วรหะไพฑูรย์	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. พลตำรวจเอก วันชัย	ศรีนวนันต์	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. นางวิสา	เบ็ญจะมโน	เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นปีที่ ๖๔
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายประสพสุข บุญเดช

ประธานวุฒิสภา

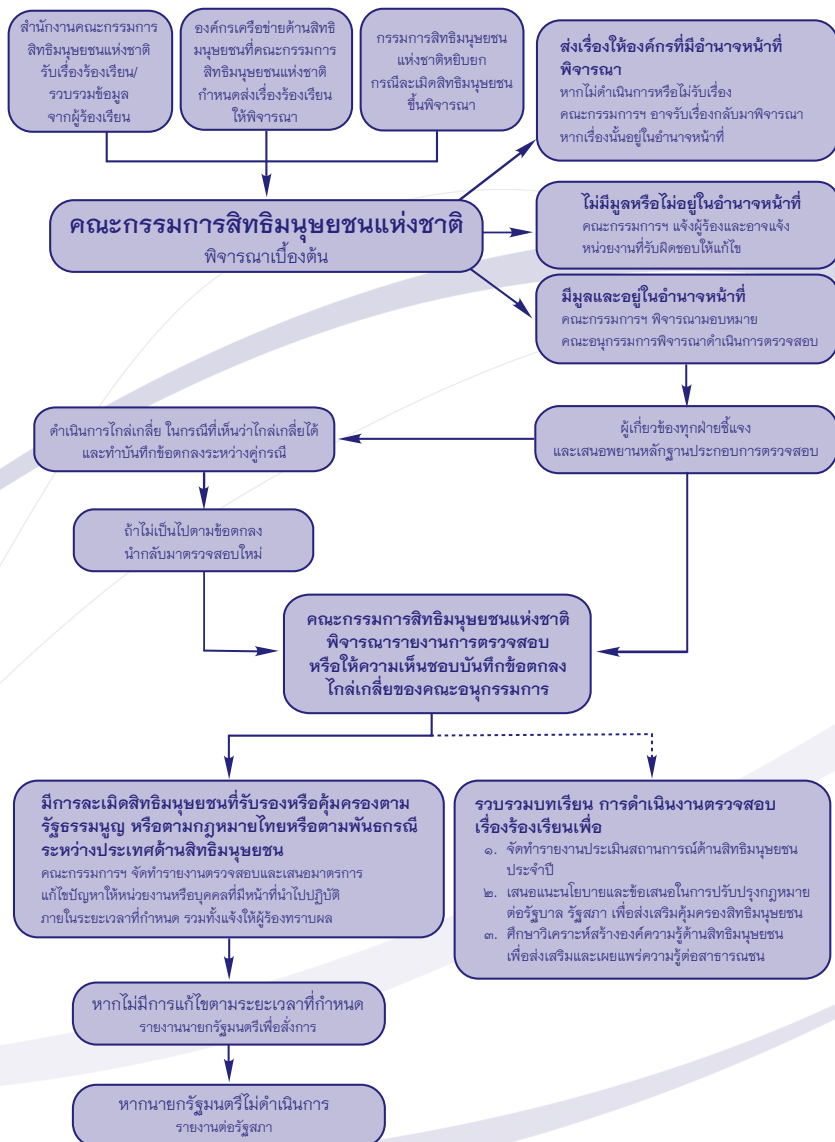

การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ

สีน้ำเงิน คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม

คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน

คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรม สิทธิอื่น ๆ ในสังคมไทย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๓๖

E-mail : help@nhrc.or.th [www : nhrc.or.th](http://www.nhrc.or.th)

สายด่วนร้องเรียน ๑๓๗๗ hotline 1377